

Broj: 03-23.1-35-18/20
Sarajevo, 16.06.2020.godine

PRIMLJENO: 18-06-2020			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03/3	50-18	1208	20

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: Dokument *Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi januar/siječanj - septembar/rujan 2019. godine*, dostavlja se

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine je pripremila dokument pod nazivom *Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi januar/siječanj - septembar/rujan 2019. godine*.

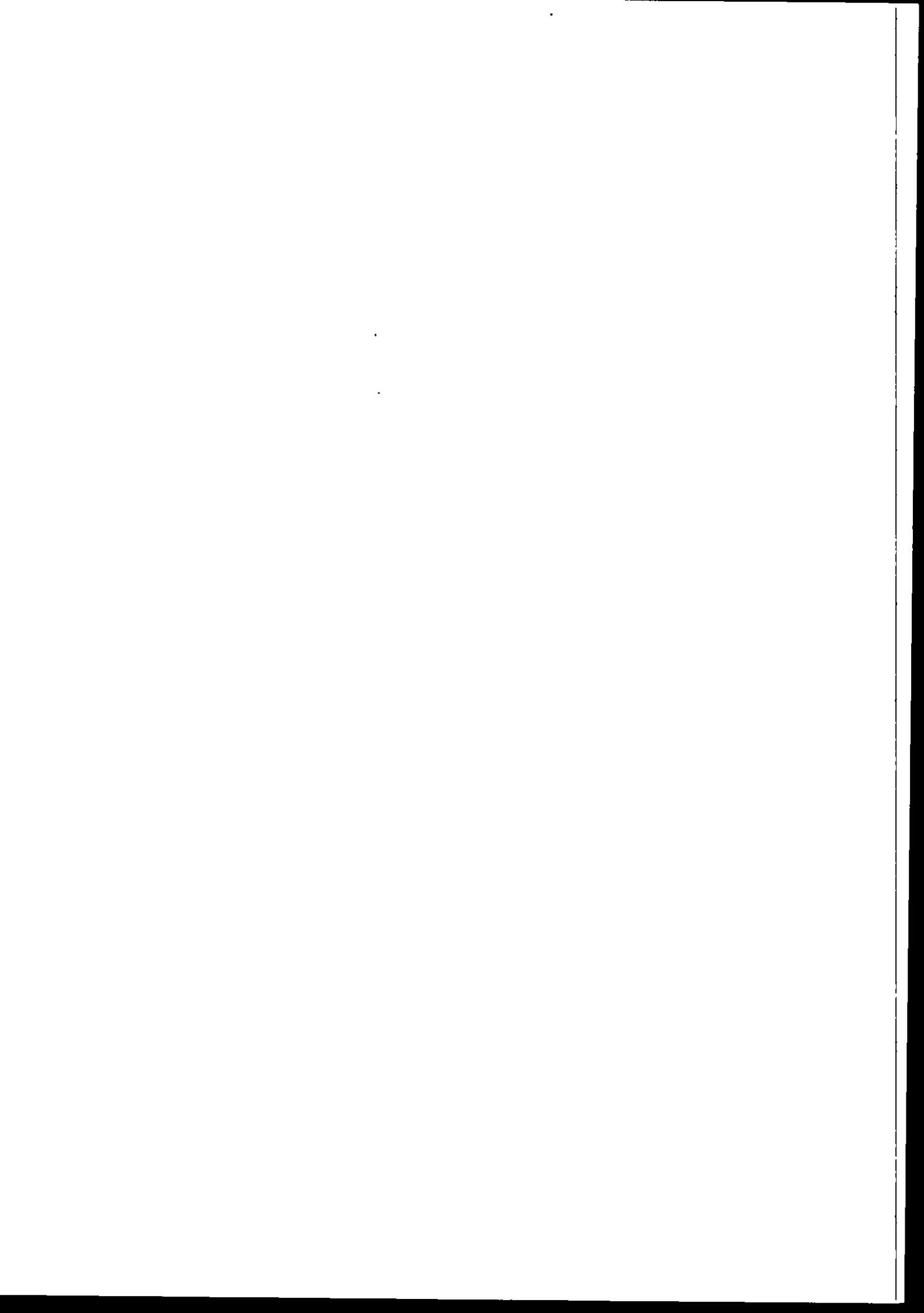
Navedeni materijal dostavljamo radi informisanja.

S poštovanjem,

Prilog:
- kao u tekstu

DIREKTOR
Zoran Zeljko

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Januar/siječanj – septembar/rujan 2019. godine

- Tabela 16: Kamatne stope na depozite
 Tabela 17: Uvoz i izvoz roba u Bosni i Hercegovini prema HS klasifikaciji
 Tabela 18: Glavni trgovinski partneri
 Tabela 19: Platni bilans Bosne i Hercegovine

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1: Struktura rasta BDP-a u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2019.godine.....	8
Grafikon 2: Rast BDP-a po zemljama za period januar-septembar 2019. godine (g/g).....	10
Grafikon 3: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini po sektorima.....	11
Grafikon 4: Prikaz kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po zemljama.....	12
Grafikon 5: IHS Markit Purchasing Managers Index - Indeks menadžera nabave.....	12
Grafikon 6: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji.....	13
Grafikon 7: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije.....	14
Grafikon 8: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u periodu K1-K3.....	15
Grafikon 9: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini u periodu K1-K3 (rast g/g u %).....	16
Grafikon 10. Prevoz robe i putnika u Bosni i Hercegovini – u 2019. godini (rast g/g u %).....	16
Grafikon 11: Stope rasta i doprinosi rastu ukupnom broju zaposlenih lica u Bosni Hercegovini.....	18
Grafikon 12: Stope rasta broja registrovanih nezaposlenih lica (poređenje g/g).....	19
Grafikon 13: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini.....	20
Grafikon 14: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini i stope rasta g/g.....	21
Grafikon 15: Doprinosi rastu neto prihoda od indirektnih poreza.....	22
Grafikon 16: Rast prihoda od akciza na naftu i duvan u 2019. godini po mjesecima (u %).....	24
Grafikon 17: Udio raspoređenih prihoda u bruto prihodima.....	24
Grafikon 18: Stanje javnog duga na kraju trećeg tromjesečja (u mil. KM).....	26
Grafikon 19: Stanje vanjskog duga Bosne i Hercegovine po nosiocima (u mil. KM).....	26
Grafikon 20: Stanje unutrašnjeg duga prema nosiocima u periodu januar - septembar.....	28
Grafikon 21: Zaduženost opšte vlade Bosne i Hercegovine kroz komercijalno zaduživanje (u %).....	28
Grafikon 22: Konsolidovani prihodi i rashodi centralne vlade,.....	29
Grafikon 23: Indeks potrošačkih cijena I-IX 2019/I-IX 2018.....	30
Grafikon 24: Monetarni agregati na kraju septembra 2019. godine, stope rasta g/g.....	32
Grafikon 25: Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH.....	32
Grafikon 26: Struktura bruto deviznih rezervi na kraju septembra 2019. godine.....	33
Grafikon 27: Sektorska struktura kredita.....	34
Grafikon 28: Nekvalitetni krediti fizičkim i pravnim licima (u mil. KM) i odgovarajuće stope raste.....	35
Grafikon 29: Sektorska struktura depozita.....	36
Grafikon 30: Neto štednja po sektorima (u mil. KM stanje na kraju razdoblja).....	36
Grafikon 31: Kretanje prosječne EKS na kredite u Bosne i Hercegovine.....	37
Grafikon 32: Kretanje prosječne EKS na depozite u Bosne i Hercegovina.....	37
Grafikon 33: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu.....	38
Grafikon 34: Kretanje vrijednosti indeksa na Bečkoj berzi.....	39
Grafikon 35: Promet na SASE u 2018. i 2019. godini (u mil. KM).....	40
Grafikon 36: Promet na BLSE u 2018. i 2019. godini (u mil. KM).....	40
Grafikon 37: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta (u %) na SASE i BLSE.....	41
Grafikon 38: Kapitalizacija u regionu u mil. EUR.....	41
Grafikon 39: Kretanje tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama u periodu K1-K3.....	42
Grafikon 40: Prilivi/odlivi novca iz inostranstva u K1-K3 po godinama.....	43
Grafikon 41: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene.....	44
Grafikon 42: Struktura robnog izvoza za period januar-septembar 2019. godine.....	45
Grafikon 43: Struktura robnog uvoza za period januar-septembar 2019. godine.....	46
Grafikon 44: Struktura robnog deficita po glavnim trgovinskim partnerima.....	47
Grafikon 45: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD.....	49

Grafikon 46: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima (u mil. KM)	50
Grafikon 47: Najznačajnija ulaganja u Bosnu i Hercegovinu po zemljama i godinama (u mil. KM) ..	51
Grafikon 48: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po djelatnostima	51

SPISAK TABELA:

Tabela 1: Naplata prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u %, ako nije drugačije naznačeno)	23
Tabela 2: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni	25
Tabela 3: Kretanje cijena sirove nafte, gasa i hrane na svjetskom tržištu	31
Tabela 4: Finansijski rezultat bankarskog sektora u Bosni i Hercegovini na kraju perioda.....	34
Tabela 5: Klasifikacija kredita prema kvaliteti	35
Tabela 6: Promjena vrijednosti vodećih berzanskih indeksa u svijetu	38
Tabela 7: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE	39
Tabela 8: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-septembar 2019. godine	48
Tabela 9: Strana direktna ulaganja po kvartalima	50

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– Prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– Druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– Prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– Drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– Treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– Četvrti kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazi novac
		mil. KM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

EKONOMSKI POKAZATELJI U BOSNI I HERCEGOVINI

godišnji pokazatelji

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Nominalni BDP (u milionima KM)	29.727	31 048	32.326	34 016	35.346*
Nominalna stopa rasta (u %)	4,9%	4,4%	4,1%	5,2%	3,9%*
Realna stopa rasta (u %)	4,1%	3,4%	3,0%	3,6%	3,0%*
Stanovništvo (hiljade) - prema popisu iz 2013. godine	3.518	3 518	3.518	3 518	3 518
BDP per capita (u KM)	8 450	8.825	9.189	9 669	10 047*
Broj registrovanih nezaposlenih lica - prosjek (u hiljadama)	541,8	521,4	489,4	451,7	415,0
Prosječna neto plata u BiH (u KM)	830	838	851	879	923
Inflacija (indeks potrošačkih cijena)	-1,0%	-1,1%	1,3%	1,4%	1,0%
Konsolidirani budžet Bosne i Hercegovine (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	41,5%	41,1%	41,7%	42,3%	-
Tekući rashodi	39,0%	37,6%	36,9%	37,4%	-
Štednja (Bruto operativni bilans)	2,5%	3,5%	5,2%	5,3%	-
Javne investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	1,9%	2,3%	2,4%	2,6%	-
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje(+)/zaduživanje(-))	0,6%	1,2%	2,5%	2,3%	-
Vanjski javni dug	29,2%	28,6%	25,2%	24,0%	-
Novac i krediti (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	62,7%	65,1%	68,4%	71,1%	-
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	51,5%	51,1%	52,8%	53,0%	-
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-1 450	-1 409	-1 363	-1 239	-1 470*
U % BDP-a	-4,9%	-4,5%	-4,2%	-3,6%	-4,2%
Trgovinski bilans	-5 216	-4 956	-5 087	-5 010	-5 185
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	10.160	10 869	12 811	14 087	14 291*
(stopa rasta u %)	9,3%	7,0%	17,9%	10,0%	1,4%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	15 376	15 825	17.898	19 097	19 476*
(stopa rasta u %)	-0,8%	2,9%	13,1%	6,7%	2,0%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-17,5%	-16,0%	-15,7%	-14,7%	-14,7%
Bruto devizne rezerve					
U milionima KM	8 606,3	9 531,1	10 556,6	11 623,2	-
U mjesecima uvoza roba i usluga	6,7	7,2	7,1	7,3	-
Servisiranje vanjskog javnog duga					
U milionima KM	581,3	723,1	983,3	955,3	-
U % izvoza roba i usluga	5,7%	6,7%	7,7%	6,8%	-

- Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine: BDP, stanovništvo, zaposlenost, plate i cijene.

- Izvor: Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine: vanjski javni dug i njegovo servisiranje

- Izvor: Centralna banka Bosne i Hercegovine, konsolidovani budžet opšte vlade; platni bilans Bosne i Hercegovine; novac i krediti; devizne rezerve.

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektora osim sektora vlade i javnih kompanija.

* Procjena/pretpostavka Direkcije za ekonomsko planiranje (u daljem tekstu DEP).

(p) Projekcija DEP-a

EKONOMSKI POKAZATELJI U BOSNI I HERCEGOVINI					
u periodu januar-septembar 2019. godine					
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019
Realni sektor					
Industrijska proizvodnja - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	2,9%	3,9%	3,3%	2,4%	-5,0%
(1) Prerađivačka industrija - rast fizičkog obima	3,7%	3,7%	4,8%	-0,6%	-3,8%
Broj registrovanih nezaposlenih lica - prosjek (u hiljadama)	543,4	524,7	493,7	456,9	414,5
Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	830	836	849	872	916
Inflacija (indeks potrošačkih cijena)	-0,8%	-1,3%	1,1%	1,3%	0,7%
Javne finansije					
Rast neto prihoda od indirektnih poreza (g/g)	4,9%	4,0%	5,7%	7,2%	5,3%
Vanjski javni dug - promjena stanja duga (%)	3,6%	2,2%	-4,0%	3,2%	-0,3%
Novac i krediti (stopa rasta g/g)					
Novac u širem smislu (M2)	7,8%	7,5%	9,9%	10,3%	8,1%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽²⁾	1,2%	2,6%	7,7%	6,4%	6,2%
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa (u milionima KM)	-1.159,5	-974,5	-1.009,1	-897,0	-1.154,8
Porast deficita tekućeg računa (u %)	-24,4%	-16,0%	3,6%	-11,1%	28,7%
Bilans roba i usluga					
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	7.670,2	8.042,5	9.534,5	10.599,2	10.689,5
(stopa rasta u %)	10,6%	4,9%	18,6%	11,2%	0,9%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	11.501,3	11.610,2	13.215,2	14.272,3	14.680,1
(stopa rasta u %)	0,7%	0,9%	13,8%	8,0%	2,9%
Bruto devizne rezerve					
Bruto devizne rezerve - rast u %	7,0%	14,1%	8,0%	13,3%	7,7%
U mjesecima uvoza roba i usluga	6,4	7,3	7,0	7,3	7,7

(1) Pokazatelji rasta industrijske proizvodnje za period 2015-2019 su zvanični podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine koje DEP koristi u izradi svojih analiza na temelju potpisanog protokola o međusobnoj razmjeni podataka.

(2) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

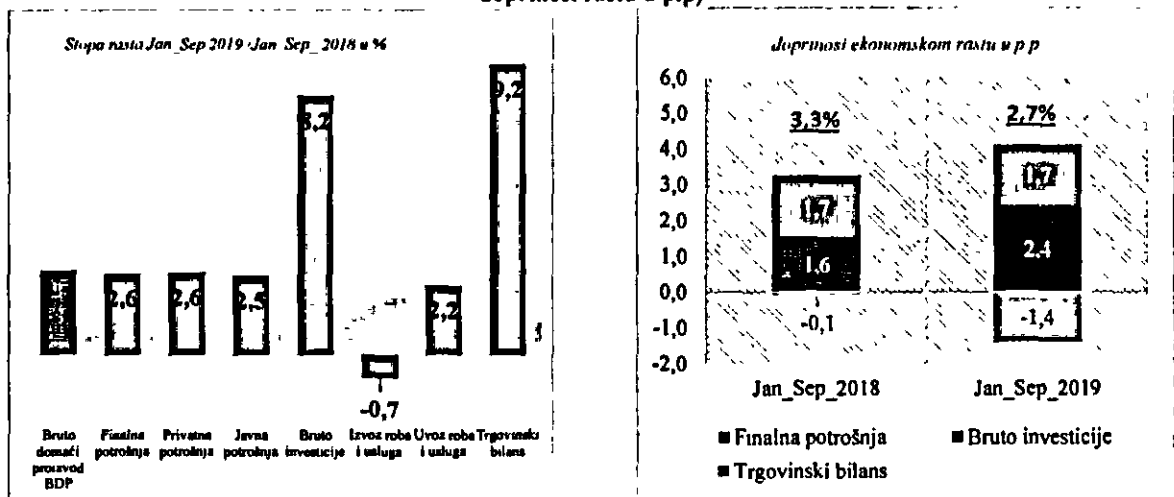
REALNI SEKTOR

Ekonomski rast u Bosni i Hercegovini

- Usporavanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini
- Eksterne dinamike i slabljenje izvozne tražnje ključni faktori usporavanja
- Rast domaće tražnje (finalna potrošnja i investicije) glavni nosioci ekonomskog rasta

Prema trenutno raspoloživim preliminarnim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu BHAS) statistika nacionalnih računa rashodni pristup, procjenjuje se da je u Bosni i Hercegovini tokom 2019. godine nastavljen trend ekonomskog rasta. Međutim, vrijedi također istaći da je ostvarena stopa ekonomskog rasta bila nešto niža u odnosu na prošlogodišnju, odnosno da je došlo do usporavanja ekonomske aktivnosti u zemlji u odnosu na prethodnu godinu. Tako je prema podacima BHAS-a za 9 mjeseci ekonomski rast u Bosni i Hercegovini iznosio 2,7% u odnosu na isti period prethodne godine kada je registrirana stopa rasta bruto domaćeg proizvoda (dalje u tekstu BDP) iznosila 3,3%.¹ Glavno uporište ostvarenog ekonomskog rasta tokom ovog perioda predstavljala je domaća tražnja kroz povećanje finalne potrošnje i u manjoj mjeri investicija, dok je vanjski sektor odnosno neto izvoz imao negativan utjecaj na kretanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini tokom posmatranog perioda. Pregled sturukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2019. godine po komponentama prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 1: Struktura rasta BDP-a u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2019.godine (rast g/g i doprinosi rastu u p.p)

Izvor: BHAS

Finalna potrošnja koja uključuje privatnu i javnu potrošnju ima najviši nivo zastupljenosti u strukturi BDP-a od oko 95% (u omjerima 75% privatna i oko 20% javna) i u biti u najvećoj mjeri određuje kretanje ekonomskog rasta u zemlji. Prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-septembar ujednačen rast obje kategorije od 2,6% u okviru privatne potrošnje i 2,5% u okviru javne potrošnje predstavljale su glavni izvor ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini tokom posmatranog

¹ BHAS, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci“, 17 01 2020. godine

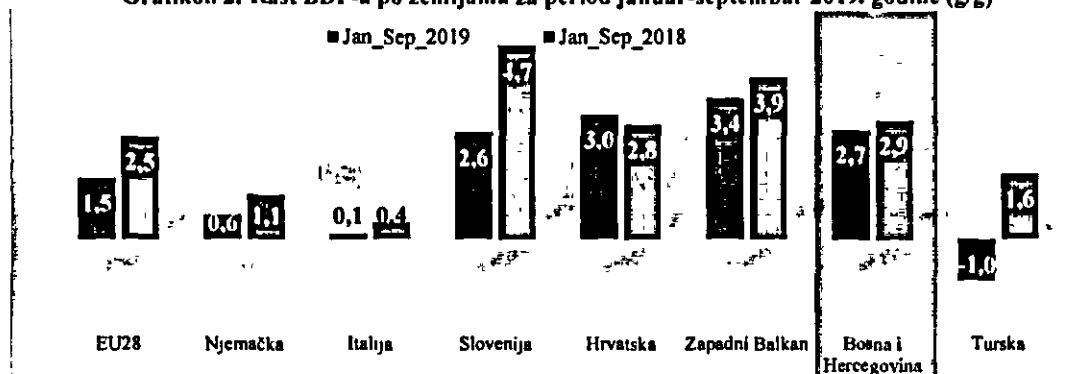
perioda sa doprinosom rastu BDP-a od 2,4 p.p. Pored ovih pokazatelja iz statistika nacionalnih računa, pojedini kratkoročni statistički pokazatelji također ukazuju na rast privatne potrošnje, kao ključnog pokretača ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini. Naime, pokazatelji kao što su povećanje broja zaposlenih i penzionera, realno povećanje plata i penzija, porast tekućih priliva iz inostranstva i kreditnih plasmana stanovništvu bi mogli ukazivati na blagi rast raspoloživog dohotka građana kao ključne pretpostavke za povećanje privatne potrošnje. Osim navedenih pokazatelja, u prilog ovoj procjeni o povećanju privatne potrošnje svakako ide i rast prometa u okviru maloprodaje, te povećan uvoz potrošnih dobara (trajnih i netrajnih) od preko 5% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pokazatelji o povećanju neto prihoda od indirektnih poreza od 5,3% i neto prihoda od PDV-a od 5% na implicitan način ukazuju na nastavak trenda rasta privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2019. godine.

Investicije u ukupnom BDP-u u Bosni i Hercegovini imaju učešće od oko 20% i tokom posmatranog perioda ostvarile su solidan rast od 8,2% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je doprinos ekonomskom rastu iznosio 1,7 p.p. Međutim, potrebno je imati u vidu da navedena kategorija „bruto investicije“² uključuje i segment zaliha što u velikoj mjeri umanjuje mogućnost preciznije analize kretanja investicija tokom posmatranog perioda. Osim ovoga, određeni kratkoročni statistički pokazatelji ne potvrđuju ovako visoku stopu rasta investicija. Naime, pad ukupnih građevinskih radova na nivou Bosne i Hercegovine od oko 3% i vrlo skroman rast kako proizvodnje tako i uvoza kapitalnih proizvoda od oko 3,5% ne ukazuju na značajniji rast investicionih ulaganja tokom posmatranog perioda. Kada je u pitanju kretanje investicija u periodu januar-septembar 2019. godini možda vrijedi istaći povećanje direktnih stranih ulaganja od oko 22% (neto finansijska pasiva) iako je učešće istih u strukturi BDP-a još uvijek prilično skromno i iznosi oko 3% BDP-a.

S druge strane, za razliku od domaće tražnje, izvozna tražnja je imala negativan utjecaj na kretanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini tokom posmatranog perioda. Drugim riječima, slabljenje izvozne tražnje usljed usporavanja privredne aktivnosti u vanjskom okruženju predstavljalo je ključnu determinantu usporavanja ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini tokom 2019. godine. Naime, ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu prilično koncentrisana na tržište pojedinih zemalja EU (Njemačka, Italija, Hrvatska, Austrija i Slovenija) i zemlje regiona onda ovakva ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini nisu iznenađujuća. Naime, prema podacima EUROSTAT-a u periodu januar-septembar 2019. godine u zemljama EU došlo je do značajnog usporavanja ekonomskog rasta a posebno se to odnosi na zemlje poput Njemačke i Italije. Tako je ekonomski rast u EU 28 iznosio 1,5% što za 1 p.p niže u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu su stope ekonomskog rasta u Njemačkoj i Italiji iznosile 0,6% odnosno 0,1%. Pregled kretanja ekonomskog rasta po zemljama za period januar-septembar 2019. godine prikazan je na grafikonu ispod.

² Statistika nacionalnih računa na kvartalnom nivou koju objavljuje BHAS investicije u nova stalna sredstava i zalihe posmatra kao jednu jedinstvenu kategoriju.

Grafikon 2: Rast BDP-a po zemljama za period januar-septembar 2019. godine (g/g)

Izvor: EUROSTAT

Slabljenje ekonomskog rasta u vanjskom okruženju i pad izvozne tražnje izrazito negativno su se odrazili na kretanje vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini, pri čemu je naročito bila pogođena trgovina robama. Naime, tokom posmatranog perioda u Bosni i Hercegovini je došlo do pada ukupnog izvoza od 0,7% u realnom smislu. Ako se posmatra po kvartalima vrijedi istaći da je slabljenje robnog izvoza intenzivirano tokom K3, a značajniji pad ukupnog izvoza je spriječen zahvaljujući povećanju izvoza usluga u 2019. godini. S druge strane, rast potrošnje i u određenoj mjeri investicija rezultirali su povećanjem uvoza od 2,2%, iako je i u okviru uvoza došlo do usporavanja rasta tokom K3 što je posljedica usporavanja ukupne privredne aktivnosti u zemlji. Viša osnovica i stopa rasta uvoza u odnosu na pad ukupnog izvoza rezultirali su značajnim povećanjem vanjskotrgovinskog deficita, odnosno negativan doprinos ekonomskom rastu od strane vanjskog sektora u Bosni i Hercegovini tokom 2019. godine. Ako se pažljivije posmatra struktura ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini vidljivo je da je usporavanje rasta BDP-a uglavnom posljedica ovih kretanja u okviru vanjskog sektora.

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

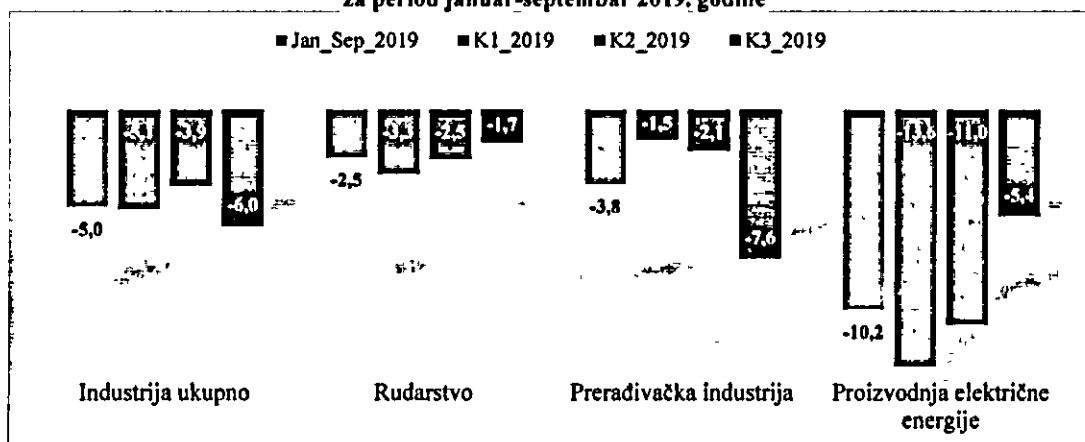
- *Pad fizičkog obima industrijske proizvodnje*
- *Smanjenje proizvodnje u okviru sva tri sektora*
- *Pogoršanje u vanjskom okruženju dovelo do slabljenja prerađivačke industrije*

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2019. godine, Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovi pokazatelji u okviru industrijske proizvodnje predstavljaju nastavak nepovoljnog trenda kretanja sa početka godine i dodatno su intenzivirani u K3 2019. godine.³ Ključne razloge za ovakva kretanja u okviru industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini predstavljaju usporavanje privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima kao i izazovi sa kojima se susreću domaće kompanije u pojedinim privrednim granama u Bosni i Hercegovini. Naime, prema podacima EUROSTATA-a u periodu januar-septembar 2019. godine došlo je do smanjenja fizičkog obima industrijske proizvodnje u zemljama EU28 od 0,6%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija

³Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za septembar 2019 godine-prethodni podaci“, 25.10.2019. godine.

zmanjenja fizičkog obima industrijske proizvodnje su zabilježena u Njemačkoj 4,3%, Italiji 1%, kao i zemljama regiona Crna Gora 8,1%, Turska 2,6% i Srbija 0,9%.⁴ Pregled kretanja industrijske proizvodnje po sektorima u biti se značajnije ne razlikuje od kretanja ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini, pošto je pad proizvodnje zabilježen u okviru svih sektora. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje po sektorima i po kvartalima prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 3: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini po sektorima za period januar-septembar 2019. godine

Izvor: BHAS

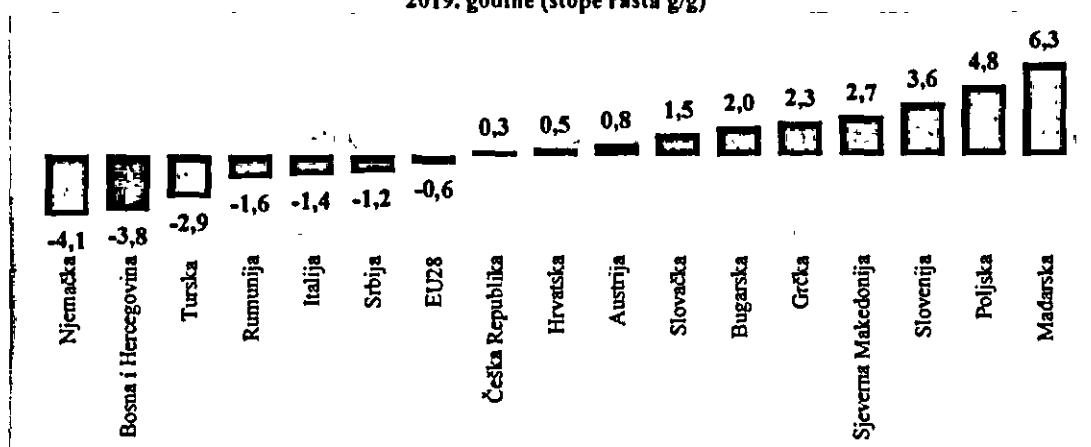
Prerađivačka industrija

Imajući u vidu strukturu proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini koja ima visok stepen izvozne orijentacije i privredna kretanja u vanjskom okruženju, pad proizvodnje u prerađivačkoj industriji ne iznenađuje. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2019. godine u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini registrirano je smanjenje proizvodnje od oko 3,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Ključnu determinantu ovih kretanja u okviru izvozno orijentirane prerađivačke industrije predstavljala su dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju odnosno glavnim trgovinskim partnerima, kao i problemi sa kojima se susreću pojedine kompanije koje predstavljaju okosnicu prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Tako su prema podacima EUROSTATA-a u periodu januar-septembar 2019. godine došlo je do smanjenja fizičkog obima industrijske proizvodnje u zemljama EU28 od 0,6%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija smanjenja fizičkog obima proizvodnje su zabilježena u Njemačkoj 4,1%, Italiji 1,2%, Turskoj 2,9% i Srbiji 1,2%.⁵ Međunarodno poređenje kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji u periodu januar-septembar 2019. godine u odnosu na isti period prethodne godine prikazano je grafikonu ispod.

⁴ EUROSTAT, Production in industry January –September 2019 /January-September 2018 (seasonally i calendar adjusted data)

⁵ EUROSTAT, Production in industry January –September 2019 /January-October 2018 (seasonally & calendar adjusted data)

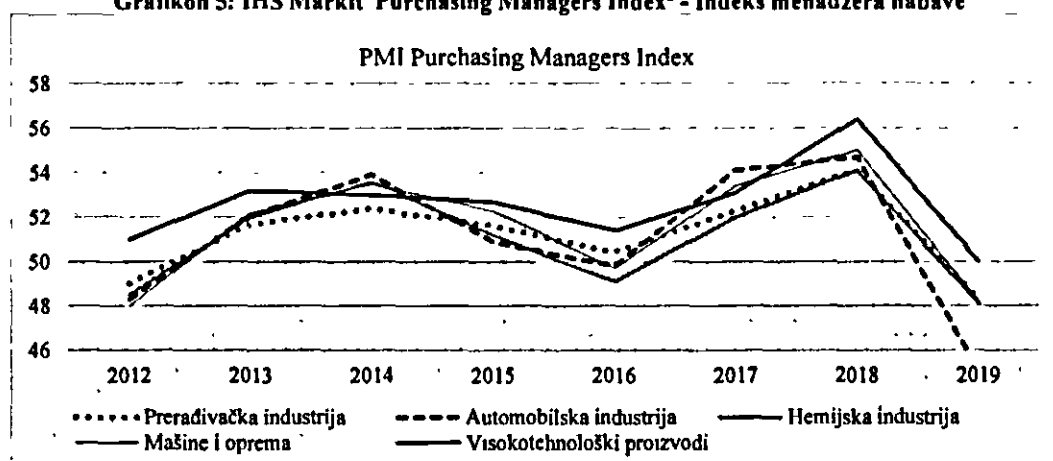
Grafikon 4: Prikaz kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po zemljama za period januar-septembar 2019. godine (stope rasta g/g)

Izvor: EUROSTAT

Posmatrano po industrijama, čini se da je najznačajniji pad zabilježen u automobilskoj industriji na šta ukazuje i kretanje međunarodno referentnog IHS Markit Purchasing Managers Index- (Indeks menadžera nabave) čija referentna vrijednost je nakon višegodišnjeg rasta pala na ispod 50 poena.

Grafikon 5: IHS Markit Purchasing Managers Index⁶ - Indeks menadžera nabave

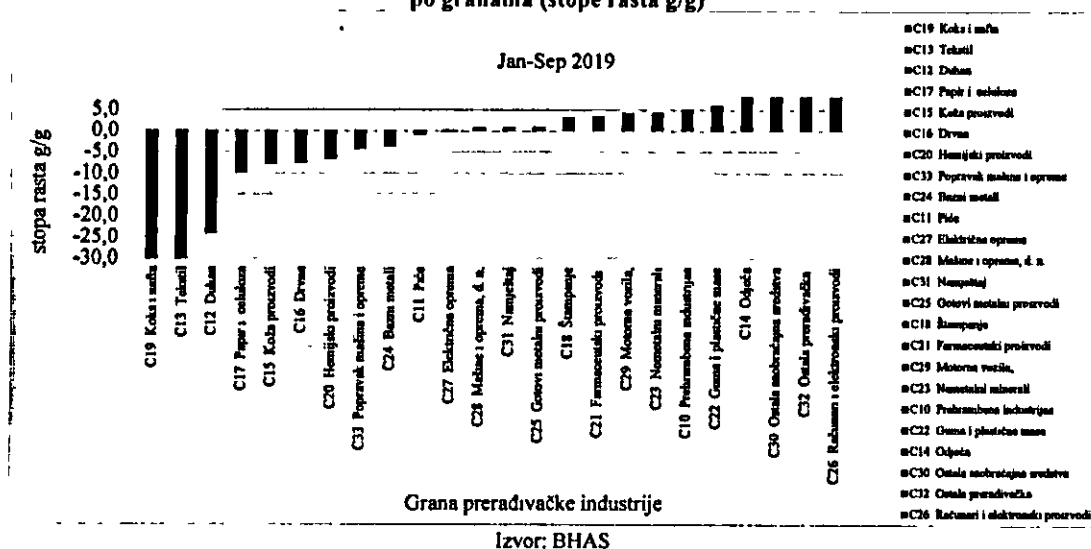
Izvor: Markit, PMI

Detaljnijim uvidom u strukturu prerađivačke industrije vidljivo je da su tokom prvih 9 mjeseci 2019. najznačajnija smanjenja proizvodnje zabilježena u okviru izvozno orijentiranih grana kao što su: naftni derivati i koks, proizvodnje tekstila i duhanske proizvodnje gdje su registrirane dvocifrene stope pada proizvodnje. Pored ovih industrijskih grana smanjenja proizvodnje su zabilježena i u okviru proizvodnje hemikalija i hemijskih proizvoda 6,9%, drvoprerade (osim namještaja) i kože od oko 8%, te proizvodnje baznih metala od 4%. S druge strane, povećanja proizvodnje u okviru prehambene industrije, građevinskog materijala i drugih industrijskih grana nisu bili dovoljni da bi se spriječio pad proizvodnje u okviru prerađivačke industrije odnosno ukupne industrijske

⁶ Referentna vrijednost ispod 50 poena ukazuje na smanjenje

produkcije u odnosu na prethodnu godinu. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima za period januar-septembar 2019. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 6: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po granama (stope rasta g/g)

Energetski sektor

Za razliku od prerađivačke industrije, kretanja u okviru energetskog sektora koji uključuje proizvodnju električne energije i rudnike u većoj mjeri su determinisana domaćom tražnjom. Iako je tokom prethodnih godina sektor za proizvodnju električne energije predstavljao važan oslonac stabilnosti ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini, to nije bio slučaj u periodu januar-septembar 2019. godine. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu NOSBIH) za period januar-septembar 2019. godine ukupna proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini iznosila je 11140 GWh što predstavlja smanjenje od 14,4% u odnosu na isti period prethodne godine.⁷ Ovo smanjenje ukupne proizvodnje električne energije posljedica je drastičnog pada proizvodnje električne energije u hidroelektranama od 22,7% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je smanjenje proizvodnje u termoelektranama iznosilo preko 10%.⁸ Pored pada u proizvodnji električne energije u Bosni i Hercegovini, usljed usporavanja privredne aktivnosti i smanjenja proizvodnje kod pojedinih industrijskih potrošača došlo je i do smanjenja potrošnje od 4,6% u odnosu na isti period prethodne godine. U periodu januar-septembar 2019. godine došlo je i do pada izvoza električne energije od skoro 14%⁹ (posmatrano u fizičkim jedinicama), dok je uvoz povećan za oko 10%. S druge strane,

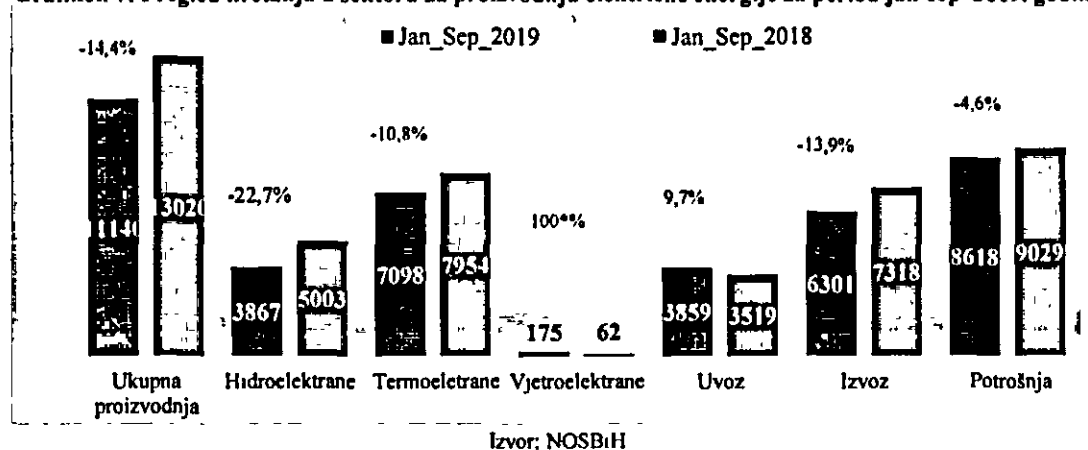
⁷ NOSBIH, „izvještaj o tokovima električne energije na prijenosnoj mreži u Bosni i Hercegovini za septembar 2019. godine“ 16.10.2019. godine

⁸ U periodu januar -septembar 2019. godine hidroelektrane u ukupnoj proizvodnji električne energije učestvovala su sa 34,7%, termoelektrane 63,7%, dok je učešće vjetroelektrana iznosilo 1,6%

⁹ Vrijedi napomenuti da se ovdje radi o smanjenju izvoza električne energije u fizičkim jedinicama, dok je s druge strane vrijednosno gledano tokom posmatranog perioda došlo do povećanja izvoza električne energije u KM što bi moglo biti posljedica povećanja cijene izvozne električne energije.

tokom posmatranog perioda došlo je i do smanjenja proizvodnje u okviru sektora rudarstvo gdje je zabilježen pad proizvodnje od skoro 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled kretanja u okviru sektora za proizvodnju električne energije u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2019. godine u odnosu na isti period prethodne godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 7: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije za period jan-sep 2019. godine

Maloprodaja

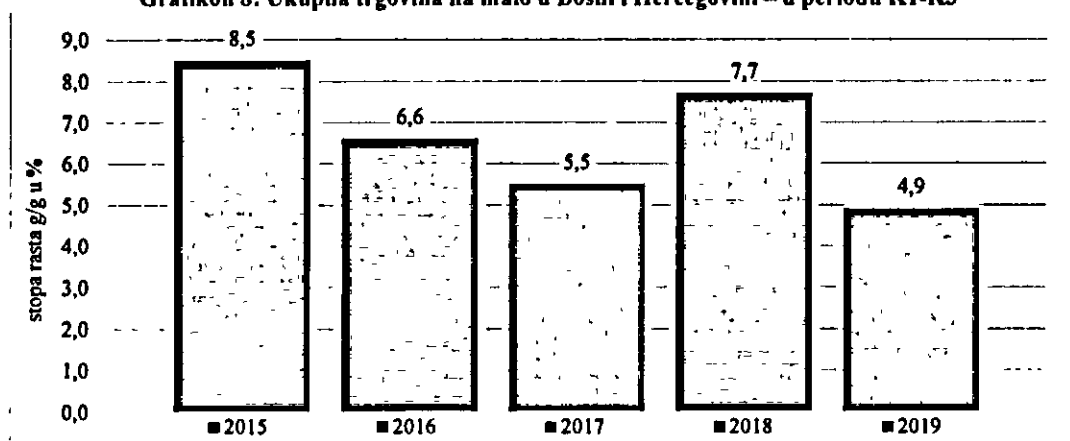
- *Rast maloprodaje u periodu K1-K3 2019. godine*

Prema podacima za devet mjeseci 2019. godine ukupna trgovina na malo je ostvarila realni rast prometa od 4,9%¹⁰(g/g). Posmatrano po kvartalima ovaj rast je iznosio u K1 8,1%, K2 3,4% i u K3 3,9%. Rast ukupne trgovine uzrokovan je povećanjem realnog prometa u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) od 6,7%. Nasuprot tome trgovina motornim gorivima u s.p. zabilježila je negativnu stopu rasta od 9,6% (samo su u januaru, februaru i junu ostvarene pozitivne stope rasta).

Kada se detaljnije posmatra struktura trgovine na malo u s.p. može se primjetiti da je došlo do porasta u većini kategorija. Tako je trgovina na malo informacijsko komunikacijskom opremom ostvarila rast od 16,3%, trgovina na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju od 11,9%, trgovina na malo ostalom robom od 6,8%. Kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama je došlo do trostrukog rasta u odnosu na isti period prošle godine, dok je trgovina na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica ostvarila rast od 16,2%.

¹⁰ Izvor podataka: BHAS, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, oktobar 2019.

Grafikon 8: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u periodu K1-K3

Izvor: BHAS

Kod trgovine ostalom robom u s.p. najveći porast prometa u periodu K1-K3 2019. godine od 23,1% zabilježen je kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama. Pored ove kategorije do rasta prometa je došlo i kod trgovine na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože u s.p. od 18,3%, trgovine na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo u s.p. od 8,9%. Također je ostvaren i rast prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima u s.p. od 3,7%. Jedina kategorija, kod trgovine ostalom robom u s.p., koja je ostvarila negativan rast od 4,2% je trgovina na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima u s.p.

Građevinarstvo

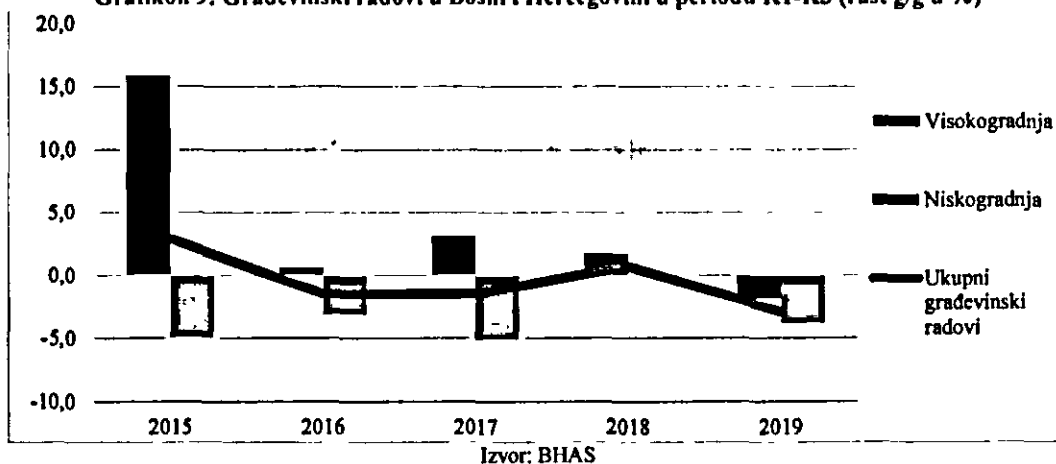
- *Nastavak pada radova u niskogradnji*

Zvanični podaci BHAS-a, za ukupne građevinske radove u Bosni i Hercegovini, za period K1-K3 2019. godine ukazuju na pad radova od 2,9% (g/g). U sektoru visokogradnje zabilježen je pad građevinskih radova od 1,9% dok je istovremeno u sektoru niskogradnje registrovani pad radova iznosio 3,8%.

Broj izdatih odobrenja za građenje u K1-K3 2019. godine u odnosu isti period prethodne godine veći je za 1,3%¹¹. Najveći porast izdatih dozvola za građenje je u sektoru niskogradnje gdje je stopa rasta iznosila 6,1%, dok su istovremeno odobrenja za građenje u visokogradnji zabilježila stopu rasta od 0,3%. U sektoru visokogradnje je povećan broj izdatih dozvola za građenje stambenih zgrada (7,7%) dok je nasuprot tome došlo do smanjenja broja izdatih dozvola za nestambene zgrade (-14,6%).

¹¹ Izvor podataka: BHAS, Indeksi izdatih odobrenja za građenje, septembar 2019.

Grafikon 9: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini u periodu K1-K3 (rast g/g u %)

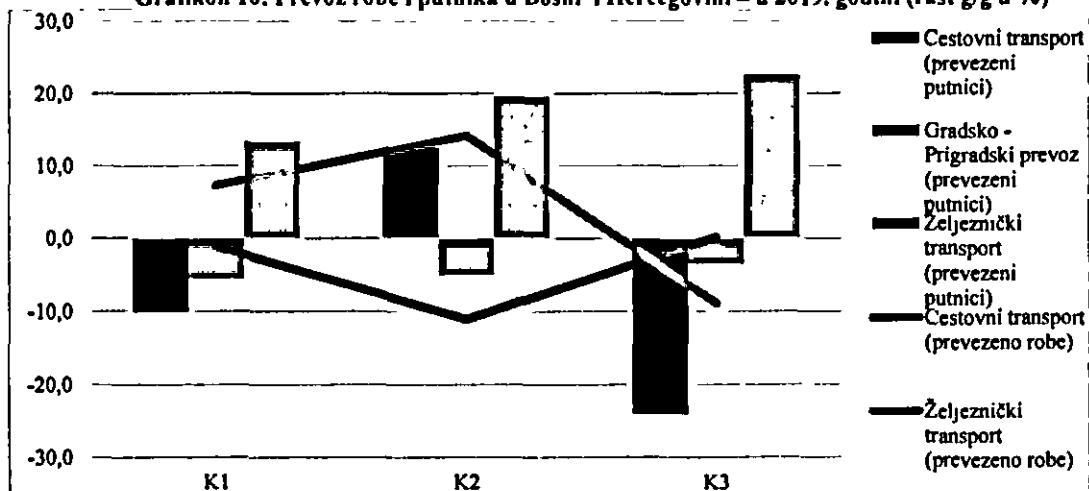

Transport

- Porast prevezenih putnika u željezničkom i avio saobraćaju

Podaci za period K1-K3 2019. godine ukazuju na smanjenje transporta roba i putnika u cestovnom saobraćaju. Cestovni prevoz roba je zabilježio pad od 4% u odnosu na isti period prošle godine, broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu pad od 7,2%, dok je prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu zabilježio smanjenje od 4,7%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježen je porast opsega prevezene robe od 4,2% uz istovremeno povećanje prevezenih putnika od 18,5%. Kod avio saobraćaja je u periodu K1-K3 2019. godine također došlo do porasta prevezenih putnika za 12,4% u odnosu na isti period prošle godine.

Grafikon 10: Prevoz robe i putnika u Bosni i Hercegovini – u 2019. godini (rast g/g u %)

Kod prometa transporta i skladištenja u Bosni i Hercegovini je zabilježen nominalni rast od 5,2%. Sve djelatnosti u okviru prometa i skladištenja su zabilježile pozitivne stope nominalnog rasta, pa je tako u oblasti kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta od 3,7%, u oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti ostvaren rast od 4,5% te u području skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu porast od 12,4%.

Tržište rada

- *U I-IX 2019. godine broj zaposlenih lica je uvećan uz značajno smanjenje broja nezaposlenih lica. Ukupna radna snaga smanjena.*
- *Prosječna neto plata i penzije u Bosni i Hercegovini uvećane.*

Zaposlenost

Na osnovu raspoloživih¹² podataka ukupna radna snaga u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2019. godine iznosila je 1,24 miliona i smanjena je za 1,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje radne snage podstaknuto je značajnim smanjenjem broja registrovanih nezaposlenih lica i pored toga što je broj zaposlenih lica uvećan. Prosječan broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2019. godine iznosi 820,6¹³ hiljada što je za 2,5% više u poređenju sa istim periodom 2018. godine. Posmatrajući broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini po kvartalima godišnja stopa rasta broja zaposlenih usporava u trećem kvartalu (u K1 2,5%, K2 2,7% i K3 2,3%). Rast broja zaposlenih lica u oba entiteta imao je doprinos rastu broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini. U Federaciji Bosne i Hercegovine prosječan broj zaposlenih lica u periodu I-IX 2019. godine iznosi 530 hiljada uz stopu rasta od 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine. U Republici Srpskoj broj zaposlenih lica u septembru iznosi 275,4 hiljada što je 2,4% više u poređenju sa septembrom 2018. godine.¹⁴

Iako je broj zaposlenih lica uvećan u gotovo svim područjima djelatnosti, njihov doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini bio je različit. Broj zaposlenih lica je najznačajnije uvećan u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (2,4% g/g) uz rast ukupnog prometa trgovine na malo. Bitno je istaći da je broj zaposlenih lica u prerađivačkoj industriji uvećan 1,2% g/g uz znatno skromniji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u poređenju sa prethodnom godinom, što je povezano sa smanjenjem fizičkog obima prerađivačke industrije (detaljnije u poglavlju Industrijska proizvodnja). Pored oblasti trgovine, rast ukupnog broja zaposlenih primjetan je i u području usluga. U djelatnosti informacija i komunikacija broj zaposlenih lica je uvećan 7% g/g, djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane kao i prevoza i skladištenja 3,4% g/g, što je predstavljeno na grafikonu ispod. Značajan doprinos povećanju broja zaposlenih je u područjima javne uprave, obrazovanja i zdravstva sa prosječnom stopom rasta od 2,5% g/g (uz doprinos rastu 0,6 p.p).¹⁵

¹² Izvor podataka Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

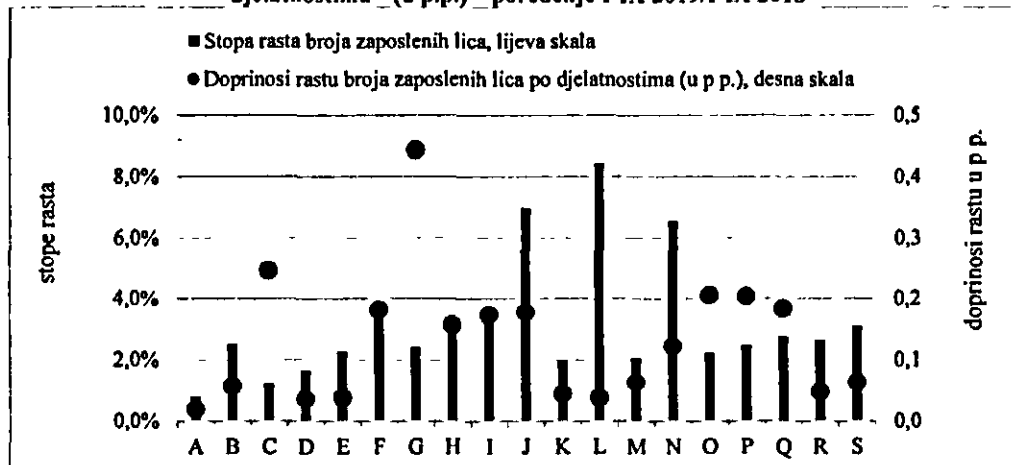
¹³ Revidirani podatak. Izvor: BHAS.

¹⁴ Broj zaposlenih u Republici Srpskoj se objavljuje samo za mjesec mart i septembar.

¹⁵ Prosjek za područja djelatnosti javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (O, P, Q) U periodu I-IX 2019. godine rast broja zaposlenih u područjima djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite bio je 2,8% g/g, obrazovanja 2,5% g/g i djelatnosti te djelatnosti javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja 2,2% g/g.

Iako je najveća stopa rasta broja zaposlenih lica bila u području djelatnosti poslovanja nekretninama (8,4% g/g, grafikon ispod), njihov doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih bio je mali zbog malog udjela (oko 0,5%).

Grafikon 11: Stope rasta i doprinosi rastu ukupnom broju zaposlenih lica u Bosni Hercegovini po djelatnostima¹⁶ (u p.p.) – porédjenje I-IX 2019/I-IX 2018

Izvor: BHAS, DEP kalkulacije

Nezaposlenost

U periodu I-IX 2019. godine nastavljen je ubrzan trend smanjenja broja registrovanih nezaposlenih lica (grafikon ispod). Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2019. godine je smanjen 9,3% u odnosu na isti period prethodne godine i iznosi 414,5 hiljada. Time je registrovana stopa nezaposlenosti u septembru smanjena i iznosi 32,9%¹⁷, dok anketna stopa nezaposlenosti iznosi 15,7%.¹⁸

Smanjenje broja nezaposlenih bilo je izraženo u sva tri kvartala 2019. godine (u K1 -9%, K2 -9,6%, K3 -9,2% g/g). U oba entiteta broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen. U Federaciji Bosne i Hercegovine prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u periodu I-IX 2019. godine iznosio je 315,4 hiljada i bio je manji za 6,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Istovremeno, u Republici Srpskoj prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica iznosio je 91,1 hiljada i bio je manji za 16,1%. Prema podacima BHAS-a broj registrovanih nezaposlenih lica najviše se smanjio u kategorijama VKV, KV, NKV i SSS. Od ukupno brisanih sa evidencije zavoda za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini najveći broj je zbog zapošljavanja.¹⁹

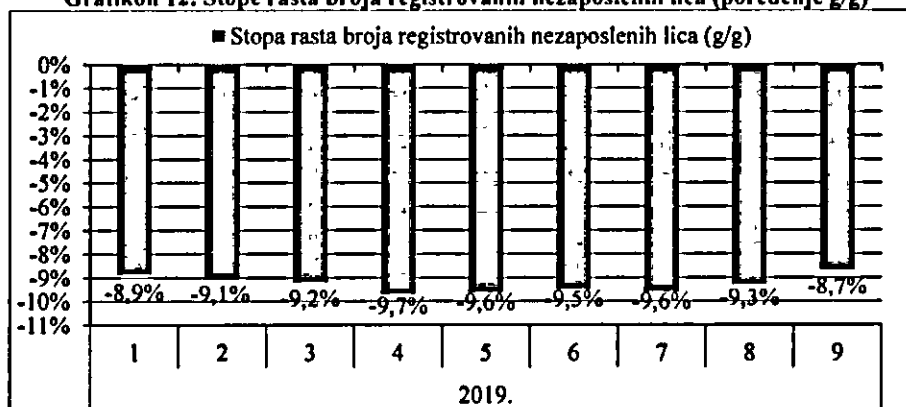
¹⁶ Klasifikacija djelatnosti: A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B - Vađenje ruda i kamena, C - Prerađivačka industrija, D - Proizv. i snadbijev. el. energijom, gasom, parom i klimatizacija, E - Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, F - Građevinarstvo, G - Trgovina na veliko i malo, popravak motor. vozila i motocikala, H - Prevoz i skladištenje, I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelerstvo i ugostiteljstvo), J - Informacije i komunikacije, K - Finansijske djelatnosti i djelatnostu osiguranja, L - Poslovanje nekretninama, M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, O - Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje, P - Obrazovanje, Q - Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite, R - Umjetnost, zabava i rekreacija, S - Ostale uslužne djelatnosti.

¹⁷ Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, Pregled stanja tržišta rada na dan 31. oktobra 2019. godine

¹⁸ Detaljnije o Anketi o radnoj snazi u Ekonomskim trendovima januar-jun 2019. godine.

¹⁹ Na osnovu raspoloživih podataka zavoda za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Grafikon 12: Stope rasta broja registrovanih nezaposlenih lica (poređenje g/g)

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta

Plate

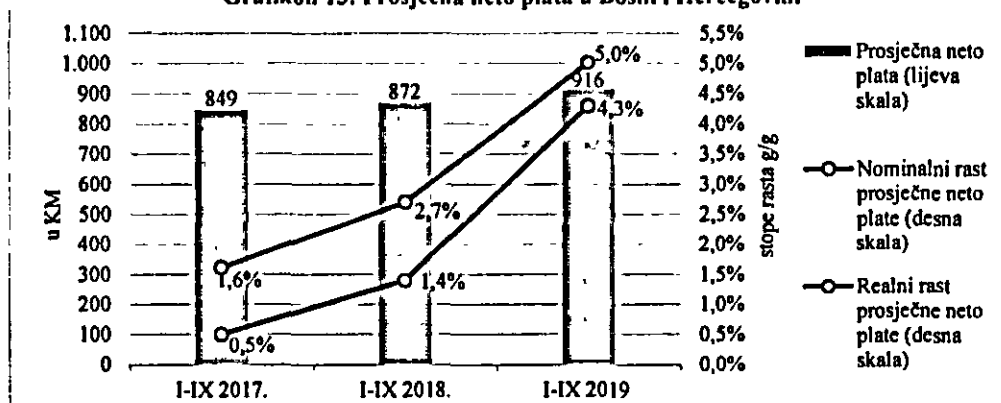
Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2019. godine se nastavila uvećavati. Nominalni rast prosječne neto plate (5% g/g) bio je veći u poređenju sa realnim rastom (4,3%) zahvaljujući rastu ukupnog nivoa cijena. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2019. godine iznosila je 916 KM. Rast neto plate u Bosni i Hercegovini podstaknut je rastom plata u oba entiteta. Prosječna neto plata u Federaciji Bosne i Hercegovine nominalno je uvećana za 4,5% g/g i iznosi 922 KM. U Republici Srpskoj prosječna plata nakon oporezivanja (neto plata) iznosi 901 KM uz nominalni rast od 6,4% g/g.

U analizi prosječne neto plate prema područjima djelatnosti u periodu I-IX 2019. godine primjetan je rast plata u svim područjima djelatnosti. Najveće nominalne stope rasta prosječne neto plate bile su u području djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije (10% g/g) i poslovanja nekretninama (8,9% g/g). Međutim, bitno je pomenuti rast prosječne neto plate u djelatnostima koje zapošljavaju najveći broja lica u Bosni i Hercegovini (industrija i trgovina). U djelatnosti prerađivačke industrije prosječna neto plata je nominalno uvećana za 6,6% g/g uz skroman rast zaposlenih u ovoj djelatnosti. Istovremeno, prosječna neto plata u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala nominalno je uvećana za 7,8% g/g. U oblasti javne uprave, obrazovanja i zdravstva prosječna neto plata je u posmatranom periodu najviše uvećana u području djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (6,6% g/g) i djelatnosti obrazovanja (6,5% g/g).²⁰

U posmatranom periodu najniža prosječna isplaćena neto plata u Bosni i Hercegovini bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (569 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.559 KM).

²⁰ U području djelatnosti javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja prosječna neto plata je nominalno uvećana za 3,6% g/g.

Grafikon 13: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini

Izvor: BHAS

Penzije

U periodu I-IX 2019. godine prosječna penzija u Bosni i Hercegovini iznosila je 400²¹ KM i nominalno je veća za 4,9% u odnosu na isti period 2018. godine. Realni rast prosječne penzije bio je nešto niži (4,2%) zbog inflacije. Prosječne penzije u oba entiteta u posmatranom periodu su uvećane (u Federaciji Bosne i Hercegovine nom. rast je iznosio 5% g/g, a u Republici Srpskoj 4,8% g/g), što je uticalo na rast prosječne penzije u Bosni i Hercegovini. U Federaciji Bosne i Hercegovine prosječna penzija je iznosila 414 KM, a u Republici Srpskoj 377 KM.²² Najveći broj isplaćenih penzija u Bosni i Hercegovini pripada starosnim, a zatim porodičnim i invalidskim penzijama.²³ U septembru 2019. godine najniža penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine je iznosila 371,8 KM, odnosno 195,7 KM u Republici Srpskoj za penzijski staž do 15. godina.

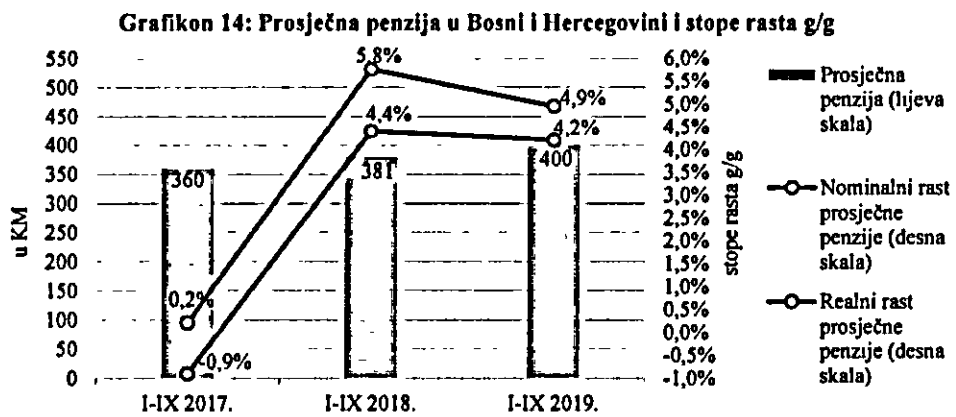
Uz povećanje broja zaposlenih u periodu I-IX 2019. godine prosječan broj penzionera u Bosni Hercegovini je uvećan na 680,7 što je za 1,5% više u odnosu na isti period 2018. godine.²⁴ Iako je stopa rasta broja zaposlenih lica bila nešto veća, i dalje je izrazito nepovoljan odnos između broja zaposlenih lica koji uplaćuju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje i broja penzionera.

²¹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera. Entitetske prosječne penzije se odnose na sve isplaćene penzije bez obzira na mjesto prebivališta penzionera

²² U Federaciji Bosne i Hercegovine došlo je do povećanja penzija u prvoj polovini 2019. godine (detaljnije u Ekonomskim trenodovima januar-jun 2019. godine). U Republici Srpskoj je takođe došlo do povećanja penzija na početku 2019. godine (detaljnije u Ekonomskim trenodovima januar-jun 2019. godine) i u julu 2019. godine (vanredno usklađene i povećane za 2%).

²³ U Federaciji Bosne i Hercegovine u septembru 2019. godine oko 55% penzija su bile strosne, a u Republici Srpskoj oko 58%. U oba entiteta oko 28% penzija su porodične, a ostatak pripada invalidskim penzijama.

²⁴ Broj penzionera u Bosni Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

II JAVNE FINANSIJE

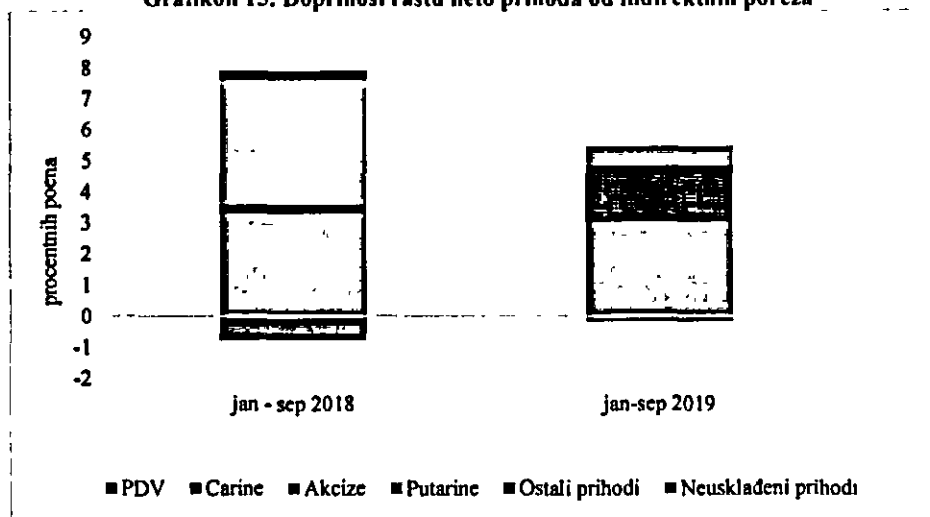
- Javni prihodi na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine zabilježili pozitivnu stopu rasta
- Stanje javnog duga na kraju trećeg tromjesečja u blagom porastu
- Budžet konsolidovane centralne vlade Bosne i Hercegovine ostvario suficit

Glavne karakteristike u oblasti javnih finansija u Bosni i Hercegovini, na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine su umjeren rast javnih prihoda (direktni i indirektni porezi i socijalni doprinosi), blagi (neznatan) porast javne zaduženosti, budžetski suficit konsolidovane centralne vlade Bosne i Hercegovine.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. Ako se posmatra naplata prihoda po tromjesečjima, primjećuje se njihov silazni trend. Zadnja dva tromjesečja su značajno uticala na stopu rasta na kraju posmatranog perioda. Na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine, bruto prihodi naplaćeni od strane Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO) su iznosili oko 5,9 milijardi KM, što predstavlja povećanje od oko 5,5% g/g. U toku posmatranog perioda, povrati sa jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje (u daljem tekstu JR UIO), su rasli sporijom stopom, što se odrazilo na stopu rasta neto prihoda od indirektnih poreza. Neto prihodi su iznosili oko 4,8 milijardi KM što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine, više za 5,3%. Rast kako bruto prihoda, tako i neto prihoda od indirektnih poreza, rezultat je rasta svih kategorija prihoda iz nadležnosti UIO tokom posmatranog perioda.

Grafikon 15: Doprinosi rastu neto prihoda od indirektnih poreza

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

Najznačajniji doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza, tokom posmatranog perioda, dali su neto prihodi od poreza na dodatu vrijednost (u daljem tekstu PDV) sa 3,0 p.p., prihodi od akciza 1,6 p.p. i prihodi od putarina 0,6 p.p.

Tabela 1: Naplata prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u %, ako nije drugačije naznačeno)

	struktura	Jan-sep	Jan-sep	K1	K2	K3
	2019	2018	2019	2019	2019	2019
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	7,7	5,5	7,2	5,9	3,8
Povrati	18,3	10,1	6,4	7,0	22,4	-8,4
Neto prihodi - prikupljeno	81,7	7,2	5,3	7,2	2,3	6,5
PDV	49,6	5,3	5,0	6,1	0,7	7,9
Carine	3,7	7,0	5,5	7,1	8,5	1,3
Akcize	19,6	-2,9	6,7	4,0	4,9	10,6
Putarine	8,1	61,1	5,9	21,8	2,0	0,0
Ostali prihodi	0,2	5,0	1,1	2,9	3,9	-3,8
Neusklađeni prihodi	0,2	108,7	-34,3	-97,0
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	7,5	5,6	6,9	6,1	4,0
Minimalne rezerve	18,9	25,2	-5,6	3,9	-7,5	-11,8
Budžeti	81,1	3,6	8,6	7,6	10,3	7,9
Servisiranje vanjskog duga	9,7	0,7	-14,7	-10,5	-12,2	-23,2
Federacija Bosne i Hercegovine	6,2	0,5	-15,0	-12,7	-12,6	-21,5
Republika Srpska	3,4	0,0	-15,4	-8,5	-11,5	-28,0
Brčko Distrikt	0,1	74,6	31,1	49,6	-2,7	27,9
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	71,5	4,1	12,8	10,9	15,8	11,9
Institucije Bosne i Hercegovine	9,4	-0,5	0,0	-1,6	0,0	1,5
Federacija Bosne i Hercegovine	39,7	5,3	14,6	13,0	18,4	12,8
Republika Srpska	20,0	4,7	16,9	14,9	20,7	15,5
Brčko Distrikt	2,3	2,6	6,7	4,2	9,0	6,9

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. Tokom perioda januar - septembar 2019. godine ukupno je naplaćeno oko 4,0 milijarde KM bruto prihoda od PDV-a (5,2% g/g), odnosno oko 3 milijarde KM neto prihoda od PDV-a (5,0% g/g). Stopa rasta navedenih prihoda, tokom drugog tromjesečja bila je niska, i tako je značajno uticala na stopu rasta posmatranog perioda, što se može vidjeti iz tabele iznad.

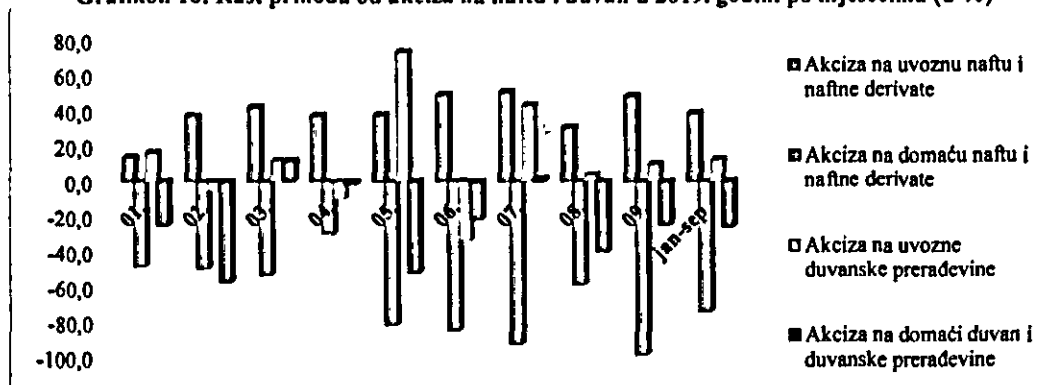
U strukturi prihoda od PDV-a dominiraju prihodi pri uvozu roba sa oko 62%, koji su tokom posmatranog perioda 2019. godine uvećani za 5,3% g/g. Tokom istog perioda, naplaćeni prihodi po osnovu prometa domaćim robama veći su za 5,0% g/g.

Akcize. Bruto prihodi od akciza tokom tri tromjesečja 2019. godine su iznosili oko 1,3 milijardi KM, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine više za 6,8%. S obzirom da su povrati sa JR po osnovu akciza u ukupnim povratima jako mali (na kraju posmatranog perioda su iznosili oko 10 miliona KM), tako su i neto prihodi po osnovu akciza iznosili oko 1,3 milijarde KM.

Naplaćeni prihodi od akciza prilikom uvoza roba, tokom posmatranog perioda uvećani su za 19,7% g/g i to zahvaljujući značajnom povećanju prihoda od akciza na uvoznu naftu i naftne derivate (38,6% g/g), ali i povećanju prihoda od akciza na uvoz duvana i duvanskih preradevina (12,5% g/g). Oko 57% prihoda od uvoznih akciza se i odnosi na prihode od akciza na duvan i duvanske preradevine.

Prihodi po osnovu akciza na domaće proizvode i dalje se smanjuju. Na kraju posmatranog perioda 2019. godine smanjenje je iznosilo oko 43% g/g. Smanjenje prihoda od akciza na domaće proizvode zabilježeno je kod glavnih kategorija prihoda i to: akciza na domaću naftu i naftne derivate (73,9% g/g) i akciza na domaći duvan i duvanske preradevine (25,8% g/g).

Grafikon 16: Rast prihoda od akciza na naftu i duvan u 2019. godini po mjesecima (u %)

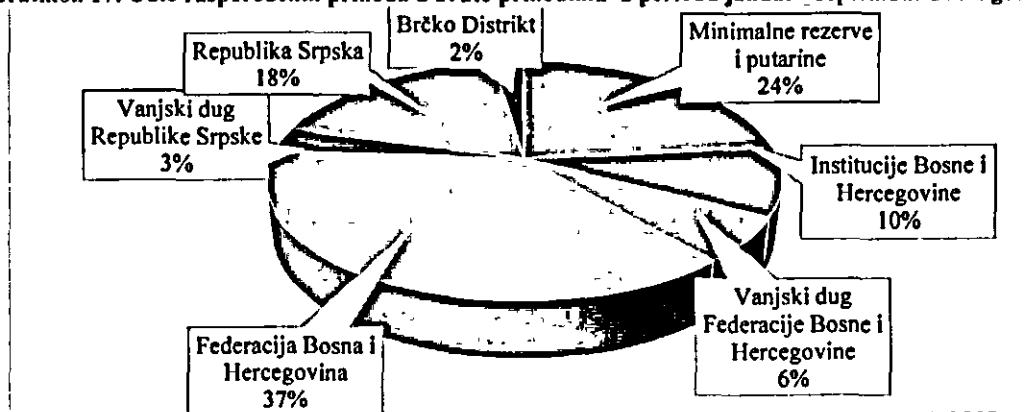
Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

Putarine. Za tri tromjesečja 2019. godine, prihoda od putarina ukupno je naplaćeno oko 484 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, prihodi od putarina su veći za 5,9%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, prihodi od carina su iznosili oko 222 miliona KM, čime su ostvarili rast od 5,5% g/g.

Raspoređeni prihodi. Na kraju trećeg tromjesečja, raspoloživi prihodi za raspodjelu su iznosili oko 5,9 milijardi KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 300 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,1 milijardu KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od oko 557,4 miliona KM, UIO je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,0 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 2,6 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 365,0 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,3 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 201,1 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 141,5 miliona KM (7,8 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa jedinstvenog računa UIO za servis vanjskog duga su manja za 14,7%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga uvećana za 12,8%.

Grafikon 17: Udio raspoređenih prihoda u bruto prihodima u periodu januar - septembar 2019. godine

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

Direktni porezi i doprinosi

U toku tri tromjesečja 2019. godine entitetske poreske uprave ukupno su prikupile oko 5,8 milijardi KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti. U poređenju sa istim periodom prethodne godine navedeni prihodi veći su za skromnih 2,7%. Razlog niske stope rasta leži u smanjenju prihoda od direktnih poreza u obje poreske uprave. Detalji slijede u tabeli ispod.

Tabela 2: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - septembar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2018	2019		2018	2019		2018	2019	
Direktni porezi	771,2	686,8	-10,9	394,6	372,3	-5,7	1.165,8	1.059,1	-9,2
Porez na dohodak	333,4	312,0	-6,4	180,2	143,3	-20,5	513,7	455,3	-11,4
Porez na dobit	311,4	295,8	-5,0	181,4	194,8	7,4	492,8	490,6	-0,4
Porezi građana	125,4	78,4	-37,5	33,0	34,3	3,7	158,5	112,7	-28,9
Ostali porezi	0,9	0,5	-49,1	0,0	0,0	0,0	0,9	0,5	-49,1
Takse, kazne i naknade	537,2	521,5	-2,9	306,3	324,4	5,9	843,4	845,8	0,3
Doprinosi	2.521,9	2.703,0	7,2	1090,1	1.163,0	6,7	3.612,0	3.866,0	7,0
PIO	1.399,7	1.505,4	7,6	619,7	658,5	6,3	2.019,3	2.163,8	7,2
Zdravstvo	1.005,4	1.072,6	6,7	389,0	417,9	7,4	1.394,4	1.490,5	6,9
Nezaposleni	116,8	125,1	7,1	25,4	27,2	6,8	142,3	152,2	7,0
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	52,3	55,6	6,4	52,3	55,6	6,4
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	3,8	3,9	3,3	3,8	3,9	3,3
UKUPNO	3.830,3	3.911,2	2,1	1.791,0	1.859,7	3,8	5.621,3	5.770,9	2,7

Izvor: entitetske poreske uprave

Doprinosi. Prihodi po osnovu socijalnih doprinosa su najveća i najznačajnija kategorija javnih prihoda iz nadležnosti poreskih uprava. Na značaj ove kategorije javnih prihoda, ukazuje i pozitivna stopa rasta ukupnih prihoda, kojoj su pozitivan doprinos i dali prihodi po osnovu doprinosa. Po osnovu doprinosa, tokom posmatranog perioda 2019. godine, ukupno je prikupljeno oko 3,9 milijardi KM javnih prihoda, što predstavlja povećanje od oko 7,0% g/g. Struktura prihoda od doprinosa nije se mijenjala tokom posmatranog perioda, odnosno najznačajniji su prihodi od doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje i doprinosi za zdravstveno osiguranje, koji čine 94,5% ukupnih prihoda od doprinosa, a 63,3% ukupnih javnih prihoda poreskih uprava.

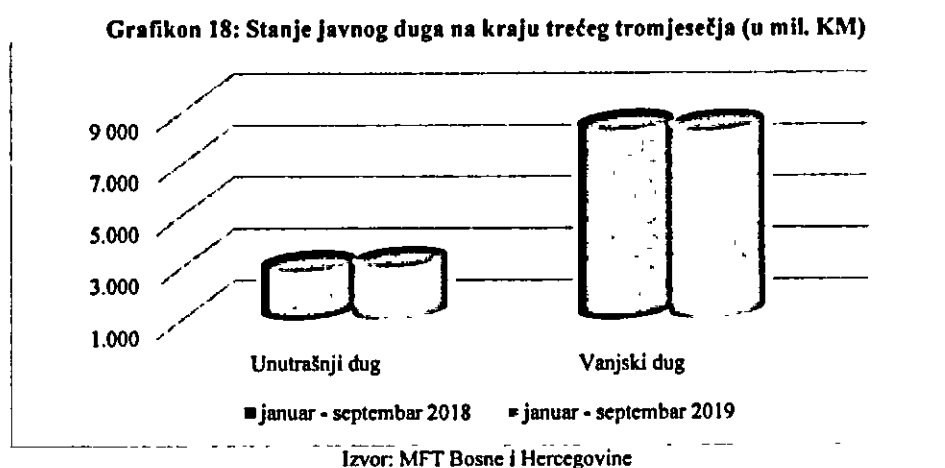
Direktni porezi. Prihodi po osnovu direktnih poreza u oba entiteta, i tokom posmatranog perioda, nastavljaju da se smanjuju, što je naravno, dovelo do njihovog smanjenja na nivou Bosne i Hercegovine. Na kraju K3 2019. godine, ukupni prihodi od direktnih poreza su iznosili oko 1,1 milijardu KM čime su smanjeni za 9,2% g/g. Smanjenje na nivou Bosne i Hercegovine rezultat je negativnog rasta svih kategorija direktnih poreza u nadležnosti poreske uprave Federacije Bosne i Hercegovine, ali i smanjenja prihoda od poreza na dohodak u nadležnosti poreske uprave Republike Srpske. U Federaciji Bosne i Hercegovine, razlog za smanjenje poreza na dobit je u smanjenoj naplati poreza na dobit preduzeća, iako su prihodi od poreza na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija u toku posmatranog perioda, uvećani. Što se tiče poreza na dohodak u istom entitetu razlog za njihovo smanjenje leži u smanjenoj naplati ovih prihoda po osnovu nesamostalne i samostalne djelatnosti.

Ostali javni prihodi. Ovde spadaju takse, kazne, naknade i ostali prihodi iz nadležnosti poreskih uprava. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ova kategorija prihoda je ostala nepromijenjena, a ukupno je naplaćeno oko 846 miliona KM javnih prihoda.

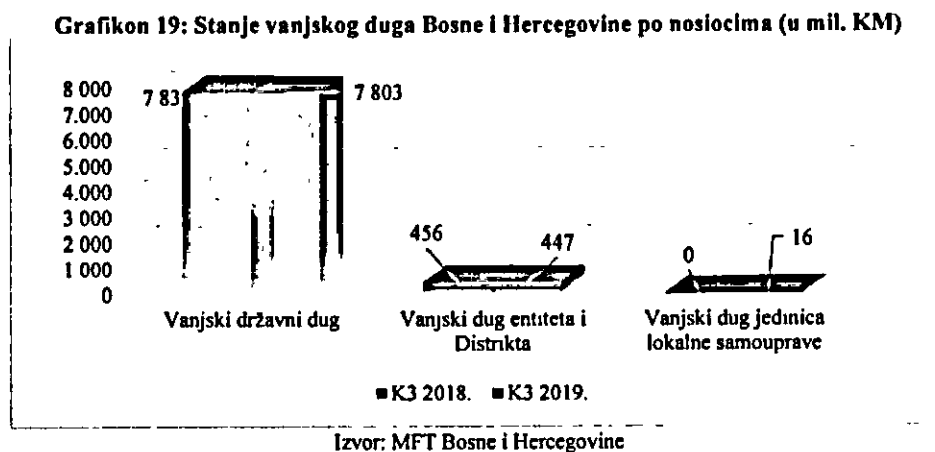
Javni dug

Prema podacima Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu MFT), ukupan javni dug (sa javnim dugom entiteta i Brčko Distrikta i vanjskim dugom jedinica lokalne samouprave) na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine je iznosio oko 11,3 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ukupan dug je blago porastao za 1,2%. Međutim, ukupan dug je kao udio u BDP-u smanjen sa 34,4% (K1-K3 2018. godine) na 31,9% (K1-K3 2019. godine).

Tokom posmatranog perioda, vanjski javni dug je smanjen za 0,3%, g/g, dok je kod unutrašnjeg duga zabilježeno povećanje od 5,6% g/g.

Vanjski javni dug. Prema podacima MFT Bosne i Hercegovine, stanje javnog vanjskog duga na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine je iznosilo oko 8,3 milijarde KM, čime je vanjski dug, u poređenju sa istim periodom prethodne godine, smanjen za 0,3%.

Najveći udio u vanjskom dugu se odnosi na dug Federacije Bosne i Hercegovine (56,9%), zatim slijede Republika Srpska sa učešćem od 41,6%, Institucije Bosne i Hercegovine sa 0,8% i Brčko Distrikt sa 0,6%. U strukturi vanjskog duga, prema kreditorima, najveći udio (34,0%) se odnosi na kredite uzete kod Svjetske banke. Zatim slijede krediti uzeti kod Evropske investicione banke sa 24,0% učešća u ukupnim kreditima.

U strukturi vanjskog duga prema valutama dominira dug izražen u evrima sa 60%, zatim slijedi dug od 25% u SDR. Oko 68% vanjskog duga (kredita) je ugovoreno po fiksnoj kamatnoj stopi.

Tokom posmatranog perioda 2019. godine ukupno je servisirano oko 592,8 miliona KM obaveza po osnovu vanjskog duga, što je manje za 6,6% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Od tog iznosa 587,5 miliona (ili 82,2%) se odnosi na servis glavnice vanjskog duga.

U prva tri tromjesečja 2019. godine, a prema podacima MFT Bosne i Hercegovine, ukupno je povučeno oko 474 miliona KM novih kreditnih sredstava, što je za oko 20% manje nego u istom periodu prethodne godine.

U toku posmatranog perioda, po osnovu odobrenih, a neangažovanih kreditnih sredstava ukupno je plaćeno oko 6,5 miliona KM penala. U poređenju sa istim periodom prethodne godine plaćeno je više za 1,1 milion KM (ili 21,2%) sredstava po ovom osnovu. Najveći iznos je plaćen Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD) (57,4%) od ukupno plaćenih penala. Takođe, tokom zadnjeg tromjesečja 2019. godine, plaćeni su i penali prema Međunarodnom monetarnom fondu (MMF), a po osnovu nepovučanih sredstava po osnovu EFF aranžmana, u iznosu od 1,2 miliona KM.

Unutrašnji javni dug. Unutrašnji dug, prema preliminarnim podacima MFT Bosne i Hercegovine, je na kraju posmatranog perioda 2019. godine iznosio oko 3 milijarde KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine veći je za 5,6%. Ako se posmatra unutrašnji dug prema nosiocima, smanjenje jedino bilježi dug fondova socijalne sigurnosti, dok je kod svih ostalih zabilježeno povećanje. Na povećanje duga vlada entiteta od 2,0% g/g najviše se odrazilo povećanje duga po osnovu dugoročnih obveznica.

Dug kantona (unutrašnji dug) na kraju posmatranog perioda 2019. godine takođe bilježi povećanje od oko 2,0% g/g a najviše po osnovu emitovanja dugoročnih obveznica.

Unutrašnji dug gradova veći je za 9,4% g/g, a glavni razlog povećanja duga jeste porast obaveza po osnovu uzetih kredita.

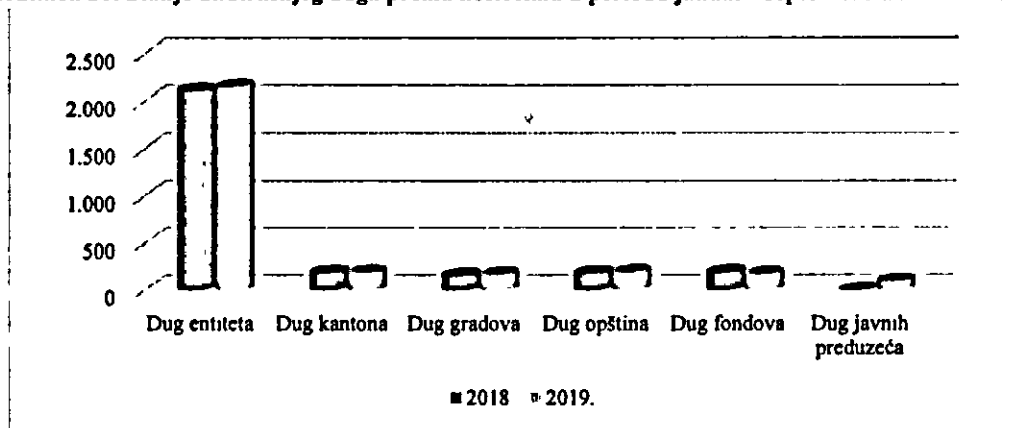
I kod opština je tokom posmatranog perioda zabilježeno povećanje unutrašnjeg duga (7,0% g/g) i to po osnovu obaveza po kreditima i obaveza po dugoročnim obveznicama.

Dug fondova socijalne sigurnosti u istom periodu je manji za 8,5% g/g. Ovaj dio unutrašnjeg duga se odnosi na fond zdravstvene zaštite Republike Srpske.

Dug javnih preduzeća (koji se odnosi na Federaciju Bosnu i Hercegovinu - JP Autoceste), na kraju posmatranog perioda je dostigao iznos od oko 100,1 milion KM.

Ukupan unutrašnji dug Federacije Bosne i Hercegovine je iznosio oko 1,1 milijardu KM, Republike Srpske oko 1,9 milijardi KM, dok je unutrašnji dug Brčko Distrikta iznosio svega 2,5 miliona KM.

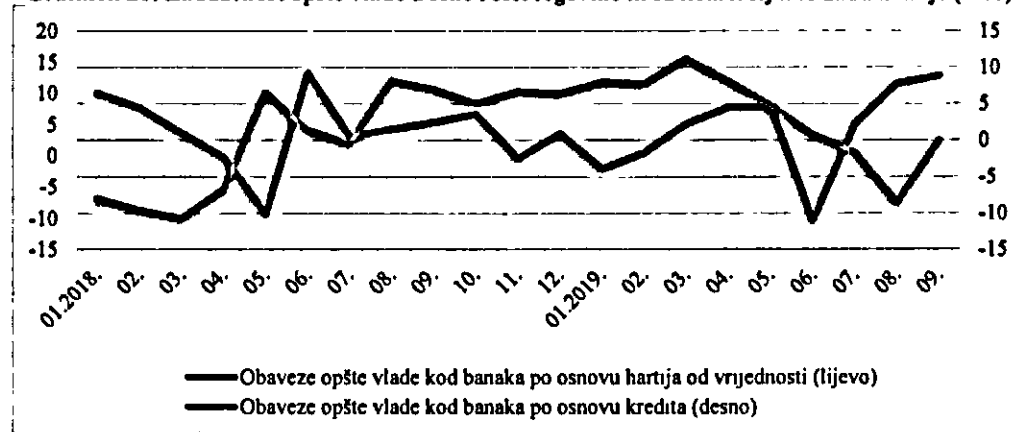
Grafikon 20: Stanje unutrašnjeg duga prema nosiocima u periodu januar - septembar u milionima KM

Izvor: MFT BiH

Potraživanja od sektora opšte vlade²⁵. Ukupna komercijalna zaduženost sektora opšte vlade Bosne i Hercegovine na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine, a prema podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu CBBiH), je dostigla iznos od oko 2,5 milijarde KM. Zaduživanje opšte vlade, kroz kredite komercijalnih banaka i emisije hartija od vrijednosti je na kraju posmatranog perioda više za 5,9% g/g. Krediti opšte vlade bilježe povećanje od 2,4% g/g, dok je zaduživanje kroz hartije od vrijednosti uvećano za 9,0% g/g.

Grafikon 21: Zaduženost opšte vlade Bosne i Hercegovine kroz komercijalno zaduživanje (u %)

Izvor: CBBiH

Tokom posmatranog perioda, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine se zadužila za novih 90 miliona putem emisija hartija od vrijednosti, a prema kalendaru zaduživanja za posmatranu godinu, dok se Vlada Republike Srpske zadužila za novih 246 miliona KM. Detalji o vrstama hartija od vrijednosti i uslovima zaduživanja mogu se naći u dodatku.

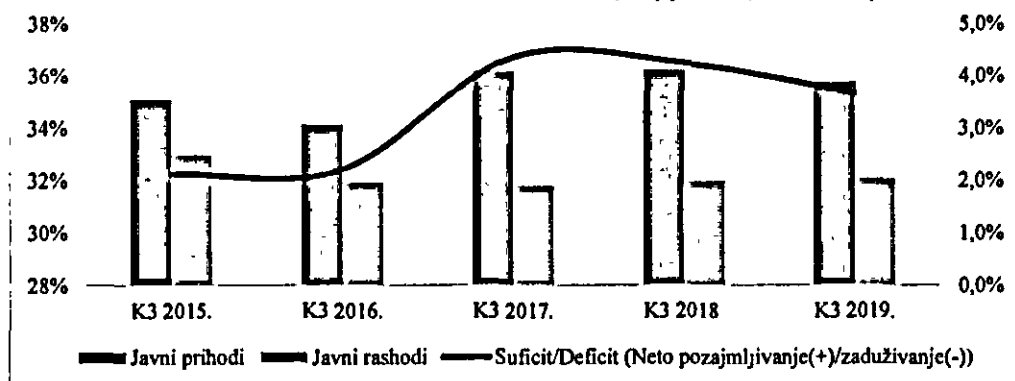
²⁵ U skladu sa GFS Priručnikom, sektor opšte vlade definiše se tako da obuhvata sve entitete koji obavljaju funkcije vlade kao njihove osnovne djelatnosti. On ne obuhvata poslovna poduzeća u vlasništvu vlade koja proizvode robe i/ili usluge te ostvaruju profit prodajom istih po ekonomskim cijenama. U opštu vladu uključeni su i fondovi socijalne zaštite, tj fondovi za penzijsko-invalidsko osiguranje, zapošljavanje, zdravstvo, dječiju zaštitu i za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, te vanbudžetski fondovi za izgradnju puteva odnosno JP direkcije za izgradnju i održavanje cesta svih nivoa vlasti kao i JP autoputevi u oba entiteta.

Izvještaj o operacijama konsolidovane centralne vlade u Bosni i Hercegovini u K1-K3 2019²⁶

Na kraju trećeg tromjesečja 2019. godine, primarni fiskalni bilans centralne vlade je iznosio oko 1,1 milijardu KM, odnosno oko 4,2% BDP-a prema rashodovnom pristupu²⁷. U istom periodu, tekući fiskalni bilans je ostvario suficit u iznosu od 976 miliona KM (3,7% BDP-a). Ostvareni suficit rezultat je pozitivnih trendova u naplati prihoda, prvenstveno od socijalnih doprinosa, ali i nešto nižih kapitalnih rashoda. Izdvajanja za kapitalne rashode, na kraju trećeg tromjesečja 2019. su iznosila svega 177 miliona KM, što je za čak 6,3% manje nego u istom periodu prethodne godine. Što se tiče njihovog udjela u BDP-u, tokom posmatranog perioda ostao je nepromijenjen (0,7% BDP-a).

Konsolidovani prihodi centralne vlade Bosne i Hercegovine na kraju posmatranog perioda, su dostigli oko 9,5 milijardi KM, što je za 3,4% više nego u istom periodu prethodne godine. Ovim su javni prihodi smanjili svoj udio u BDP-u za 0,5 p.p. u poređenju sa istim periodom prethodne godine, i na kraju trećeg tromjesečja oni iznose 35,7% BDP-a. Svi nivoi vlasti ostvarili su rast prihoda, osim Institucija Bosne i Hercegovine. Glavni generatori rasta prihoda tokom posmatranog perioda jesu prihodi po osnovu socijalnih doprinosa (8,0% g/g), dok su porezni prihodi ostali nepromijenjeni.

Grafikon 22: Konsolidovani prihodi i rashodi centralne vlade, tekući suficit/deficit u % BDP-a (kraj perioda)

Izvor: CBBiH, BHAS

Konsolidovani rashodi centralne vlade Bosne i Hercegovine, tokom posmatranog perioda, su uvećani za 5,2% g/g i dostigli iznos od oko 8,5 milijardi KM. Posmatrani kao udio u BDP-u ostali su nepromijenjeni u poređenju sa istim periodom prethodne godine, odnosno oko 32,1% BDP-a. Svi nivoi vlasti, su tokom posmatranog perioda, ostvarili rast javnih rashoda: Institucije Bosne i Hercegovine 1,7% g/g, Federacija Bosna i Hercegovina 7,0% g/g, Republika Srpska 3,1% g/g i Brčko Distrikt 12,4% g/g. Na rast rashoda, najviše uticaja je imao rast glavnih rashodovnih kategorija: izdaci za socijalnu pomoć (koja u ukupnim rashodima učestvuje sa 45,5%), nadoknada zaposlenim (sa 29,8% učešća) i korišćenje roba i usluga (sa 17,5% učešća). Kod oba entiteta, glavna kategorija na strani rashoda jesu izdvajanja za socijalnu pomoć, dok kod Institucija Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta glavna rashodovna kategorija jesu nadoknada zaposlenima.

²⁶ Podaci o konsolidovanoj centralnoj vladi ne uključuju lokalni nivo vlasti (opštine i gradove), JP Autoceste i JP ceste kao i Fondove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom svih nivoa vlasti.

²⁷ Podaci o rashodovnom BDP-u su preuzeti iz kvartalnog saopštenja BHAS

III. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

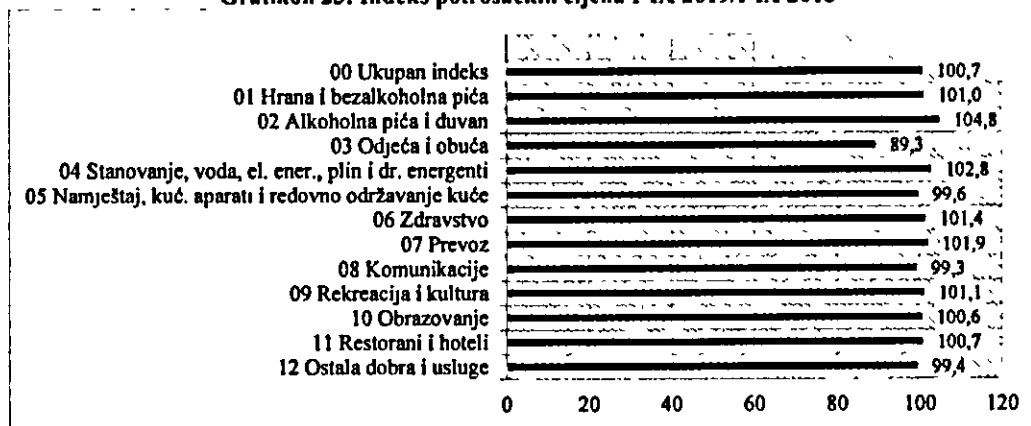
Cijene

- Umjeren rast ukupnog nivoa cijena u Bosni i Hercegovini - inflacija u periodu I-IX 2019. godine iznosila 0,7%.
- U EU 28 prosječna inflacija u posmatranom periodu iznosi 1,5%.

Skroman rast cijena u Bosni i Hercegovini nastavljen je u trećem kvartalu 2019. godine. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena za period I-IX 2019/I-IX 2018 iznosila je 0,7%.

U periodu I-IX 2019/I-IX 2018 najveći rast cijena bio je u odjeljcima alkoholnih pića i duvana (4,8% g/g) kao i u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata (2,8% g/g) što je predstavljeno na grafikonu ispod. Povećanje cijena cigareta i duvana u posmatranom periodu uticalo je na rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana.²⁸ Rast cijena tečnih i čvrstih goriva, vodosnabdijevanja, plina i najamnina za stanovanje uticao je na ukupni rast cijena u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata.

Grafikon 23: Indeks potrošačkih cijena I-IX 2019/I-IX 2018

Izvor: BHAS

Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića u posmatranom periodu su bile veće za 1% (zbog rasta cijena hrane jer su cijene bezalkoholnih pića smanjene), i zbog velikog udjela u ukupnom indeksu potrošačkih cijena imale su doprinos inflaciji u Bosni i Hercegovini. Pored pomenutih odjeljaka, rast cijena u odjeljku prevoza (1,9% g/g) u periodu I-IX 2019. godine, uslijed promjene cijena goriva, takođe je imao uticaj na ukupnu inflaciju u Bosni i Hercegovini. Na svjetskom tržištu energenata prosječna cijena sirove nafte u periodu I-IX 2019. godine prema podacima Svjetske banke iznosila je 61,8 \$/barelu i bila je niža u odnosu na isti period 2018. godine oko 11,1%.

²⁸ Na početku 2019. godine nastavljeno je provođenje akcizne politike na duvan i cigarete (harmonizacija sa EU legislativom) što je doprinijelo povećanju cijena ovih proizvoda. U julu 2019. godine takođe je došlo do poskupljenja cijena cigareta pojedinih proizvođača, što je dodatno uticalo na rast cijena ovog proizvoda.

Tabela 3: Kretanje cijena sirove nafte, gasa i hrane na svjetskom tržištu

	2019									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sirova nafta (prosjeak, \$/bbl)	56,6	61,1	63,8	68,6	66,8	59,8	61,5	57,7	60,0	
Prirodni gas, Evropa (\$/mmbtu)	12,0	11,8	11,3	10,3	10,1	10,0	10,1	10,9	10,1	
Indeks cijena hrane (2010=100)	87,0	87,4	86,2	86,0	85,0	88,1	86,9	84,7	84,2	
Sirova nafta, rast g/g	-14,6%	-3,7%	-0,6%	-0,3%	-9,0%	-17,0%	-15,4%	-18,9%	-20,3%	
Prirodni gas, rast g/g	28,5%	20,2%	11,7%	1,7%	-1,0%	-3,8%	-3,0%	-0,1%	-10,3%	
Cijene hrane, rast g/g	-4,1%	-5,9%	-8,3%	-10,5%	-12,2%	-5,7%	-3,5%	-4,5%	-1,7%	

Izvor: Svjetska banka

Suprotno, niže cijene u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće, komunikacija, ostalih dobara i usluga doprinijele su skromnom rastu inflacije u Bosni i Hercegovini.

Monetarni sektor

- Ukupna novčana masa u septembru 2019. godine dostigla 25,8 mlrd. KM uz stopu rasta od 8,1% g/g. Stopa obavezne rezerve nije se mijenjala i iznosi 10%.
- Bruto devizne rezerve uvećane, najveći udio bruto deviznih rezervi pripada investicijama u vrijednosne papire.

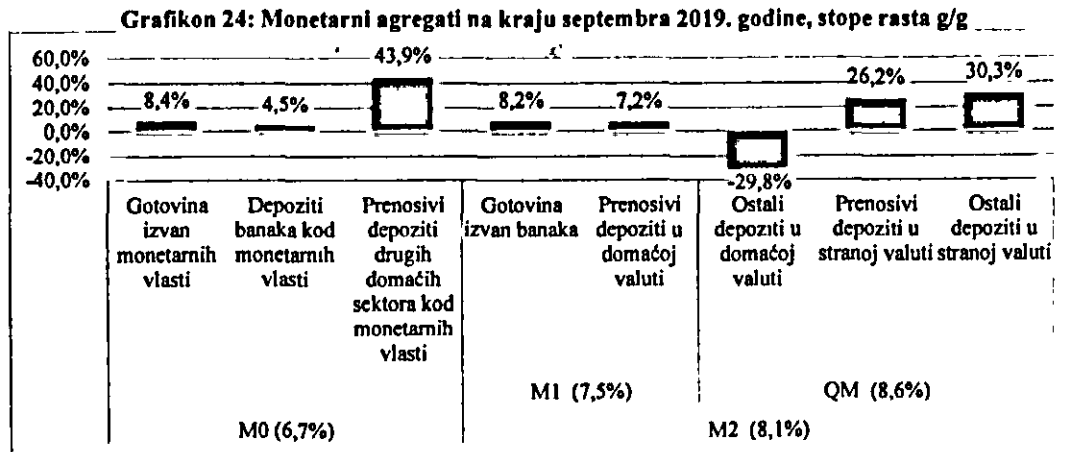
Ukupna novčana masa (u daljem tekstu M2) u septembru 2019. godine nastavila je da se uvećava i prema podacima CBBiH dostigla je 25,8 mlrd. KM. U odnosu na septembar 2018. godine M2 je uvećana za 8,1%.

Transakcijski novac i kvazi novac, kao komponente M2, su uvećani. U okviru kvazi novca najveći doprinos rastu dali su ostali depoziti u stranoj valuti (7,3 p.p.) uz stopu rasta 30,3% g/g. Visoka stopa rasta ostalih depozita u stranoj valuti rezultat je promjene metodologije statistike monetarnog i finansijskog sektora.²⁹ Zbog toga je došlo do smanjenja ostalih depozita u domaćoj valuti (-29,8% g/g) uz negativan doprinos rastu M2 od -5,2 p.p. U okviru transakcijskog novca najznačajniji doprinos rastu M2 dali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti (2,4 p.p.) sa stopom rasta od 7,2% g/g, dok je gotovina izvan banaka uvećana za 8,2% g/g uz doprinos rastu M2 1,4 p.p.

Na kraju septembra 2019. godine rezervni novac (u daljem tekstu M0) je iznosio 11 mlrd. KM i uvećan je 6,7% u odnosu na septembar 2018. godine. Posmatrajući komponente M0, najveći međugodišnji rast imali su prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti (43,9%

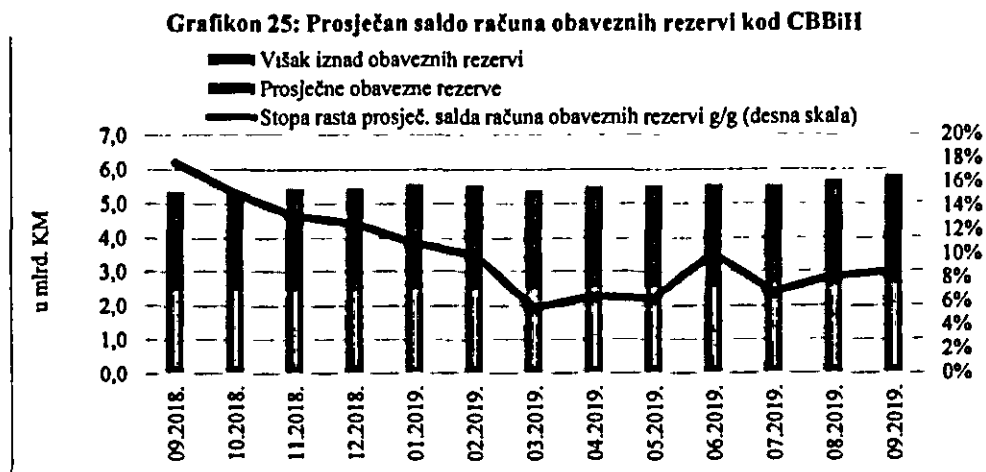
²⁹ Centralna banka Bosne i Hercegovine je napravila metodološke izmjene vezano za statistiku monetarnog i finansijskog sektora, a u vezi s klasifikacijom finansijskih instrumenata s deviznom klauzulom. Na ovaj način je obavljeno važno usklađivanje s međunarodnim standardima, te tako poboljšana kvaliteta i međunarodna uporedivost podataka. Novi Priručnik i Vodič za kompilaciju monetarne i finansijske statistike Međunarodnog monetarnog fonda iz 2016. godine, kao i Evropski statistički standardi (ESA 2010), propisuju da se instrumenti s valutnom klauzulom trebaju klasifikovati kao instrumenti u stranoj valuti. U skladu s tim je, počevši od januarskih podataka 2019. godine, napravljena reklasifikacija valutne strukture finansijskih instrumenata (kredita, vrijednosnih papira, depozita) originalno iskazanih u KM, a koji imaju valutnu klauzulu, s pozicija domaće valute u pozicije strane valute. Izvor: Centralna banka Bosne i Hercegovine

g/g). Ipak, najveći doprinos rastu M0 dali su gotovina izvan monetarnih vlasti (3,9 p.p.) sa stopom rasta od 8,4% g/g i depoziti banaka kod monetarnih vlasti (2,4 p.p.) sa stopom rasta od 4,5% g/g.

Izvor: CBBiH

U septembru 2019. godine prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH iznosio je 5,8 mlrd. KM i veći je za 8,6% u odnosu na septembar 2018. godine. U okviru prosječnog salda računa obaveznih rezervi kod CBBiH najveći dio pripada višku iznad obaveznih rezervi (54,6%), a ostatak čine prosječne obavezne rezerve (45,4%). U posmatranom mjesecu prosječna³⁰ stopa obavezne rezerve iznosila je 10% i nije se mijenjala tokom 2019. godine.

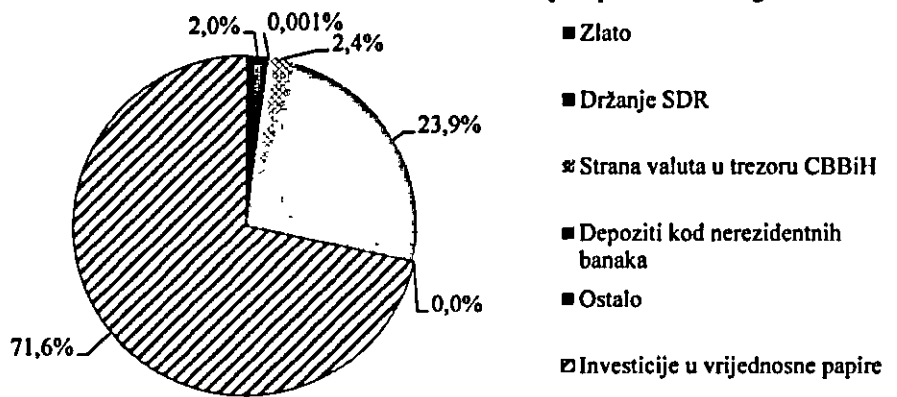
Izvor: CBBiH

Bruto devizne rezerve u septembru 2019. godine su iznosile 12,5 mlrd. KM i veće su za 7,7% u odnosu na isti mjesec 2018. godine. Među komponentama bruto deviznih rezervi najveće međugodišnje stope rasta imali su zlato (31,6% g/g), strana valuta u trezoru CBBiH (22,1% g/g) i depoziti kod nerezidentnih banaka (13,5% g/g). Iako su investicije u vrijednosne papire imale nešto sporiju stopu rasta od 5% g/g (u poređenju sa prethodno pomenutim komponentama bruto deviznih

³⁰ Prosječna stopa obavezne rezerve = Prosječne obavezne rezerve/ osnovica za obračun obavezne rezerve.

rezervi) i dalje imaju najveći udio u bruto deviznim rezervama (71,6%). Na drugom mjestu se nalaze depoziti kod nerezidentnih banaka sa učešćem u bruto deviznim rezervama od 23,9%.

Grafikon 26: Struktura bruto deviznih rezervi na kraju septembra 2019. godine

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

- Na kraju septembra 2019. godine ukupan finansijski rezultat u Bosni i Hercegovini je veći za samo 4% g/g.
- Ukupno plasirani krediti na kraju septembra dostigli iznos od 20,4 mlrd. KM 2019. godine uz stopu rasta 5,7 % g/g. U istom periodu ukupni depoziti dostigli 23,4 mlrd. KM uz stopu rasta 9,5 % g/g.
- Razlika između ukupnih deponovanih depozita i ukupno plasiranih kredita (neto štednja) na kraju septembra 2019. godine je dostigla 2,9 mlrd. KM.

U Bosni i Hercegovini na kraju septembra 2019. godine su prema izvještajima entitetskih agencija za bankarstvo radile 23 banke³¹. Ukupan finansijski rezultat bankarskog sektora na kraju ovog perioda je iznosio 328,2³² mil. KM što predstavlja skroman rast od 4% g/g. Na strani prihoda najveći udio 61,9%, su ostvarili prihodi od kamata i slični prihodi, dok su operativni prihodi učestvovali sa 38,1%. U strukturi rashoda najveće učešće od 84,2% su imali nekamatni rashodi, dok su rashodi od kamata učestvovali sa 15,8%. Gledajući uzroke ostvarenog porasta dobiti može se uočiti da je i pored pada neto dobiti od 1% g/g na ostvareni pozitivan rezultat najveći uticaj imalo smanjenje neto gubitka od 96,1% g/g.

Ukupana aktiva bankarskog sektora na kraju septembra 2019. godine prema konsolidovanom izvještaju CBBiH je iznosila oko 32,8 mlrd. KM. Na strani aktive, najveća su bila potraživanja od ostalih domaćih sektora sa dostignutih 9,9 mlrd. KM uz učešće od 30,2%. Druga po veličini su bila potraživanja od nefinansijskih privatnih preduzeća sa dostignutih 9 mlrd. KM uz učešće od 27,3%.

³¹ Bankarski sektor podrazumijeva komercijalne banke bez Centralne banke, odnosno monetarnih vlasti.

³² Ukupan finansijski rezultat, ukupni prihodi i rashodi i ostali podaci iz izvještaja o dobitku i gubitku su nekonsolidovani podaci za bankarski sektor u Bosni i Hercegovini, a dobiveni su zbrajanjem podataka za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku koji su dobiveni od entitetskih agencija za bankarstvo.

Na strani pasive najveći su bili prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti sa dostignutih 8,5 mlrd. KM sa učešćem od 25,8%. Drugi po veličini na strani pasive su bili ostali depoziti drugih domaćih sektora³³ u stranoj valuti sa dostignutih 7,5 mlrd. KM sa učešćem od 22,8%. Pokazatelj adekvatnosti kapitala je bio iznad propisanog minimuma od 12% i na kraju trećeg kvartala 2019. godine iznosio je 18,1% ostvarivši rast za 2,5 p.p. u odnosu na isti period prošle godine. Pokazatelj efikasnosti kapitala, povrat na prosječnu aktivu je iznosio 1,5%.

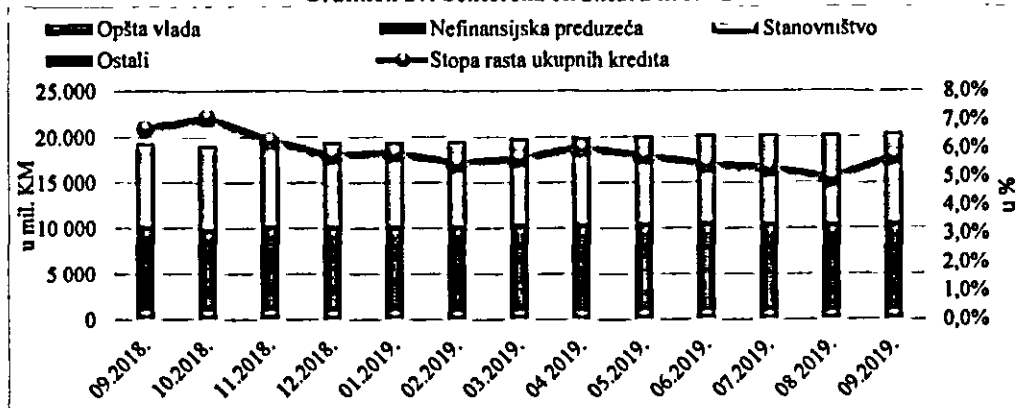
Tabela 4: Finansijski rezultat bankarskog sektora u Bosni i Hercegovini na kraju perioda u 000 KM

R.br.	U milionima KM	K1-K3 2018	K1-K3 2019	promjena g/g
1	Prihodi od kamata i slični prihodi	779.473	770.024	-1,2%
2	Operativni prihodi	443.481	473.394	6,7%
3	UKUPNI PRIHODI (1+2)	1.222.954	1.243.418	1,7%
4	Rashodi po kamatama i slični rashodi	149.492	143.094	-4,3%
5	Nekamatni rashodi	750.926	762.985	1,6%
6	UKUPNI RASHODI (4+5)	900.418	906.079	0,6%
7	Porezi	6.972	9.301	33,4%
8	NETO-DOBIT BANKARSKOG SEKTORA	332.052	328.843	-1,0%
09	Neto-gubitak	16.484	647	-96,1%
10	UKUPAN REZULTAT	315.568	328.196	4,0%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Na kraju septembra 2019. godine ukupno plasirani krediti su uz stopu rasta od 5,7% g/g dostigli 20,4 mlrd. KM. Krediti plasirani stanovništvu su sa dostignutih 9,9 mlrd. KM i stopom rasta 7,7% g/g ostvarili najveće učešće od 48,2% u ukupno plasiranim kreditima. Krediti nefinansijskim³⁴ preduzećima su bili drugi po veličini sa dostignutom vrijednosti od 9,3 mlrd. KM i stopom rasta 4,4% g/g te su u strukturi plasmana ostvarili učešće od 45,7%.

Grafikon 27: Sektorska struktura kredita

Izvor: CBBiH

³³ Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i stranoj valuti predstavljaju obaveze banaka prema necentralnoj vladi (kantona i opština), nefinansijskim javnim preduzećima, nefinansijskim privatnim preduzećima, ostalim finansijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvu, neprofitnim institucijama i ostalim neklasifikovanim sektorima).

³⁴ Sektor nefinansijskih preduzeća čine nefinansijska javna i nefinansijska privatna preduzeća. Sektor opšte vlade čine svi nivoi vlade u Bosni i Hercegovini. Za potrebe izrade ovog izvještaja u ostali sektor su uvršteni sektor ostalih finansijskih (nebankarskih) institucija te ostali sektori (prema sektorskoj strukturi koju je uradila CBBiH).

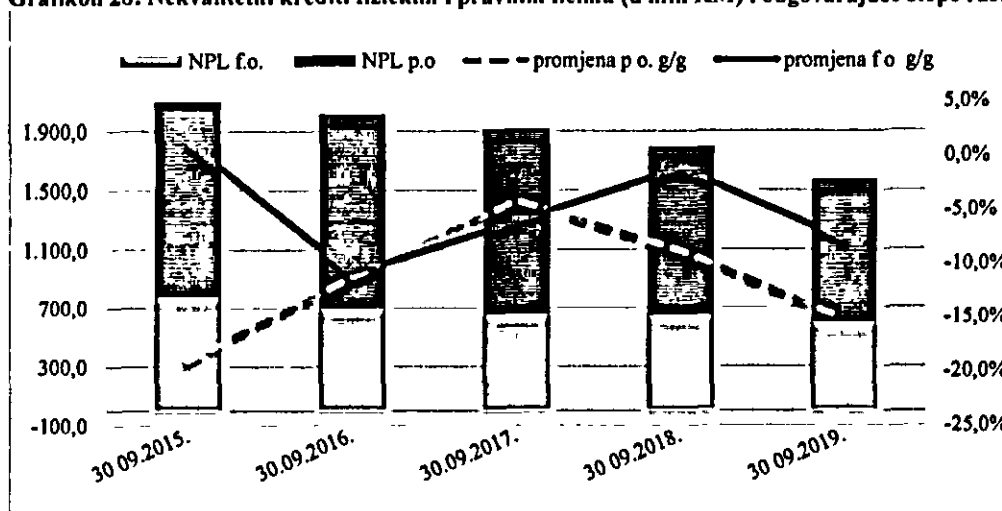
Kvalitet plasmana kredita se popravio u odnosu na prethodnu godinu. Procenat učešća nekvalitetnih kredita u ukupno plasiranim kreditima fizičkim i pravnim osobama je bio 7,7%, što je manje za 1,7 p.p. u odnosu na isti period prošle godine (tabela ispod). U okviru toga procenat učešća nekvalitetnih kredita plasiranih stanovništvu je manji za 0,5 p.p, dok je procenat učešća nekvalitetnih kredita plasiranih pravnim osobama još više smanjen tj. manji je za 1,2 p.p.u odnosu na isti period prošle godine.

Tabela 5: Klasifikacija kredita prema kvaliteti

Razdoblje	A	B	C	D	E	GE(NPL)	Učešće u ukupnim nekvalitetnim kreditima
Kreditni fizičkim osobama/stanovništvu (u ukupnim kreditima)							
30.09.2018.	42,9%	1,2%	0,4%	0,5%	2,5%	3,4%	36,1%
30.09.2019.	44,2%	1,2%	0,5%	0,4%	2,1%	2,9%	38,0%
Kreditni pravnim osobama (u ukupnim kreditima)							
30.09.2018.	41,5%	5,0%	1,0%	2,1%	2,9%	6,0%	63,9%
30.09.2019.	42,5%	4,4%	0,6%	1,9%	2,4%	4,8%	62,0%
Ukupno kreditni fizičkim i pravnim osobama (u ukupnim kreditima)							
30.09.2018.	84,4%	6,2%	1,4%	2,6%	5,4%	9,4%	100,0%
30.09.2019.	86,7%	5,6%	1,0%	2,3%	4,4%	7,7%	100,0%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

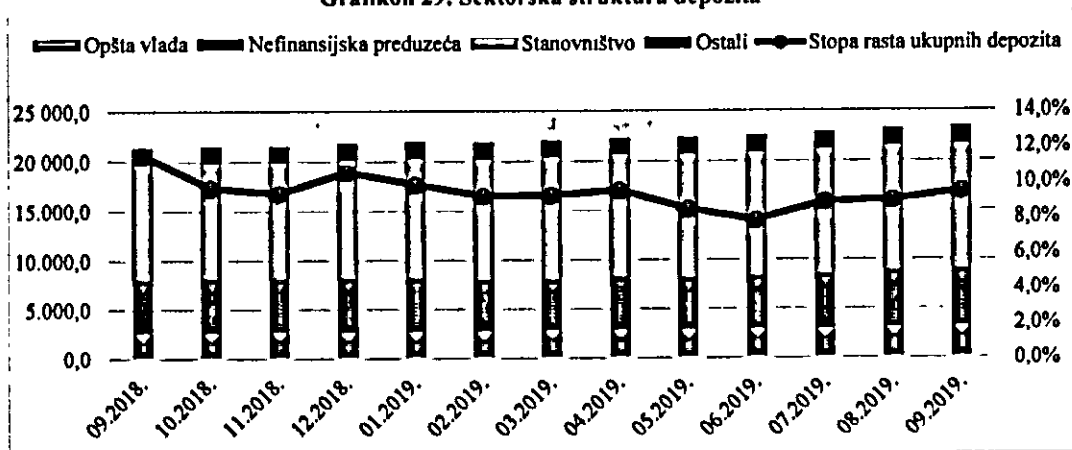
Grafikon 28: Nekvalitetni krediti fizičkim i pravnim licima (u mil. KM) i odgovarajuće stope raste

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Ukupni depoziti na kraju septembra 2019. godine su dostigli 23,4 mlrd. KM uz stopu rasta od 9,5% g/g. Depoziti stanovništva su imali najveće učešće od 55,2% u ukupnim depozitima i sa stopom rasta od 9,0% g/g su dostigli 12,9 mlrd. KM. Depoziti nefinansijskih preduzeća su sa učešćem od 23,1 % bili drugi po veličini i sa stopom rasta od 5,1% g/g su dostigli 5,4 mlrd. KM.

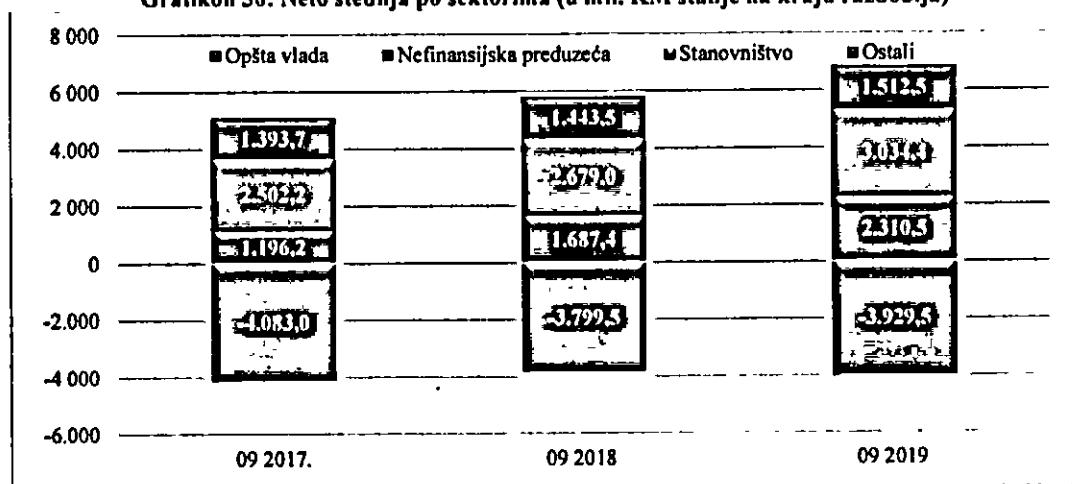
Grafikon 29: Sektorska struktura depozita

Izvor: CBBiH

Razlika između ukupnih deponovanih depozita i ukupno plasiranih kredita (neto štednja) nastavlja trend rasta sa značajnom stopom rasta od 45,6% g/g te je na kraju prva tri kvartala 2019. godine dostigla 2,9 mlrd. KM. Ostvarena je pozitivna razlika u vrijednosti u gotovo svim sektorima između deponovanih depozita i plasiranih kredita osim u sektoru nefinansijskih preduzeća koji registruje negativnu štednju od 3,9 mlrd. KM. Najveća pozitivna razlika od 3 mlrd. KM ostvarena je u sektoru stanovništva.

Grafikon 30: Neto štednja po sektorima (u mil. KM stanje na kraju razdoblja)

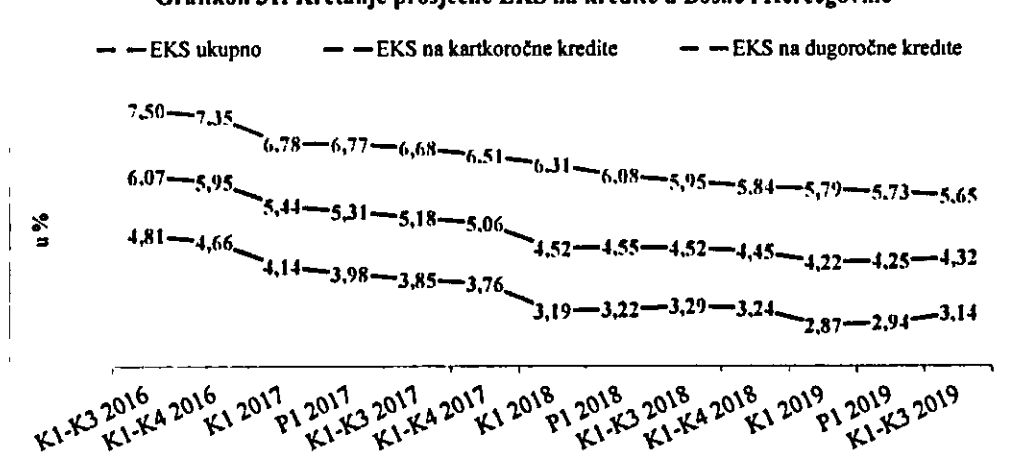
Izvor: CBBiH

Prosječna efektivna kamatna stopa (u daljem tekstu EKS) na ukupne³⁵ plasirane kredite u periodu januar-septembar 2019. godine je iznosila 4,32% i zabilježila je pad od 0,21 p.p. u odnosu na isti period prošle godine. Gledajući kretanje kamatnih stopa prema ročnosti kreditnih plasmana

³⁵ Ponderisana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu Bosnu i Hercegovinu dobivena je ponderisanim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za Republiku Srpsku i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u Federaciji Bosne i Hercegovine. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u dodatku.

došlo je do pada vrijednosti prosječnih EKS kratkoročnih i dugoročnih kredita. Prosječna EKS na kratkoročne kredite je smanjena u odnosu na isti period prošle godine za 0,15 p.p. i iznosi 3,14%, dok je prosječna EKS na dugoročne kredite ostvarila pad od 0,3 p.p. i iznosi 5,65% (grafikon ispod).

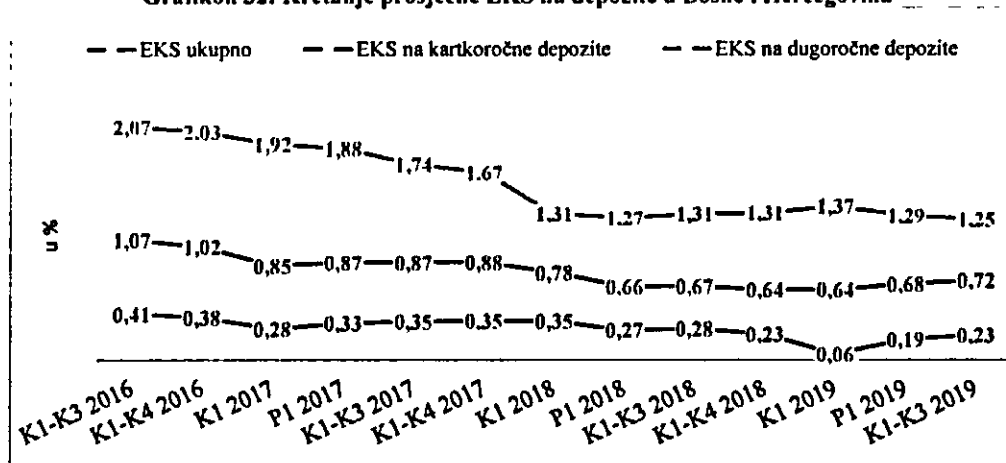
Grafikon 31: Kretanje prosječne EKS na kredite u Bosne i Hercegovine

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Prosječna EKS na ukupne depozite deponovane u periodu januar-septembar 2019. godine je iznosila 0,72% i u odnosu na isti period u prošloj godini ostvaren je minimalan rast od 0,05 p.p. Gledajući kretanje EKS prema ročnosti depozita, EKS na dugoročne i kratkoročne depozite su ostvarile minimalan pad u odnosu na vrijednost u istom periodu prošle godine. Tako je prosječna EKS na deponovane kratkoročne depozite u periodu januar-septembar 2019. godine u odnosu na isti period prošle godine ostvarila pad od 0,06 p.p. i iznosi 0,23%. U istom periodu prosječna EKS na dugoročne depozite smanjena je za 0,05 p.p. tj. sa 1,3% koliko je iznosila u istom periodu prošle godine na vrijednost od 1,25%. Na grafikonu ispod su prikazane prosječne EKS na ukupne, dugoročne kao i na kratkoročne depozite.

Grafikon 32: Kretanje prosječne EKS na depozite u Bosne i Hercegovina

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

- Ukupan promet na berzama u Bosni i Hercegovini na kraju devetog mjeseca 2019. godine je dostigao 574,6 mil. KM uz stopu rasta 21,9% g/g, dok je u isto vrijeme ukupna kapitalizacija dostigla 9,6 mlrd. KM uz rast od 3,9% g/g.
- Svi vodeći berzanski Indeksi u svijetu su u periodu januar-septembar 2019. godine ostvarili rast u odnosu na kraj 2018. godine.

Indeksi

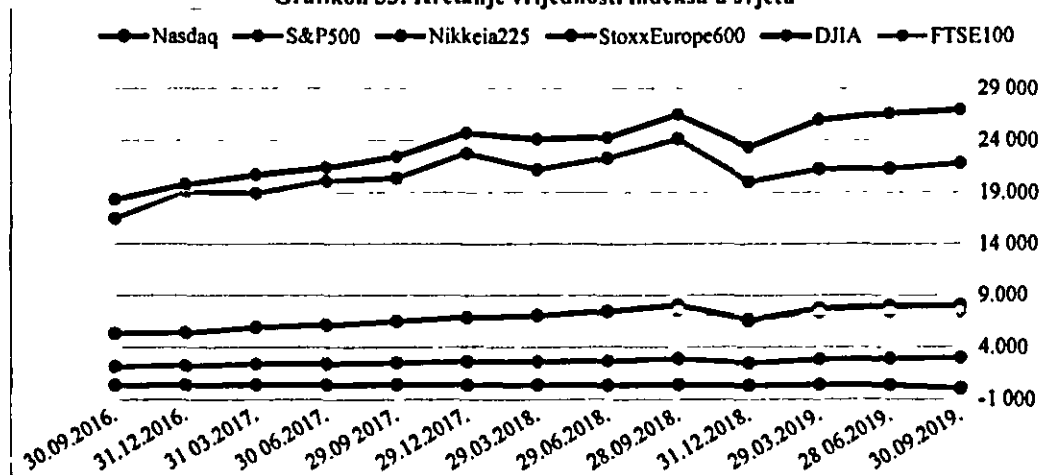
Vrijednosti svih važnijih svjetskih indeksa u periodu januar-septembar 2019. godine bilježe rast u odnosu na kraj 2018. godine. Posebno se istakao rast indeksa u USA (DJIA rast 14%, Nasdaq rast 20,6%, S&P500 rast 18,7%). Posmatrajući kretanje indeksa na godišnjem nivou evidentno je da su rezultati mnogo skromniji, zapravo da tehnološki Nasdaq, FTSE100 i Japanski Nikkei još uvijek nisu dostigli vrijednosti koje su imali u istom periodu prošle godine (tabela ispod).

Tabela 6: Promjena vrijednosti vodećih berzanskih indeksa u svijetu

Period	DJIA	Nasdaq	S&P 500	FTSE 100	Stoxx Europe 600	Nikkei 225
30.09.2019/29.09.2018.	1,7%	-0,6%	2,2%	-1,4%	2,6%	-9,8%

Izvor: WSJ, Bloomberg

Grafikon 33: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu

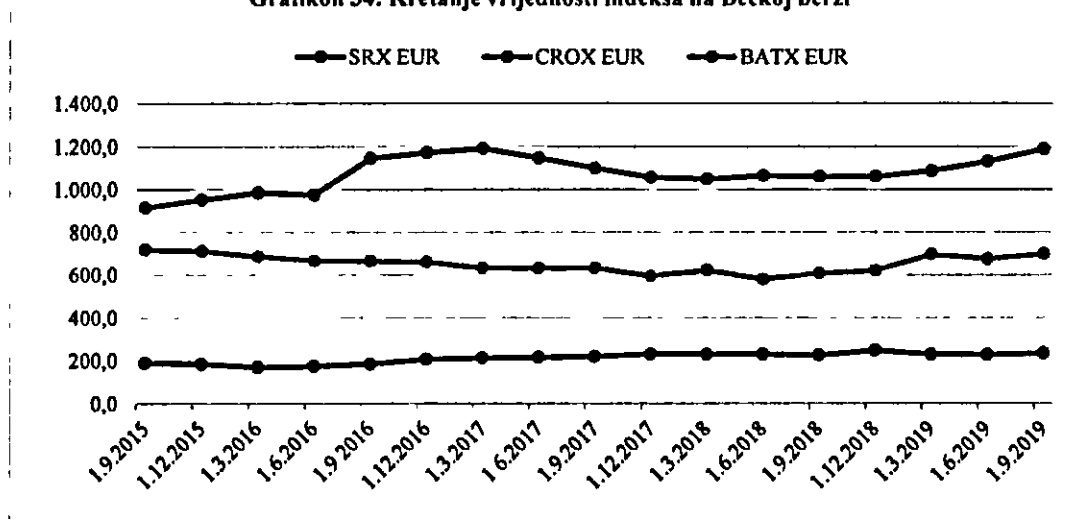

Izvor: WSJ, Bloomberg

U posmatranom periodu svi regionalni indeksi koji su listirani na Bečkoj berzi su zabilježili rast vrijednosti. Značajnije su rasle vrijednosti Bosanskog BATX³⁶ indeksa (15% g/g) i hrvatskog CROX (12,1% g/g), dok je srbijanski SRX u ovome periodu zabilježio nešto skromniji rast (4,2% g/g).

³⁶ Učešće u BATX: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo 17,5%, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo 21,6%, „Fabrika Duhana Sarajevo“ d.d. Sarajevo 12,4% „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo 12,9% „Telekom.Srpske“ 17,5%.
Izvor: <https://www.wienerbourse.at/en/indices/index-values/overview/?SIN=AT0000A0FSE3&ID NOTATION=32133507&market=wbag&typo3=0&news=0&products=1&w=profile>.

Grafikon 34: Kretanje vrijednosti indeksa na Bečkoj berzi

Izvor: Vienner Boerze

Na kraju devetog mjeseca 2019. godine vrijednost Indeksa investicionih fondova BIFX na Sarajevskoj berzi (u daljnjem tekstu SASE) je zabilježio rast vrijednosti za 26,3 % g/g. U ovome periodu je indeks SASX-10 (koji prati kretanje cijena prvih 10 kompanija na tržištu u Federaciji Bosne i Hercegovine) imao najveći rast od 34% g/g, dok je vrijednosti indexa SASX-30 rasla 17,6% g/g. Berzanski indeksi u Republici Srpskoj su takođe zabilježili veći rast najviše zahvaljujući rastu indeksa koji pripadaju preduzećima iz oblasti elektroprivrede. Tako je indeks preduzeća elektroprivrede (ERS-10³⁷) imao rast vrijednosti 31,2% g/g, dok je BIRS zabilježio rast od 7,5% g/g.³⁸

Tabela 7: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE

Period	BIFX	SASX-10	SASX-30	BIRS	ERS-10
30.09.2019/28.09.2018.	26,3%	34,0%	17,6%	7,5%	31,2%

Izvor: SASE i BLSE

Ukupni promet i kapitalizacija

Ukupan promet koji je ostvaren na berzama Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2019. godine je iznosio 574,6 mil. KM i veći je za 21,9% g/g.

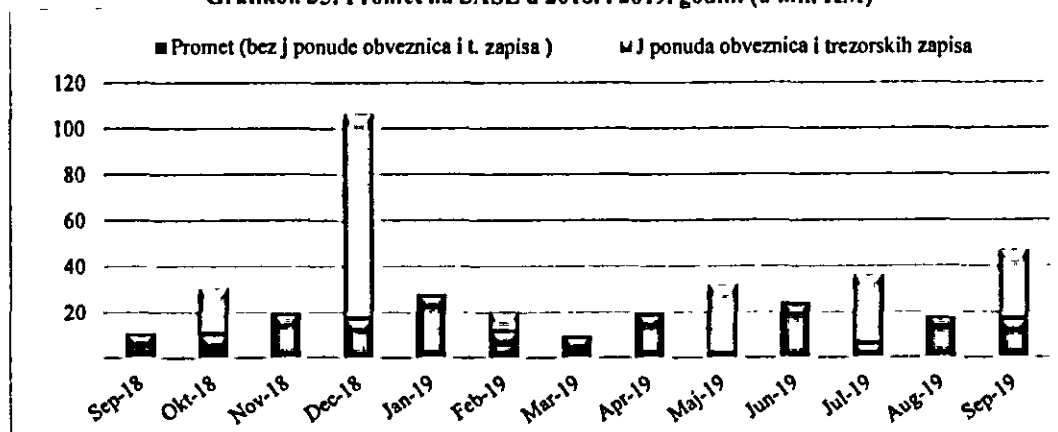
Promet koji je ostvaren na SASE u periodu januar-septembar 2019. godini je sa stopom rasta 77% g/g dostigao 233,8 mil. KM (41% od ukupnog ostvarenog prometa na berzama u Bosni i Hercegovini). Primarnom emisijom obveznica Kantona Sarajevo prikupljeno je za emitenta 8,2 miliona KM, dok je primarnom emisijom obveznica Federacije Bosne i Hercegovine prikupljeno za emitenta 89,8 mil. KM. Ukupan iznos emitovanih obveznica u periodu januar-septembar je iznosio 98 mil. KM što predstavlja 41,9% ukupnog prometa na SASE. Najveći promet u ovome periodu je

³⁷ U okviru indeksa ERS10 najveći rast su imali indeksi Elektrohercegovina a.d. Trebinje od 334% i Elektrodistribucija a.d. Pale 146,6% u odnosu na vrijednosti na kraju prošle godine.

³⁸ Izmenama Zakona o investicionim fondovima propisano je pretvaranje zatvorenih u otvorene investicione fondove te je na osnovu toga Banjalučka berza je donijela odluku o prestanku računanja i objavljivanja vrijednosti indeksa investicionih fondova Republike Srpske (FIRS) zaključno sa danom 22.09.2017. god.

ostvaren je dionicama Igman d.d. Konjic u iznosu od 11,7 mil. KM, Sarajevo osiguranje dd Sarajevo 11,6 mil. KM i Teledigital d.d. Sarajevo u ukupnom iznosu od 11,4 mil. KM.

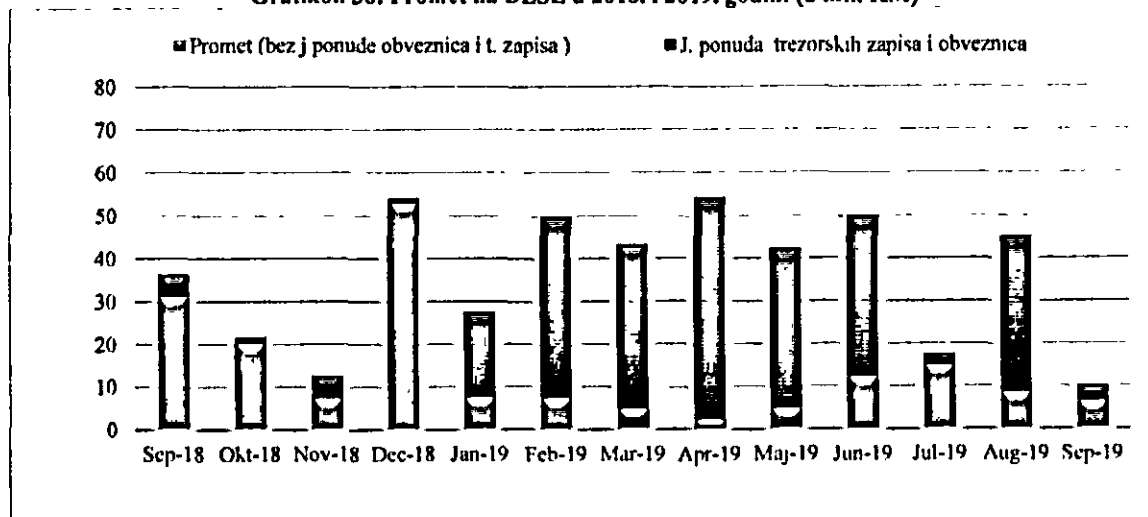
Grafikon 35: Promet na SASE u 2018. i 2019. godini (u mil. KM)

Izvor: SASE

Promet ostvaren na Banjalučkoj berzi (u daljnjem tekstu BLSE) u periodu januar-septembar 2019. godine je uz stopu rasta od svega 0,4% g/g dostigao 340,8 miliona KM te je ostvario učešće od 59% u ukupnom prometu na berzama u Bosni i Hercegovini. Javnom ponudom obveznica je prikupljeno 229,4 mil. KM, dok je putem trezorskih zapisa prikupljeno 40 mil. KM (što ukupno iznosi 269,4 mil. KM i predstavlja 79% ukupnog ostvarenog prometa na BLSE). Najveći ukupni promet u periodu januar-septembar 2019. godine je ostvaren dionicama Telekom Srpske a.d. Banja Luka u iznosu 6,3 mil. KM, DUIF Kristal Invest a.d. - OMIF Future Fund u iznosu 2,9 mil. KM, dionicama „Republika Srpska - stara devizna štednja br.8“ u iznosu od 5,3 mil. KM, i dionicama „Republika Srpska - izmirenje ratne štete br.12“ u iznosu od 2,9 mil. KM.

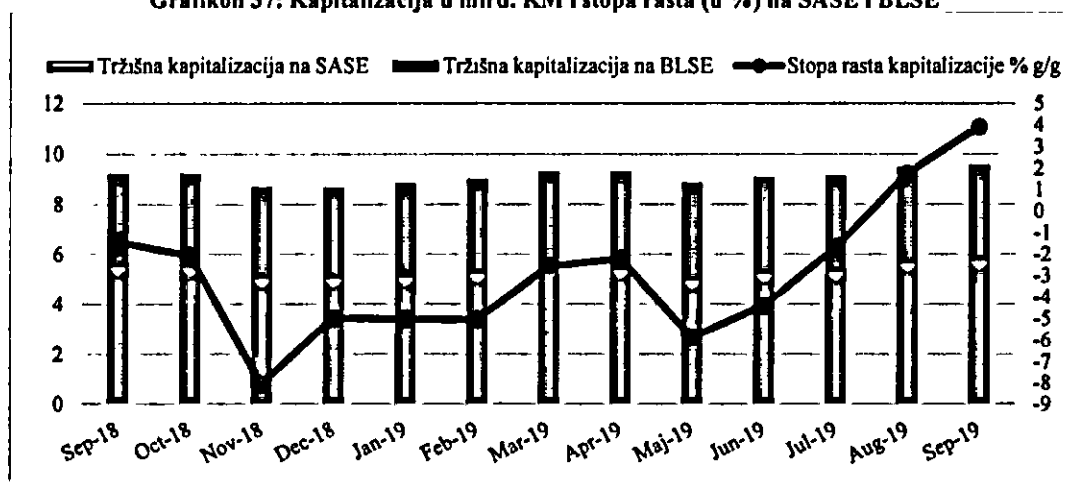
Grafikon 36: Promet na BLSE u 2018. i 2019. godini (u mil. KM)

Izvor: BLSE

Na kraju septembra 2019. godine ukupna kapitalizacija na SASE i BLSE je uz stopu rasta 3,9% g/g dostigla 9,6 mlrd. KM. Kapitalizacija na SASE je sa stopom rasta 4,2% g/g dostigla 5,7 mlrd. KM i učešće 59,9% u ukupnoj kapitalizaciji u Bosni i Hercegovini. U isto vrijeme kapitalizacija na BLSE je uz stopu rasta od 3,5% g/g dostigla vrijednost 3,8 mlrd. KM i ostvarila učešće u ukupnoj kapitalizaciji od 40,1%.

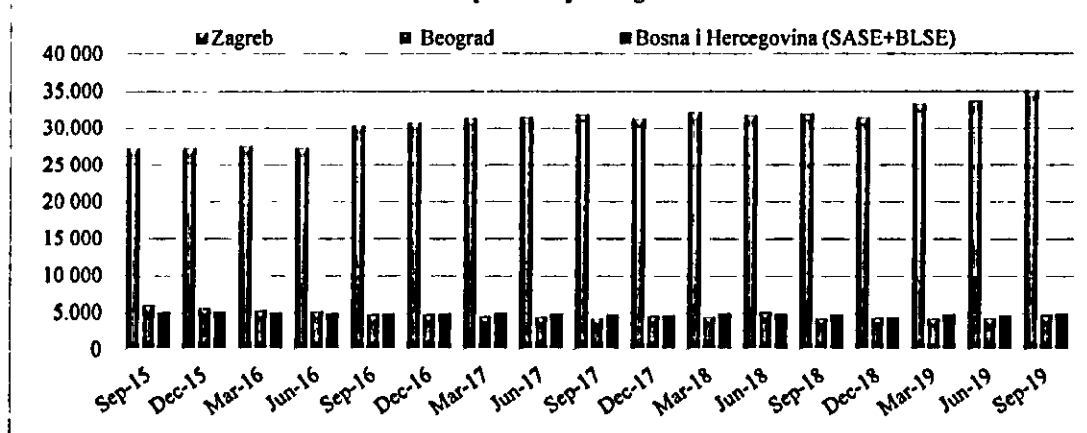
Grafikon 37: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta (u %) na SASE i BLSE

Izvor: SASE i BLSE

Poredeći regionalno kretanje vrijednosti kapitalizacije u periodu januar-septembar 2019. godine ista je na Zagrebačkoj burzi uvećala vrijednost za 9,6% g/g³⁹ dok je kapitalizacija na Beogradskoj berzi ostvarila rast od 10,1% g/g.

Grafikon 38: Kapitalizacija u regionu u mil. EUR

Izvor: SASE, BLSE, BELEX, CROBEX

³⁹ Na osnovu vrijednosti izraženih u Eur.

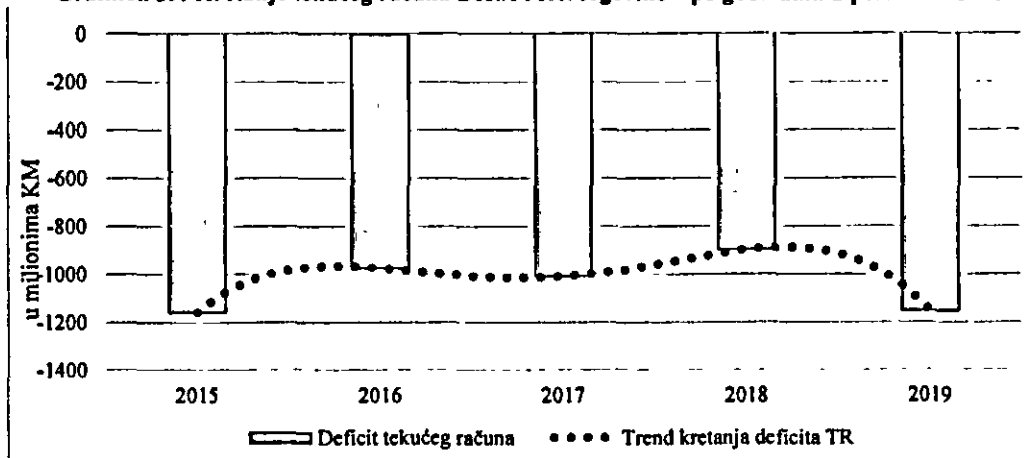
IV. VANJSKI SEKTOR

Platni bilans Bosne i Hercegovine

- Deficit tekućeg računa u periodu K1-K3 2019. godine ostvario rast od 29%

Usljed jako nepovoljne vanjskotrgovinske razmjene roba i usluga a time posljedično i rasta vanjskotrgovinskog deficita (koji je u periodu K1-K3 2019. godine povećan za 8,6% u odnosu na isti period prošle godine) došlo je do znatnog povećanja deficita tekućeg računa koji je u posmatranom periodu zabilježio porast od 29%⁴⁰. Iskazano u nominalnom iznosu deficit tekućeg računa je iznosio 1,16 milijardi KM (K1-K3 2019. godine) dok je prethodne godine u istom periodu deficit tekućeg računa iznosio 897 miliona KM. Uvoz usluga je porastao za 7,1% (najveći doprinos ovom rastu je došao usljed rasta transportnih usluga za 1,8 p.p., rasta građevinskih usluga 0,7 p.p. te porasta ostalih usluga za 4,6 p.p.). I izvoz usluga je također ostvario rast pa je tako u posmatranom periodu stopa rasta iznosila 5,4% (rast usluga putovanja je učestvovao sa 4,4 p.p., rasta izvoza transportnih usluga sa 1 p.p., povećanje procesuiranja robe od 0,3 p.p. uz ostvareni pad izvoza građevinskih usluga od 0,2 p.p.).

Grafikon 39: Kretanje tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama u periodu K1-K3

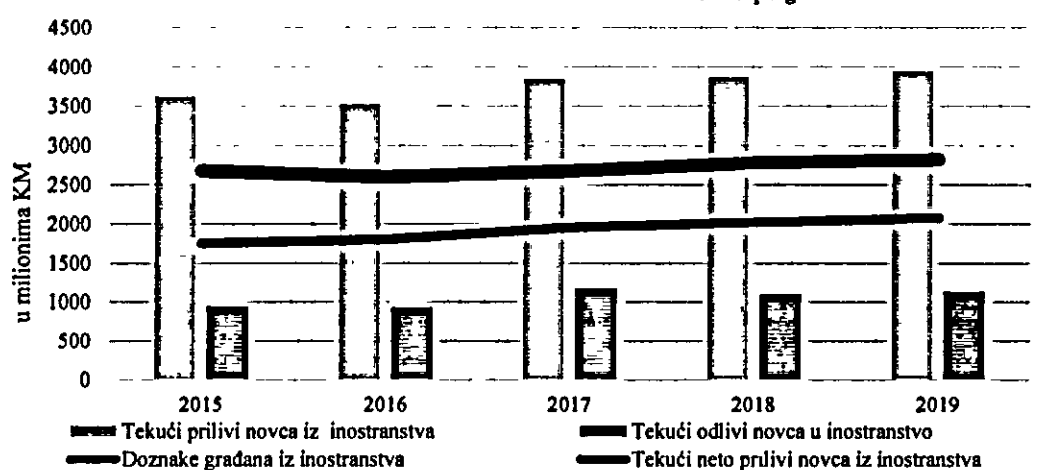

Izvor: CBBiH

Tekući neto prilivi novca iz inostranstva u K1-K3 2019. godine su zabilježili rast od 1,5%. Prilivi novca iz inostranstva su zabilježili rast od 2% kao i odlivi novca u inostranstvo koji su porasli za 3,1%. Kod tekućih priliva novca iz inostranstva došlo je do povećanja priliva novca kod domaćinstava od 2,7%. Ovom rastu priliva kod domaćinstava najviše je doprinio porast doznaka građana iz inostranstva od 2,8% (u K1 5,6%, K2 -0,5%, K3 3,8%), zatim porast doznaka socijalnih beneficija iz inostranstva od 4,9% te kompenzacije zaposlenim rezidentima Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 3%.

⁴⁰ Izvor podataka: CBBiH

Grafikon 40: Prilivi/odlivi novca iz inostranstva u K1-K3 po godinama

Izvor: Centralna banka BiH

Odlivi novca prema inostranstvu (kao što je već navedeno) su u K1-K3 2019. godine povećani ponajviše zbog odliva prema nefinansijskim preduzećima (rast od skoro 30% po osnovu većih odliva za dohotke na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima, tačnije usljed dvocifrenog rasta odliva dividendi od direktnih i portfolio investicija, te odliva reinvestirane dobiti od direktnih investicija). Pored navedenog došlo je i do rasta odliva kod domaćinstava od 7,8% te odliva kod opšte vlade od 4,5%. Jedino smanjenje odliva novca u inostranstvo je zabilježeno kod finansijskog sektora (zabilježni pad odliva je iznosio preko 30%).

Finansiranje deficita tekućeg računa u periodu K1-K3 2019. godine se odvijalo kroz porast ulaganja u aktivu Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 179 miliona KM (najvećim dijelom u finansijskom sektoru), povećanje inostranih obaveza za 411 miliona (strana ulaganja u vlasnički kapital u Bosni i Hercegovini u iznosu od 188 miliona KM, sredstva trgovinskih kredita 156 miliona KM, vanjskog zaduživanja-u koji ulazi otplata duga od 132 miliona KM te smanjenja ostalih obaveza prema nerezidentima od -65 miliona KM), sredstvima rezervne aktive od 382 miliona KM⁴¹, sredstvima sa kapitalnog računa 80 miliona KM uz neto greške i propuste u iznosu od 185 miliona KM.

Vanjskotrgovinska robna razmjena

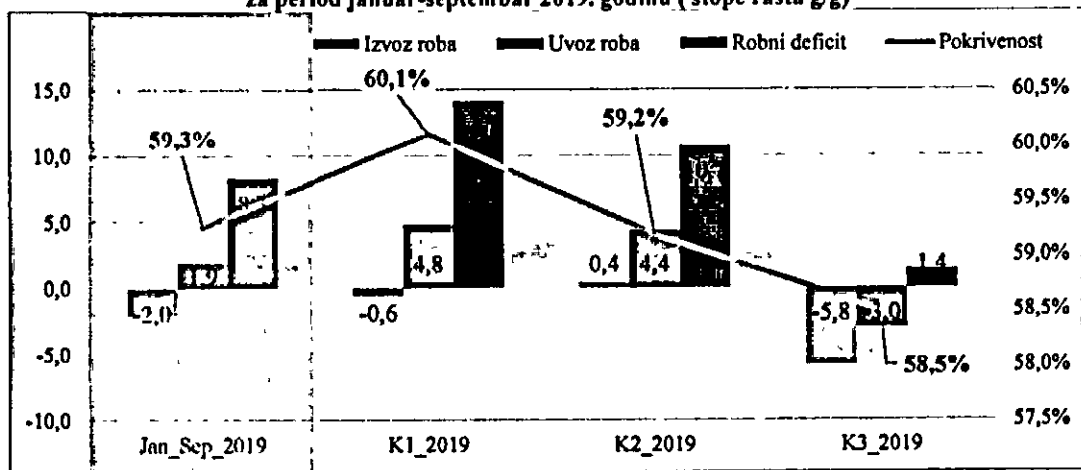
- *Usporavanje trenda rasta vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom dodatno intenzivirano u K3 2019*
- *Pad robnog izvoza, usporen rast uvoza roba i povećanje vanjskotrgovinskog deficita*
- *Slabija pokrivenost uvoza izvozom roba*

Bosna i Hercegovina je tokom 2019. godine u vanjskotrgovinskom smislu, posebno u okviru robne razmjene sa svijetom zabilježila znatno slabiji rezultat u odnosu na prethodnu godinu. Tako je prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2019. godine došlo do značajnog slabljenja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koja je u K3 2019. godine

⁴¹ Za razliku od monetarnog sektora gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca

dodatno intenzivirana. Naime, vrijedi imati na umu da su kretanja robne razmjene u Bosni i Hercegovini uglavnom determinisana ekonomskim kretanjima u glavnim trgovinskim partnerima, kretanjima svjetskih cijena i proizvodnje u okviru prerađivačke industrije. Ako se ima u vidu da Bosna i Hercegovina skoro 75% izvoza roba plasira na tržišta zemalja EU i da se 60% uvoza snabdijeva iz EU može se zaključiti da je usporavanje privrednih kretanja na ovim tržištima negativno utjecalo na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu. Naime, slabljenje ekonomske aktivnosti u zemljama EU dovelo je do slabljenja izvozne tražnje što se manifestovalo smanjenjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji i slabljenjem robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine koje je dodatno intenzivirano u K3 2019. godine. Tako je Bosna i Hercegovina prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2019. godine zabilježila nominalni pad izvoza od 2% i povećanje robnog uvoza od 1,9%, što je rezultiralo značajnim povećanjem robnog deficita od 8,3%, dok je pokrivenost uvoza izvozom smanjena za skoro 2,5 p.p.⁴² Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2019. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 41: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-septembar 2019. godinu (stope rasta g/g)

Izvor: BHAS

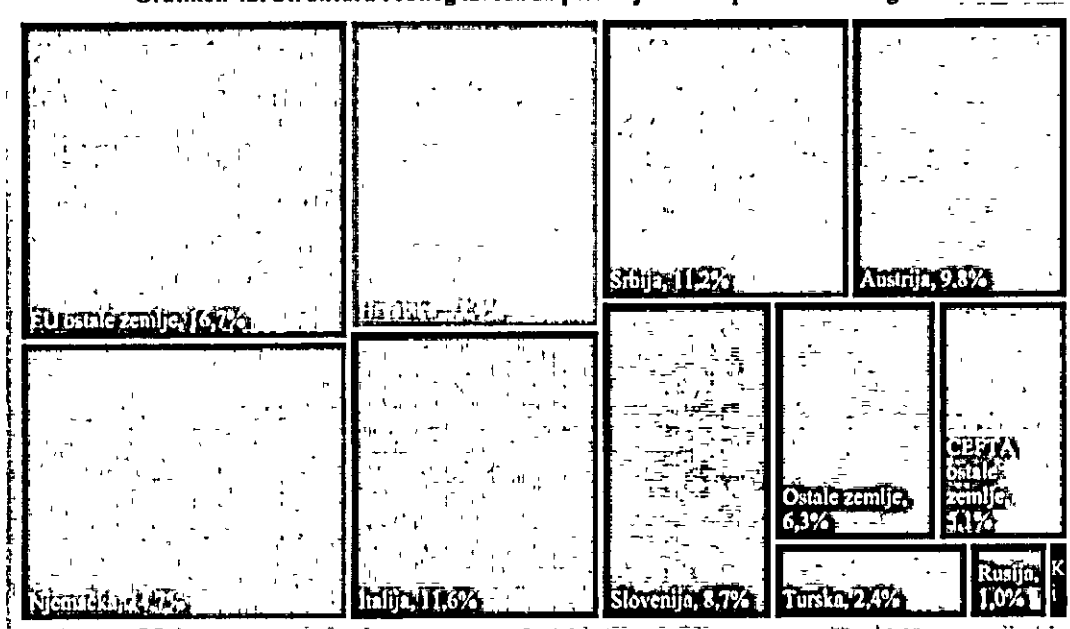
Izvoz roba

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2019. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila robni izvoz u vrijednosti od oko 8,7 milijardi KM što je za 2% manje u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, posmatrano na kvartalnom nivou, registrirane stope rasta robnog izvoza su iznosile: K1 -0,6%, K2 0,4% i K3 -5,8%. Na osnovu ovih pokazatelja se može zaključiti da je tokom posljednjeg kvartala došlo do dodatnog slabljenja robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine. Ako se robni izvoz u periodu januar-septembar 2019. godine posmatra po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija smanjenja izvoza roba koja su dovela do smanjenja ukupnog izvoza roba registrirana u okviru većine tradicionalno izvozno orijentiranih grana kao što su

⁴²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom, januar-septembar 2019. godine“, 20.10.2019. godine.

koks i naftni derivati 40% (-1,9 p.p), namještaj 15% (-1,3 p.p), bazni metali 11,5% (-1,3 p.p), proizvodi prehrambene industrije 9,6% (-0,6 p.p) i dr. S druge strane, povećanja robnog izvoza koja ipak nisu bila dovoljna da bi se spriječio pad ukupnog robnog izvoza su registrirana u okviru izvoza električne opreme 20% (1,1 p.p), gotovih metalnih proizvoda 10,7% (1,0 p.p), proizvoda od gume i plastičnih masa 21,0% (0,7 p.p), mašina i uređaja 8,4% (0,5 p.p) i građevinskog materijala od preko 50% (0,5 p.p). Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, u periodu januar-septembar 2019. godine Bosna i Hercegovina je najviše robe izvezla na tržište zemalja EU28 u iznosu od preko 6,4 milijarde KM što predstavlja oko 74% ukupnog robnog izvoza i smanjenje od 1,6% u odnosu na isti prethodne godine. U zemlje CEFTA-e u istom vremenskom periodu izvezeno je skoro 1,4 milijarde KM što predstavlja oko 16% ukupnog robnog izvoza i smanjenje od oko 0,6% u odnosu na isti period prethodne godinu. Posmatrano pojedinačno po zemljama koje spadaju u glavne trgovinske partnere, najznačajnija smanjenja izvoza roba zabilježena su prilikom izvoza u Tursku 18%, Njemačku 2,8%, Sloveniju 3,4% i Hrvatsku 1,9% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane najznačajnija povećanja izvoza roba su registrirana prilikom izvoza u Austriju 11,2% i Srbiju 7,5%, dok je izvoz stagnirao prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa Italijom. Grafički prikaz strukture robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine po glavnim trgovinskim partnerima za period januar – septembar 2019. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 42: Struktura robnog izvoza za period januar-septembar 2019. godine

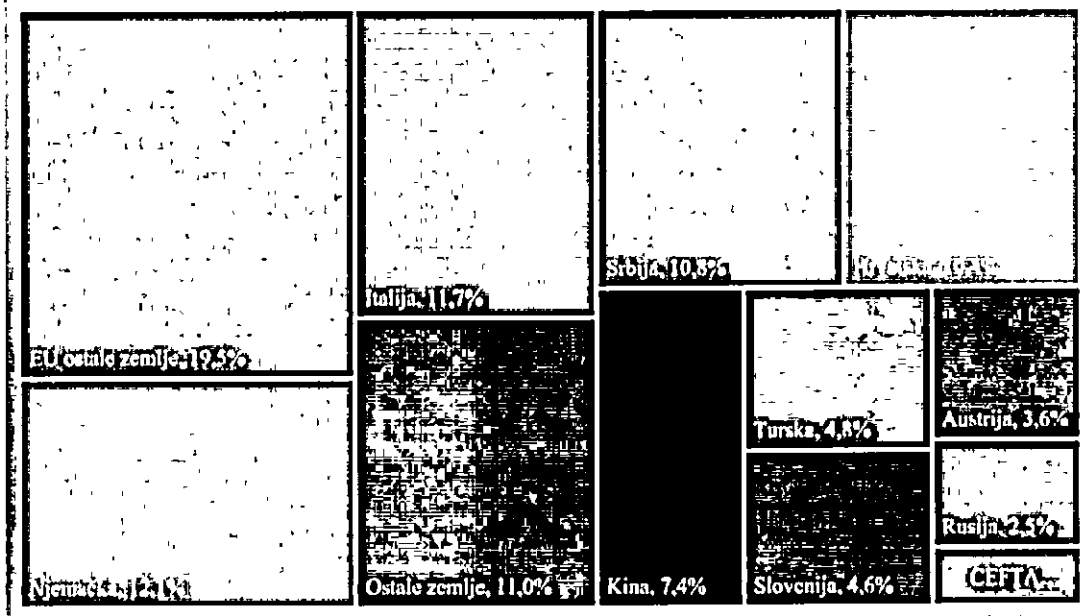
Izvor: BHAS

Uvoz roba

Tokom prvih 9 mjeseci 2019. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila uvoz roba u vrijednosti od skoro 14,6 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od skoro 2% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, ako se robni uvoz posmatra po kvartalima, registrirane stope rasta robnog uvoza, u odnosu na isti period prethodne godine, su iznosile: K1 4,8%, K2 4,4% i K3 -3,0%.

Može se primjetiti da je tokom K3 2019 došlo do značajnog usporavanja robnog uvoza. Ovakva kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene na neki način odlikavaju usporavanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji tokom 2019. godine u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč usporavanju robnog uvoza u odnosu na početak godine, na osnovu trenutno raspoloživih podataka može se zaključiti da su struktura potrošnje u Bosni i Hercegovini, njena neelastičnost i visoka uvozna zavisnost odredili kretanje robnog uvoza u 2019. godini. Posmatrano pojedinačno po proizvodima najznačajnija povećanja uvoza roba, a samim tim i doprinosi rastu su registrirana u okviru uvoza: naftnih derivata i koksa od 33% (2,3 p.p), električne energije koja je udvostučena (0,8 p.p), motornih vozila 11% (0,8 p.p) i prehrambenih proizvoda 5,3% (0,5 p.p). S druge strane, uvoz je smanjen u okviru kategorija sirova nafta, hemijski proizvodi, koža i tekstil. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, tokom perioda januar-septembar 2019. godine uvoz roba iz zemalja EU iznosio je skoro 9,1 milijardu KM, što predstavlja oko 62% ukupnog robnog uvoza i povećanje za oko 5,4%. Uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio skoro 1,8 milijardi KM što predstavlja oko 12% ukupnog uvoza i povećanje od 3,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama, u periodu januar-septembar 2019. godine došlo je do povećanja uvoza roba iz Hrvatske 10,4%, Njemačke 4,2%, Kine 8,3%, Italije 7,1%, Srbije 3,3% i Austrije 5,3%, dok je uvoz roba smanjen iz Rusije za preko 50% i Slovenije 3,3%. Grafički prikaz strukture robnog uvoza iz Bosne i Hercegovine po glavnim trgovinskim partnerima za period januar – septembar 2019. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 43: Struktura robnog uvoza za period januar-septembar 2019. godine

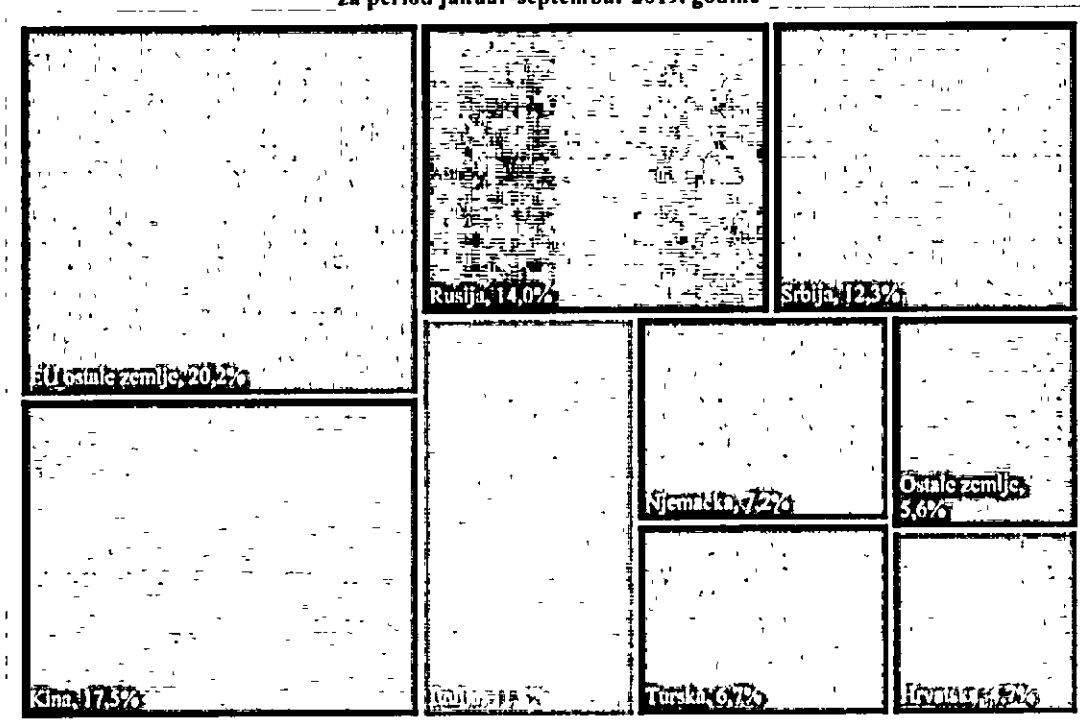
Izvor: BHAS

Vanjskotrgovinski bilans

Viša osnovica i stopa rasta uvoza roba u odnosu na izvoznu rezultirali su značajnijim povećanjem robnog deficita u odnosu na isti period prethodne godine. Tako je robni deficit u periodu januar-

septembar 2019. godine iznosio skoro 6 milijardi KM, što predstavlja nominalno povećanje od 460 miliona KM odnosno 8,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja vanjskotrgovinskog deficita registrirana su u okviru: rafiniranih naftnih derivata, motornih vozila, farmaceutskih i prehrambenih proizvoda. S druge strane, Bosna i Hercegovina je tokom posmatranog perioda nastavila da ostvaruje suficit u okviru kategorija kao što su električna energija, namještaj, određeni proizvodi metalne industrije i obuća. Grafički prikaz strukture robnog deficita u Bosni i Hercegovini po glavnim trgovinskim partnerima za period januar – septembar 2019. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 44: Struktura robnog deficita po glavnim trgovinskim partnerima za period januar-septembar 2019. godine

Izvor: BHAS

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba za prvih 9 mjeseci 2019. godine iznosila je 59,2% što predstavlja pogoršanje od 2,5 p.p. u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama EU u periodu januar- septembar 2019. godine je iznosila 70,5%, dok je u istom vremenskom periodu pokrivenost sa zemljama CEFTA-e iznosila 79%. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, pokrivenost uvoza izvozom je iznosila: Austrija 159%, Slovenija 113%, Njemačka 71,8%, Hrvatska 70,2%, Srbija 61,2% i Italija 58,6%. Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2019. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod.

Tabela 8: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-septembar 2019. godine po IIS klasifikaciji (nominalni iznosi i stope rasta)

Iznosi i stope dolazni i odlazni prema harmoniziranom sistemu brojeva (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Postotnost izvoza izvoznim
	Jan_Sep_2019		2019/2018 promjena %		Jan_Sep_2019		2019/2018 promjena %		Jan_Sep_2019		2019/2018 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	%	pp	u mil KM	u mil KM	%	pp	u mil KM	u mil KM	%	pp	
UKUPNO	8844	8663	-2,0	-2,0	14345	14623	1,9	1,9	-5501	-5960	8,3	8,3	59,2%
1 ŽIVOTINJE I	119	110	-7,7	-0,1	395	428	8,4	0,23	-276	-318	15,4	0,77	25,7%
2 PROIZVODI	163	152	-6,9	-0,13	578	577	-0,2	-0,01	-415	-425	2,5	0,19	26,3%
3 PORUČKA	86	91	6,1	0,06	155	141	-8,8	-0,09	-69	-50	-27,3	-0,34	64,5%
4 ŽVOTINJSKOG	243	223	-8,1	-0,22	1145	1205	5,2	0,42	-902	-982	8,8	1,45	18,5%
5 PRERAĐEVNE	980	814	-16,9	-1,88	2180	2208	1,3	0,20	-1200	-1394	16,2	3,52	36,9%
6 MINERALNOG	714	689	-3,5	-0,28	1325	1314	-0,8	-0,08	-611	-625	2,2	0,25	52,4%
7 INDUSTRIJE ILI	307	381	24,1	0,84	929	985	6,0	0,39	-622	-604	-2,9	-0,33	38,7%
8 GLUMA I KAČUK	151	108	-28,5	-0,89	345	277	-19,7	-0,47	-194	-169	-12,9	-0,45	39,0%
9 DRVU I PROIZVODI	585	570	-2,6	-0,17	215	242	12,6	0,19	370	328	-11,4	0,76	235,5%
10 DRVETA	241	206	-14,5	-0,40	335	339	1,3	0,03	-94	-133	42,1	0,72	60,8%
11 KARTON I NJIHOVI	468	475	1,6	0,08	933	921	-1,3	-0,08	-465	-446	-4,2	-0,35	51,6%
12 PROIZVODI	363	377	2,5	0,16	261	289	10,7	0,20	302	288	-4,6	0,25	199,7%
13 SLIČNI PROIZVODI	65	105	61,5	0,45	288	302	4,9	0,10	-223	-197	-11,7	-0,47	34,8%
14 KAMENA, GIPSA,	9	14	50,5	0,05	13	22	71,9	0,06	-4	-8	128,6	0,08	63,6%
15 PROIZVODI OD	1693	1635	-3,4	-0,66	1639	1634	-0,3	-0,03	54	1	-98,1	0,96	100,1%
16 MEHANIČKI I	1055	1214	15,1	1,80	1950	2020	3,6	0,49	-895	-806	-9,9	-1,62	60,1%
17 MEHANIČKI I	274	289	5,3	0,17	1027	1132	10,2	0,73	-753	-843	12,0	1,64	25,5%
18 SREDSTVA I NJIHOVI	24	24	0,0	0,00	220	204	-7,3	-0,11	-196	-180	-8,2	-0,29	11,8%
19 MUZIČKI I	119	134	12,4	0,17	9	10	14,9	0,01	111	124	12,2	-0,25	1340,0%
20 RAZNI PROIZVODI	948	838	-11,6	-1,34	344	363	5,5	0,13	604	475	-21,3	2,34	230,9%
21 UMJETNIČKA DJELA,	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	10,0%
22 KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

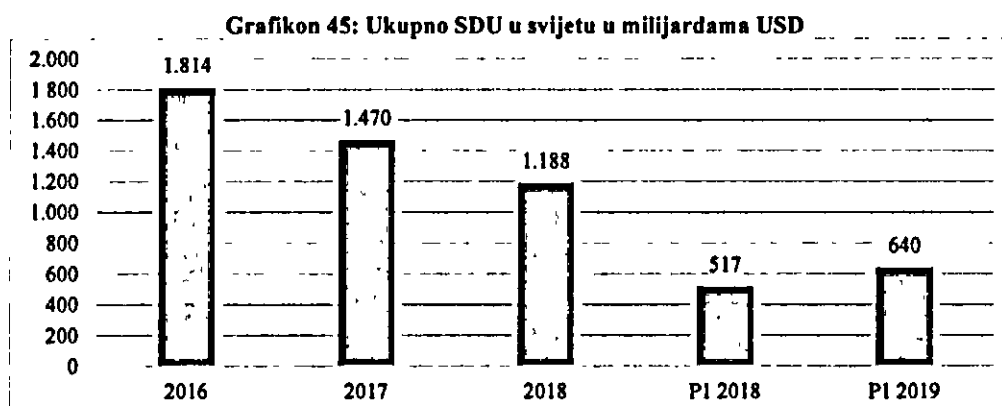
Izvor: BHAS

V. STRANA DIREKTA ULAGANJA

- Prema podacima CBBiH u platnom bilansu strana direktna ulaganja u prva tri kvartala 2019. godine su iznosila 829,8 mil. KM i veća su za 22,1% u odnosu na isti period prošle godine.
- Najveća evidentirana ulaganja prema Bosni i Hercegovini u prva tri kvartala 2019. godine su bila iz Rusije 278,3 mil. KM i Hrvatske 173,3 mil. KM.
- Kreditna agencija Standard & Poor's je u septembru 2019. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B pozitivni izgledi“ koji je u prethodnoj ocjeni u mjesecu martu unaprijedila.

Ulaganja u svijetu i regionu

Prema najnovijim procjenama UNCTAD-a⁴³ za prvu polovinu 2019. godine strana direktna ulaganja (u daljem tekstu SDU) globalno bilježe rast 24% poredeći sa istim periodom prošle godine (640 mlrd. USD u prvom polugodištu 2019. godine, u odnosu na ulaganje od 517 mlrd. USD prvom polugodištu 2018. godine).

Izvor: UNCTAD, FDI/MNE database

U ovom izvještaju se navodi da povećanje SDU treba posmatrati u svjetlu jednokratnog uticaja koji je imala američka porezna reforma⁴⁴ na kraju 2017. godine na transakcije i finansijske tokove unutar američkih preduzeća. Bez toga uticaja porast bi bio mnogo manji i kretao bi se u vrijednosti od samo 4% g/g. Takođe se navodi da su na ovakvo ipak skromno ulaganje najvećim djelom uticali trgovinski sporovi posebno između Kine i USA uz neriješeno pitanje Brexita.

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

Prema dostupnim podacima u platnom bilansu koje je objavila CBBiH ukupna strana direktna ulaganja u prva tri kvartala 2019. godine su iznosila 829,8 mil. KM (neto finansijska pasiva) i veća su za čak 22,1% g/g. Ukupne reinvestirane⁴⁵ zarade u tri kvartala 2019. godine su iznosile 451,2 mil. KM i veće su za 12,8% g/g, ostvarivši time učešće u neto finansijskoj pasivi od 54,4%.

⁴³ Investment Trends Monitor No.28.

⁴⁴ Smatra se da je najveći uticaj na globalno smanjenje SDU imala tkz. repatrijacija reinvestiranih zarada uzrokovana poreznim reformama u USA od strane američkih kompanija.

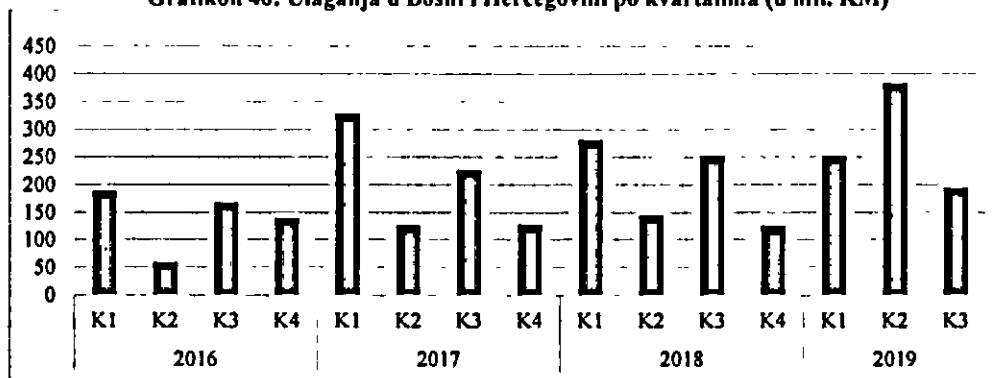
⁴⁵ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte

Tabela 9: Strana direktna ulaganja po kvartalima

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2016	188,2	59,4	167,5	140,1	555,2
2017	328,4	127,4	227,1	128,5	811,4
2018	281,5	145,5	252,4	125,6	805,0
2019	251,7	383,9	194,3		

Izvor: CBBiH

Grafikon 46: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima (u mil. KM)

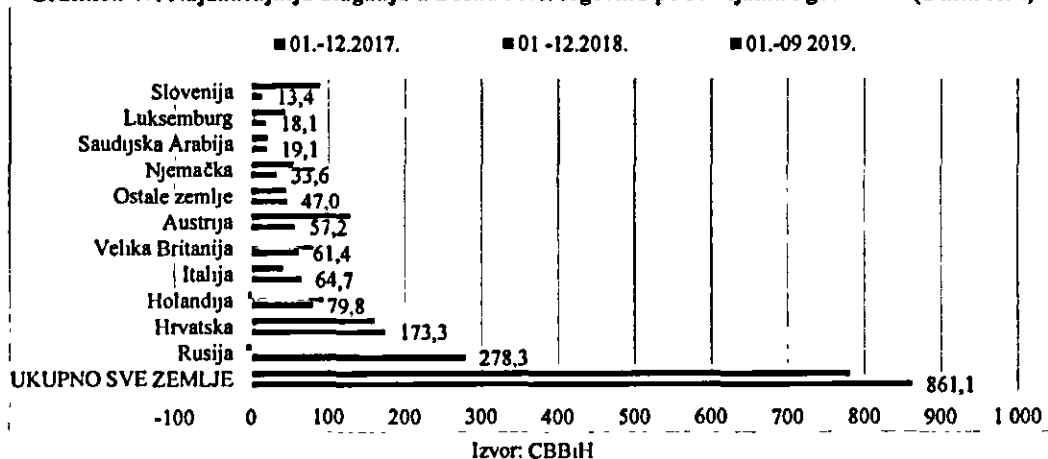
Izvor: CBBiH

Ulaganje prema djelatnostima i zemlji porijekla

Prema posljednjim dostupnim podacima⁴⁶ CBBiH u prva tri kvartala 2019. godine najveća evidentirana ulaganja prema Bosni i Hercegovini su bila iz Rusije 278,3 mil. KM i Hrvatske 173,3 mil. KM. Pored toga, značajna su bila ulaganja iz Holandije 79,8 mil. KM, Italije 64,7 mil. KM i Velike Britanije 61,4 mil. KM. U prva tri kvartala 2019. godine nije bilo značajnijeg povlačenja kapitala tako da je najveće povlačenje bilo prema Sjedinjenim Američkim Državama u iznosu od 5,7 mil. KM.

⁴⁶ Ovi podaci se prikupljaju po drugoj metodologiji za razliku od podataka u platnom bilansu. Izvor: Tokovi direktnih investicija u Bosni i Hercegovini klasifikovani po zemlji stranog investitora.

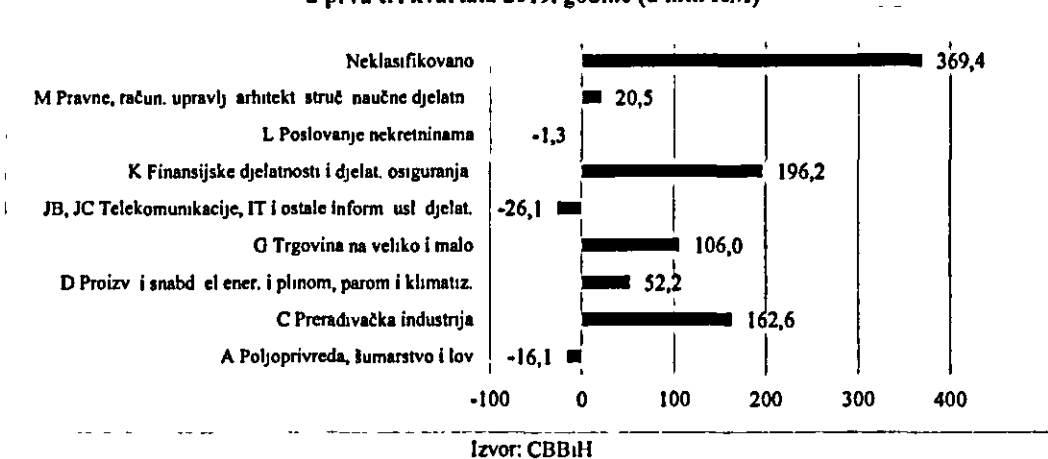
Grafikon 47: Najznačajnija ulaganja u Bosnu i Hercegovinu po zemljama i godinama (u mil. KM)

Posmatrano po komponentama, najviše investicija je realizovano u formi vlasničkih udjela koji su iznosili 301,1 miliona KM, dok su zadržane zarade iznosile 451,2 miliona KM i 108,8 mil. KM ostali kapitali.

Na osnovu izvještaja CBBiH o SDU po djelatnostima⁴⁷ za prva tri kvartala 2019. godine, najviše se ulagalo u djelatnost prerađivačke industrije 162,6 mil. KM (od toga su najveća ulaganja bila u proizvodnju baznih metala 49,4 mil. KM, proizvodnju motornih vozila i prikolica 27,7 mil. KM, proizvodnju kože i srodnih proizvoda 26,8 mil. KM te proizvodnju gotovih metalnih proizvoda 25,7 mil. KM). Pored pomenute industrije, najveća ulaganja su bila u finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja 196,2 mil. KM i trgovinu na veliko i malo 106 mil. KM. Najveća povlačenja kapitala su bila u oblasti poljoprivredne proizvodnje (16 mil. KM). Najznačajnija ulaganja po djelatnostima prikazana su na grafikonu ispod.⁴⁸

Grafikon 48: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po djelatnostima u prva tri kvartala 2019. godine (u mil. KM)

⁴⁷ Ovi podaci se prikupljaju po drugoj metodologiji za razliku od podataka u platnom bilansu. Izvor: Tokovi direktnih investicija u Bosni i Hercegovini klasifikovani po djelatnostima NACE Rev 2.

⁴⁸ Napomena: Pod stavkom neklasifikovano se vodi 369,4 mil. KM.

Kreditni rejting Bosne i Hercegovine

Kreditna agencija Standard & Poor's je dana 06.09.2019. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting "B pozitivni izgledi". U prethodnoj ocjeni (08.03.2019. godine) ova kreditna agencija unaprijedila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting sa „B stabilni izgledi“ na „B pozitivni izgledi“. Druga kreditna agencija koja daje redovnu ocjenu za Bosnu i Hercegovinu, Moody's Investors Service, potvrdila je 16.02.2018. godine ranije ustanovljeni kreditni rejting „B3 stabilni izgledi“.

DODATAK

Januar/siječanj – septembar/rujan 2019. godine

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2015=100	2017		2018			2019									
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan.	Febr.	Mart	K1	April	Maj	Junj	K2	Julij	Aug.	Sept.	K3	Jan-Sep
Industrija ukupno	100,0	3,1	1,6	-6,7	-3,8	-4,9	-5,1	-5,6	-4,0	-2,1	-3,9	-4,7	-5,9	-7,4	-6,0	-5,0
Proizvodi za međufaznu potrošnju	31,4	5,9	-1,3	-16,1	0,1	6,6	-3,0	3,4	2,2	5,0	3,5	-1,6	-6,3	-6,6	-4,8	-1,5
Energija	31,0	-1,2	6,6	-4,5	-14,7	-23,2	-14,8	-20,7	-16,3	-9,9	-15,6	-13,3	-4,7	-13,9	-10,6	-13,8
Kapitalni proizvodi	10,9	8,7	-1,0	5,5	14,9	15,7	12,2	6,0	4,7	8,7	6,5	-0,7	-9,6	-8,4	-6,2	3,6
Trajni proizvodi za široku potrošnju	3,7	0,4	1,8	14,5	-2,3	-2,4	3,0	8,0	-1,5	-5,9	0,2	-3,5	2,9	-5,3	-2,0	0,4
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	23,0	4,3	0,1	-4,2	2,4	2,0	0,1	-1,3	3,1	-3,8	-0,7	1,2	-4,1	0,8	-0,7	-0,4
B Vađenje ruda i kamena	11,5	5,0	1,1	-14,5	-0,7	4,7	-3,3	-3,1	-9,0	4,9	-2,4	-0,6	2,3	-6,5	-1,6	-2,5
C Prerađivačka industrija	68,0	5,4	-1,1	-5,7	-1,5	2,2	-1,5	-0,8	-4,0	-1,4	-2,1	-6,1	-7,9	-8,9	-7,6	-3,8
D Proizvodnja i snabdjevanje el energijom i plinom (izuzev grane 35 3) I	20,5	-4,1	11,3	-3,7	-10,8	-24,2	-13,6	-22,2	-2,2	-7,2	-10,5	-5,7	-3,7	-7,1	-5,5	-10,2
B05 Vađenje ugljena i lignita	8,2	6,2	1,3	-6,5	-4,9	-2,0	-4,4	-18,7	-15,2	-4,5	-12,8	-5,4	-7,5	-12,8	-8,6	-8,6
B07 Vađenje metalnih ruda	2,0	-0,7	-1,7	-65,0	-0,2	10,5	-14,3	68,5	10,2	53,1	43,9	12,9	50,2	16,7	26,6	17,5
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	4,0	8,1	-19,6	32,4	39,7	18,2	14,0	-1,4	3,8	5,5	5,3	-4,7	-6,8	-2,1	4,9
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	8,4	-1,6	-2,3	-1,3	6,6	3,7	3,0	4,6	17,2	-7,8	4,7	6,5	3,1	14,0	7,9	5,0
C11 Proizvodnja pića	3,2	9,1	2,6	-5,4	-5,6	12,2	1,2	-4,7	-0,6	2,8	-0,8	-2,5	-14,3	15,1	-0,6	-1,1
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,1	-20,8	-35,9	60,5	57,9	-2,4	44,2	-10,8	-41,3	-50,0	-34,0	-32,9	-69,0	-57,9	-53,3	-24,3
C13 Proizvodnja tekstila	2,0	16,8	-17,4	-32,7	-38,4	-45,1	-39,0	-46,0	-41,7	-50,0	-45,9	-49,0	-35,5	-42,2	-42,3	-42,7
C14 Proizvodnja odjeće	3,0	-3,4	4,8	10,8	18,8	7,5	12,3	19,9	5,5	0,8	8,7	1,2	-5,9	32,7	9,3	10,0
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	3,5	5,6	-2,6	-9,7	-9,9	-15,1	-11,6	-13,9	-10,7	-4,6	-9,7	-0,1	2,0	-6,2	-1,4	-8,0
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, materijala	4,0	-1,4	-10,3	-29,5	1,4	6,3	-7,6	-7,1	-9,1	-16,3	-10,8	-6,3	-2,8	-4,4	-4,5	-7,7
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,3	16,8	3,7	-16,5	-1,5	-8,9	-8,9	-5,5	-6,6	-5,0	-5,7	-5,0	-36,3	-4,6	-15,3	-9,9
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,3	9,0	0,0	-5,1	26,2	3,3	6,8	1,4	25,6	15,5	14,2	-1,3	-6,0	-11,4	-6,3	3,1
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,3	0,1	-12,2	-7,1	-77,0	-76,8	-69,4	19,8	-84,4	-67,7	-44,1	-82,5	-12,0	-76,4	-57,0	-70,8
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3,4	10,3	-5,9	-14,8	-10,9	-7,3	-11,0	11,1	2,1	0,0	4,4	2,6	-3,2	-17,3	-6,0	-6,9
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,8	12,8	12,4	-12,8	-7,4	45,1	8,9	14,2	5,5	30,2	16,6	20,0	0,1	-40,6	-6,9	3,5
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	3,5	10,3	5,0	5,1	12,5	7,9	8,5	8,5	6,0	-5,1	3,1	8,8	2,4	9,6	6,9	6,0
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	3,4	-14,6	4,8	-22,9	18,1	52,2	18,3	10,9	-2,7	-2,4	1,9	5,1	-3,3	-4,3	-0,8	4,3
C24 Proizvodnja baznih metala	4,6	6,5	1,6	-4,7	-6,7	3,3	-2,7	15,1	27,1	29,6	23,9	-22,6	-24,4	-31,4	-26,1	-3,9
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	9,6	11,7	-6,4	-7,0	10,2	14,5	6,0	4,4	9,2	5,3	6,3	-3,6	-13,6	-7,3	-8,2	0,8
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,2	196,6	3,2	99,7	13,4	20,1	35,3	5,4	0,0	21,9	9,1	43,3	10,0	24,5	25,9	21,9
C27 Proizvodnja električne opreme	1,5	10,8	-2,7	-16,8	6,2	1,3	-3,6	6,0	0,7	-3,7	1,0	7,3	2,7	-2,2	2,6	-0,1
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,1	17,3	6,9	-0,2	-1,0	14,0	4,3	-20,9	-23,1	30,7	-4,4	14,4	1,8	7,4	7,9	0,7
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2,4	-5,8	4,0	7,9	4,7	20,6	11,0	11,5	0,4	16,8	9,6	-6,5	-16,2	-2,2	-8,3	4,2
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-6,2	4,3	25,4	77,1	64,8	56,7	23,7	24,7	-3,3	15,0	-8,2	-16,4	-21,5	-15,4	12,5
C31 Proizvodnja namještaja	3,6	0,6	2,5	19,7	-2,6	-1,1	4,8	9,3	-2,7	-5,5	0,4	-5,0	2,8	-6,4	-2,9	0,7
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,7	12,0	20,9	-10,3	22,7	-5,3	1,8	14,2	-12,7	14,1	5,2	59,0	84,5	-0,2	47,8	13,1
C33 Popravlak i instaliranje mašina i opreme	1,1	-6,2	24,6	39,7	33,3	-13,7	16,2	-7,3	-27,0	-24,2	-19,5	18,2	-9,6	-18,8	-3,4	-4,4
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	20,5	-4,1	11,3	-3,7	-10,8	-24,4	-13,6	-22,2	-2,2	-7,2	-10,5	-5,7	-3,7	-7,1	-4,7	-10,2

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2015=100	2017	2018	2019												
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan.	Febr.	Mart	K1	April	Maj	Juni	K2	Julij	Aug.	Sept.	K3	Jan-Sept
Industrija ukupno	100.0	3.6	0.8	-4.7	-0.2	1.6	-1.1	1.3	3.1	1.4	1.9	-2.5	-10.2	-6.9	-6.5	-2.0
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32.6	3.8	-1.4	-12.9	0.5	4.8	-2.7	2.8	5.7	3.2	3.9	-11.7	-10.8	-14.3	-12.2	-4.6
Energija	26.3	1.8	3.1	-1.5	-7.4	-11.4	-6.9	4.2	0.9	-2.7	0.8	-0.8	-9.3	-2.2	-4.1	-1.4
Kapitalni proizvodi	13.2	5.5	1.2	-0.6	9.3	13.9	7.8	6.5	2.8	5.6	5.0	-10.5	-0.2	-17.1	-9.2	-0.4
Trajni proizvodi za široku potrošnju	3.2	4.8	-0.6	27.7	3.7	7.3	12.9	15.7	21.8	10.8	16.1	19.4	17.5	-3.8	11.0	13.8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24.7	5.6	1.5	-3.2	5.0	5.2	2.4	-4.7	-0.3	-1.8	-2.3	-7.3	0.8	-3.9	-3.5	-1.6
B Vađenje ruda i kamena	10.8	9.8	-0.6	-7.3	-2.8	9.4	-0.1	4.2	-6.6	-2.0	-1.5	-6.9	-10.7	-10.2	-9.3	-2.7
C Prerađivačka industrija	73.2	4.5	-0.2	-5.4	2.9	7.4	1.7	-0.4	3.1	2.2	1.6	-9.3	-4.8	-11.6	-8.6	-2.7
D Proizvodnja i snabdjevanje el energijom i plinom (izuzev grane 35 3) 1	16.0	-1.9	6.1	1.1	-7.7	-20.2	-9.4	4.2	6.8	-2.5	2.8	2.0	-8.7	2.6	-1.4	-0.5
B05 Vađenje ugljena i lignita	8.9	10.4	-2.7	-5.8	-6.6	5.7	-2.2	2.7	-9.4	-3.4	-3.4	-6.2	-9.9	-8.9	-8.3	-3.5
B07 Vađenje metalnih ruda	0.3	-4.7	8.4	-27.7	6.2	9.0	-2.7	-24.9	31.9	-2.6	1.5	-20.3	-33.7	-11.8	-21.9	-13.3
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.6	8.4	10.6	-14.6	31.1	39.2	18.2	17.5	3.0	6.5	9.0	-15.3	-15.7	-22.8	-17.9	-3.4
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	7.6	-1.3	-1.4	-1.4	6.9	5.8	3.7	3.4	15.0	-3.5	5.0	-0.2	-6.6	6.7	-0.1	3.1
C11 Proizvodnja pića	3.7	12.9	0.7	-9.5	14.7	15.8	6.3	-6.9	1.7	-4.4	-3.2	-22.9	-26.5	-0.2	-16.5	-7.9
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0.1	-21.4	-30.0	87.0	70.0	-2.3	56.9	-10.7	-41.3	-50.0	-34.0	-1.8	-64.2	-37.6	-34.6	-10.9
C13 Proizvodnja tekstila	2.5	18.4	-18.2	-33.2	-38.7	-47.9	-40.2	-48.6	-44.9	-52.9	-48.8	-46.1	-30.7	-41.8	-39.5	-43.9
C14 Proizvodnja odjeće	4.0	-3.5	19.3	16.0	23.2	14.9	18.1	23.7	7.3	6.1	12.4	-8.2	30.9	9.5	10.7	10.6
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2.8	2.1	-1.7	0.2	-6.8	-9.5	-5.5	-25.3	-14.5	0.0	-13.2	-2.4	35.6	5.5	12.9	-3.4
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, materijala	3.4	3.9	-9.2	-26.3	2.4	7.2	-6.8	-7.2	-14.2	-19.2	-13.5	-19.7	-6.7	-17.1	-14.5	-12.1
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2.9	13.3	2.8	-18.9	-2.2	-11.0	-10.4	-4.3	-6.2	-5.9	-5.5	-22.6	-18.2	-21.4	-20.7	-14.7
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1.5	4.6	-1.1	-6.6	28.0	8.0	8.3	-1.5	26.3	12.9	12.6	16.7	-34.3	-21.2	-12.9	-0.1
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	1.4	-1.6	10.3	-7.1	-2.5	9.7	-0.1	6.1	-1.9	-10.0	-1.9	-7.3	-7.0	-6.3	-6.8	-2.0
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	4.1	6.5	-5.6	-13.7	-15.3	-11.0	-13.2	-14.3	9.8	12.0	2.5	-1.4	2.3	-12.1	-3.7	-5.4
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	2.4	18.0	12.3	-11.0	-11.0	50.7	8.5	6.0	-2.1	46.1	16.6	-3.2	57.9	-36.0	6.2	4.4
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	3.9	4.7	6.3	2.7	8.3	2.8	4.5	2.1	-1.0	-7.7	-2.2	-6.1	8.4	-2.8	-0.2	-0.3
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4.0	-18.2	2.1	-22.3	19.9	53.7	18.9	8.8	1.4	-3.5	2.2	-3.9	-11.0	-10.5	-8.5	-0.3
C24 Proizvodnja baznih metala	5.6	4.1	-0.5	-3.6	-3.3	4.8	-0.8	20.6	37.3	47.2	35.0	-17.0	-22.2	-18.7	-19.3	0.0
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	11.5	10.0	-1.1	-8.3	13.5	13.9	6.3	1.9	7.3	-5.5	1.2	-18.7	-15.1	-16.7	-16.8	-4.8
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.3	230.7	-3.6	152.5	15.3	16.1	43.5	2.8	-13.3	4.5	-2.0	42.5	40.8	3.7	29.0	24.0
C27 Proizvodnja električne opreme	1.4	4.6	-4.4	-17.3	8.6	14.2	0.2	15.6	15.7	8.9	13.4	17.4	9.8	-5.9	7.1	6.9
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2.1	13.2	0.5	-8.0	-13.7	5.1	-5.4	-6.2	-11.7	25.8	2.6	5.3	14.1	-9.7	3.2	-3.4
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolice i poluprikolice	3.4	-8.3	1.7	8.2	5.6	23.2	12.3	14.4	2.7	22.6	13.3	1.7	8.7	-10.4	0.0	6.9
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.0	-12.3	-8.4	-1.3	-40.5	-62.1	-37.4	-11.0	-61.9	-19.8	-30.9	17.6	135.8	30.6	61.3	-8.8
C31 Proizvodnja namještaja	3.1	5.3	0.6	37.3	3.0	8.4	15.7	16.7	20.9	10.6	16.1	18.2	20.4	-0.4	12.7	14.7
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.8	17.4	24.7	-7.1	25.4	-2.8	4.6	11.8	-10.9	19.7	6.8	26.7	140.2	31.6	66.2	14.0
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0.7	-12.7	7.1	0.3	-2.6	-28.3	-11.8	-15.9	-45.6	-32.0	-31.2	0.0	3.0	12.6	5.2	-13.8
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	16.0	-1.9	6.1	1.1	-7.7	-20.2	-9.4	4.2	6.8	-2.5	2.8	2.0	-8.7	2.6	-1.4	-0.5

Izvor: Federalni zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u Republici Srpskoj

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2015=100	2017		2018			2019									
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan.	Febr.	Mart	K1	April	Maj	Juni	K2	Juli	August	Sept.	K3	Jan-Sep
Industrija ukupno	100.0	1.4	3.6	-11.7	-11.7	-17.2	-13.7	-19.9	-18.2	-8.2	-15.5	-8.8	2.8	-9.2	-5.1	-11.6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	29.0	6.9	-1.6	-24.8	-0.9	10.0	-4.1	3.7	-5.3	9.3	2.6	1.8	12.0	-1.2	4.2	1.0
Energija	42.1	-5.6	12.4	-9.8	-25.1	-38.1	-26.1	-51.7	-35.6	-19.6	-35.7	-25.0	6.3	-20.3	-13.0	-26.0
Kapitalni proizvodi	5.6	20.7	-8.9	42.7	43.6	26.6	37.3	4.9	11.6	25.8	14.1	33.3	-10.5	-17.3	1.9	14.1
Trajni proizvodi za široku potrošnju	4.3	-4.1	7.2	-20.0	-15.5	-18.7	-18.0	-4.2	-42.0	-36.1	-27.4	-37.7	-12.8	-23.0	-24.5	-24.0
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	19.1	2.2	0.1	-7.1	-7.3	-4.8	-6.3	5.0	0.7	-8.1	-0.8	3.9	-3.0	4.3	1.7	-1.7
B Vađenje ruda i kamena	13.5	-2.1	4.1	-29.7	3.1	-3.7	-9.4	-18.5	-13.3	17.5	-4.7	3.1	24.9	-7.1	7.0	-1.8
C Prerađivačka industrija	55.9	6.5	-3.0	-7.0	-13.1	-9.8	-10.2	-2.6	-21.1	-8.7	-10.8	-13.5	-3.5	-14.3	-10.4	-10.9
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35 3) 1	30.6	-7.5	19.8	-11.1	-15.2	-29.8	-19.6	-49.2	-12.6	-13.1	-25.0	-8.5	5.9	-1.4	-1.3	-16.6
B05 Vađenje ugljena i lignita	7.1	-3.0	11.4	-8.1	-0.3	-19.8	-9.9	-67.5	-28.8	-7.0	-34.4	-7.3	4.8	-21.0	-7.8	-17.4
B07 Vađenje metalnih ruda	5.6	-0.2	-3.0	-70.5	-1.0	10.7	-15.9	98.4	7.6	61.9	56.0	11.6	60.5	14.4	28.8	19.4
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	0.8	-6.5	1.0	-49.0	37.8	41.3	18.1	3.6	-14.3	-4.4	-5.0	21.7	-12.1	-22.9	-4.4	-2.3
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9.3	-2.3	1.8	-1.9	-1.0	1.9	-0.2	2.1	2.1	-14.5	-3.4	5.1	3.3	11.5	6.6	0.9
C11 Proizvodnja pisa	2.3	1.5	7.0	8.5	-42.8	3.3	-11.5	0.5	-5.4	20.6	5.2	-5.9	-22.8	61.1	10.8	-0.6
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0.0	-37.3	-90.9	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0
C13 Proizvodnja tekstila	0.9	0.8	-9.4	-26.5	-35.4	-17.5	-26.5	-19.3	-11.0	-26.8	-19.0	-13.7	-18.1	-21.8	-17.9	-21.1
C14 Proizvodnja odjeće	0.9	-2.6	-37.4	-18.5	-7.3	-26.0	-18.1	-2.1	-6.9	-25.8	-11.6	-28.7	-31.4	-5.0	-21.7	-17.6
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	5.1	9.9	-3.7	-100.0	-100.0	-100.0	-18.7	4.7	-5.9	-9.7	-3.7	0.2	-9.0	-13.7	-7.5	-10.5
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	5.5	-4.7	-11.1	-33.2	0.1	5.1	-8.5	-6.9	-4.8	-13.7	-8.5	-2.0	5.9	0.2	1.4	-4.9
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	0.9	29.2	6.8	-8.9	1.2	-4.3	-4.2	-9.4	-7.9	-1.9	-6.4	-12.2	-2.6	-7.7	-7.5	-6.1
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0.9	26.5	4.1	2.3	20.4	-18.2	0.5	17.2	22.5	24.9	21.5	6.3	24.4	-18.7	4.0	6.9
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	4.4	0.7	-19.1	-6.9	-98.4	-98.5	-97.9	-46.0	-98.8	-97.1	-80.6	-98.8	-56.0	-96.5	-83.8	-95.8
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	1.9	31.6	-7.4	-21.3	12.9	13.3	1.4	7.5	-22.8	-33.0	-16.1	-8.6	-3.7	-19.9	-10.7	-10.8
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0.5	-7.1	12.8	-19.9	6.5	31.3	10.3	51.3	33.8	-11.4	24.5	31.6	74.5	-15.0	30.4	16.3
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2.0	6.7	-3.1	13.6	23.8	19.3	19.2	17.9	21.9	-1.0	12.9	7.4	1.1	37.0	15.2	15.1
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	2.2	-1.2	12.7	-21.1	13.9	45.6	18.0	20.7	-14.2	1.2	2.6	-3.4	-13.1	-21.7	-12.7	-2.3
C24 Proizvodnja baznih metala	2.4	17.2	9.7	-8.8	-19.1	-2.3	-10.3	-3.8	-0.7	-8.4	-4.3	-19.5	16.7	-4.9	-2.5	-6.1
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	5.8	17.2	-22.0	-1.4	-0.7	16.6	5.0	13.8	15.9	48.7	26.1	26.7	-11.4	-5.1	3.4	11.6
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.2	140.7	17.4	33.7	10.6	26.8	22.8	11.3	23.8	52.8	29.3	90.3	15.5	22.2	42.7	30.9
C27 Proizvodnja električne opreme	1.8	25.2	0.5	-15.7	1.2	-17.6	-10.8	-8.6	-23.7	-25.0	-19.1	-12.0	-5.0	-4.8	-7.3	-12.7
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2.0	28.0	20.0	15.2	30.2	36.1	26.3	-37.3	-37.7	41.6	-11.1	45.8	7.1	29.6	27.5	5.4
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0.5	16.8	19.2	6.1	-0.2	6.3	3.9	-4.5	-11.7	-14.7	-10.3	-12.7	-12.4	6.0	-6.4	-4.2
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.5	-6.1	4.5	25.9	79.3	67.4	58.5	24.1	26.4	-3.0	15.8	-9.3	-17.6	-21.8	-16.2	12.7
C31 Proizvodnja namještaja	4.1	-4.2	6.9	-22.3	-15.3	-17.3	-18.1	-2.3	-44.5	-34.8	-27.2	-38.9	-15.8	-25.8	-26.8	-24.7
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.4	-9.4	2.0	-33.3	-3.1	-29.6	-23.4	30.2	-22.1	-14.2	-2.0	29.7	-12.2	-28.4	-3.7	-8.1
C33 Popravlak i instaliranje mašina i opreme	1.6	12.4	65.1	262.8	138.0	32.8	116.7	16.2	40.5	-7.4	16.4	47.8	-24.3	-39.0	-5.2	17.2
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	30.6	-7.5	19.8	-11.1	-15.2	-29.8	-19.6	-49.2	-12.6	-13.1	-25.0	-8.5	5.9	-1.4	-1.3	-16.6

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (Rast g/g u %)

		2017				2018				2019		
		K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	2,1	2,1	5,8	2,5	5,2	1,5	0,8	-0,5	-5,1	-3,9	-6,0
	<i>Intermedijarni proizvodi</i>	1,1	2,2	10,1	9,3	4,2	-6,8	-1,6	0,1	-3,1	3,5	-4,8
	<i>Energija</i>	1,0	1,6	0,1	-5,5	12,3	11,0	5,7	-1,7	-14,8	-15,6	-10,8
	<i>Kapitalni proizvodi</i>	13,7	6,0	8,1	8,5	-1,6	-4,8	-1,0	3,0	12,2	6,5	-6,2
	<i>Trajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-34,4	-11,4	-1,6	-3,4	3,8	3,6	-7,7	7,1	3,0	0,2	-2,3
	<i>Netrajni proizvodi za široku potrošnju</i>	3,5	1,8	9,1	4,2	0,7	3,0	-0,8	-2,1	0,1	-0,7	-0,6
Građevinarstvo	Obim građevinskih radova - Ukupno	-4,7	-1,6	-1,5	-1,1	1,6	0,9	-0,2	-0,1	-1,0	-2,2	-3,1
	<i>Visokogradnja</i>	-0,6	3,0	4,7	3,8	3,2	0,9	1,5	2,2	2,6	-1,0	-3,7
	<i>Niskogradnja</i>	-7,1	-4,2	-3,5	-3,8	0,3	0,9	-1,6	-2,0	-4,0	-3,2	-2,6
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	-2,4	11,1	11,4	13,8	4,7	-0,6	-4,9	-13,5	-1,1	-11,1	0,1
	Cestovni (prevezeni putnici)	-3,5	-5,3	-1,0	-3,8	-8,6	10,8	25,9	0,3	-10,1	12,5	-24,1
	Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	0,4	-3,6	-0,1	-0,9	-1,8	-2,3	-1,5	-3,7	-5,5	-5,0	-3,5
	Željeznički (prevezeno robe)	5,9	-2,8	1,7	3,5	5,6	-7,2	2,0	6,8	7,3	14,1	-8,9
	Željeznički (prevezeni putnici)	-8,0	-3,8	39,0	34,3	22,8	34,3	12,3	3,0	13,3	19,6	22,6
Maloprodaja	Realni rast prometa	6,0	6,2	4,2	4,4	5,4	8,5	9,2	9,2	8,1	3,4	3,9
	<i>Motorna goriva u s.p.</i>	8,4	7,6	2,2	2,9	0,1	6,3	14,0	8,9	9,8	-1,5	-6,9
	<i>Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.</i>	5,2	5,7	4,9	4,9	7,1	9,2	7,7	9,3	7,6	5,0	7,5
Turizam	Dolasci turista - ukupno	8,6*	13,5*	16,9*	13,7*	15,5*	12,4*	10,8*	10,7*	9,3	12,9*	10,4*
	<i>Domaći turisti</i>	3,9*	0,0*	6,9*	3,2*	10,7*	5,8*	9,0*	4,9*	4,7	7,4*	7,8*
	<i>Strani turisti</i>	12,1*	20,0*	19,9*	21,1*	18,8*	15,2*	11,3*	14,1*	12,2	15,0*	11,1*

Izvori: BHAS zvanična saopštenja

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)
(u zaglavlju tabele ispod: Federacija Bosne i Hercegovine - FBiH, Republika Srpska - RS)

			2017				2018				2019		
			K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	1,7*	1,3*	9,2*	2,5*	6,2*	-1,0*	0,8*	1,2*	-1,1*	1,9*	-6,5*
		RS	5,8*	4,1*	-3,2*	0,9*	4,0*	6,8*	5,3*	-0,7*	-13,5*	14,4*	-13,0*
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	-3,4^	-0,5^	0,8^	0,6^	0,2^	1,0^	0,6^	0,2^	0,2^	0,6^	0,5^
		RS	-6,9^	-3,7^	-5,9^	-3,8^	3,9^	1,1^	-1,3^	-0,6^	-2,9^	-6,6^	-8,6^
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	-8,5	-4,4	-3,7	9,2	6,0	7,3	5,1	-6,8	11,1	-9,6	0,2
		RS	-8,5	26,9	15,5	13,3	2,1	-8,3	-24,2	-7,2	-8,1	-34,0	-30,0
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	-5,0	-11,2	-12,3	-11,4	-12,4	-15,0	-9,6	-15,5	-14,4	30,4	-0,4
		RS	-5,5	11,1	14,4	16,4	-4,0	21,8	31,7	13,4	3,7	35,5	20,1
	Gradsko - prigradski prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-0,9	-4,7	-0,9	-0,4	-0,7	0,6	0,2	2,9	-3,3	-3,9	-3,4
		RS	-7,3	0,9	2,9	-2,1	-9,5	-12,5	-9,7	-10,3	-14,3	-5,8	-4,7
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	-1,3	-5,4	1,4	4,6	6,6	4,2	3,2	4,6	5,5	15,8	-8,0
		RS	17,7	0,3	-0,5	-2,5	4,1	-14,5	-1,0	16,0	6,8	27,7	-9,9
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	6,2	12,1	79,6	50,0	29,7	44,1	8,6	-2,6	16,9	25,4	22,8
		RS	-30,0	-31,0	-22,5	-25,0	7,1	10,3	25,8	24,1	3,3	25,0	23,0
Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa	FBiH	13,4	11,8	14,3	11,9	8,9	7,6	5,0	10,2	17,0	23,9	28,5
	Nominalni rast prometa	RS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	9,8	7,2*	9,4*	-2,2*	10,0	4,0*	9,4*	11,1*	9,7*	10,7*	14,5*
		RS	-0,4	-6,1	3,3	8,2	12,1	9,9*	8,9*	-1,5*	-3,3	1,9*	0,7*
	Dolasci stranih turista	FBiH	14,8*	23,8*	20,9*	21,2*	18,1	14,8*	10,2*	17,4*	15,9*	16,2*	10,6*
		RS	7,5*	3,9*	16,6*	20,9*	20,7	17,8*	17,7*	3,2*	6,4	10,7*	2,8*

Izvori: Zvanična saopštenja entitetskih zavoda za statistiku

^ Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

* prosjek mjesečnih/kvartalnih stopa

Tabela 6: Tržište rada

(u zaglavlju tabele ispod: Bosna i Hercegovina - BiH, Federacija Bosne i Hercegovine - FBiH, Republika Srpska - RS, Brčko Distrikt - BD)

Period	Broj zaposlenih lica*				Broj registrovanih nezaposlenih lica				Stopa registrovane nezaposlenosti**				Prosječne neto plate				Prosječne penzije***			
	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD
	osobe								%				KM							
I-IX 2017.	780 283	502 495	260 608	17 103	493 722	360 646	121 632	11.444	38,8	41,8	31,8	40,1	849	857	830	834	360	372	341	325
I-IX 2018.	800 600	516 914	266.309	17.451	456 885	337.762	108 592	10 531	36,3	39,5	29,0	37,6	872	882	847	867	381	394	360	341
I-IX 2019.	820 616	530 009	272.366	17.784	414 468	315.370	91.100	7 997	33,6	37,3	25,1	31,0	916	922	901	909	400	414	377	357
I 2019.	813 683	527.520		17.530	433.438	328.503	95.938	8 997	34,8	38,4		33,9	913	924	887	897	391	401	375	351
II 2019.	809 632	523 658		17 675	430 053	326.266	95.051	8.736	34,7	38,4		33,1	895	895	896	879	395	407	375	353
III 2019.	812 524	525 401	269313	17 810	423.419	321.618	93.371	8 430	34,3	38,0	25,7	32,1	907	916	886	890	394	407	374	353
IV 2019.	822.516	530 466		17.814	413.826	314 069	91.641	8 116	33,5	37,2		31,3	916	926	896	896	402	419	374	358
V 2019.	824.875	532.779		17.860	406 685	308 607	90.280	7.798	33,0	36,7		30,4	926	938	903	907	402	419	374	358
VI 2019.	826.183	533 480		17.831	405.476	308 443	89.373	7 660	32,9	36,6		30,0	910	911	910	901	402	419	374	358
VII 2019.	826 851	533.391		17 835	407 109	310.185	89.363	7.561	33,0	36,8		29,8	932	940	912	943	404	418	382	362
VIII 2019.	821.971	529.357		17.842	406 848	311.150	88.293	7.405	33,1	37,0		29,3	925	932	910	938	404	418	382	361
IX 2019.	827.304	534 031	275418	17 855	403.355	309.493	86 589	7.273	32,8	36,7	23,9	28,9	916	919	909	929	404	418	382	362

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za statistiku, Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske.

* U Republici Srpskoj broj zaposlenih lica se objavljuje za mart i septembar.

** Stopa registrovane nezaposlenosti je izračunata kao odnos broja registrovanih nezaposlenih lica i ukupne radne snage (zaposlena i nezaposlena lica).

*** Prosječne penzije u Bosni i Hercegovini su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom entitetu (bez obzira na mjesto prebivališta)

Tabela 7: Pregled emitovanih obveznica Republike Srpske

Redni broj	Oznaka obveznice	Iznos u KM	Datum emisije	Rok dospjeća	Kamatna stopa
1.	RSBD-O09	35.000.000	04.02.2019.	5 godina	2,450%
2.	RSBD-O10	36.000.000	04.03.2019.	5 godina	2,200%
3.	RSBD-O11	35.000.000	03.04.2019.	10 godina	3,250%
4.	RSBD-O12	30.000.000	20.05.2019.	7 godina	2,490%
5.	RSBD-O13	35.000.000	17.06.2019.	5 godina	2,000%
6.	RSBD-O14	35.000.000	19.08.2019.	7 godina	1,900%
UKUPNO		206.000.000			

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Tabela 8: Pregled emitovanih obveznica Federacije Bosne i Hercegovine

Redni broj	Oznaka obveznice	Iznos u KM	Datum emisije	Rok dospjeća	Kamatna stopa
1.	FBH5O119	30.000.000	28.05.2019.	7 godina	0,768%
2.	FBH10O19	30.000.000	09.07.2019.	10 godina	0,849%
3.	FBH3O119	30.000.000	24.09.2019.	3 godine	0,097%
UKUPNO		90.000.000			

Izvor: Ministarstvo finansija Federacije Bosne i Hercegovine

Tabela 9: Pregled emitovanih trezorskih zapisa Vlade Republike Srpske

Redni broj	Oznaka	Datum aukcije	Rok dospjeća /mjeseci	Vrijednost emisije (u KM)	Kamatna stopa %
1.	RS19-T01	21.01.2019.	6 mjeseci	20.000.000	0,0993%
2.	RS19-T02	22.04.2019.	6 mjeseci	20.000.000	0,0000%
UKUPNO				40.000.000	

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Napomena: Vlada Federacije Bosne i Hercegovine nije imala emisiju trezorskih zapisa u periodu januar-septembar 2019.

Tabela 10: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

u mil KM

Period	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Rezervni (primarni) novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I-III 2018.	4.342,7	5.205,3	85,8	3.637,7	7.085,6	4.088,1	1.889,1	5.680,9	9.633,8	10.723,3	11.658,1	22.381,4
I-VI 2018.	4.515,4	5.024,3	98,1	3.756,0	7.467,9	4.143,6	2.030,8	5.686,8	9.637,8	11.223,9	11.861,2	23.085,2
I-IX 2018.	4.717,2	5.437,8	112,6	3.946,4	8.046,8	4.140,1	1.966,6	5.740,1	10.267,6	11.993,2	11.846,8	23.840,0
2018.	4.750,6	5.523,3	125,5	3.978,6	8.166,4	4.302,2	1.961,4	5.782,4	10.399,4	12.145,1	12.046,0	24.191,1
I-III 2019.	4.782,7	5.214,4	135,8	4.007,7	7.920,8	2.699,6	2.300,4	7.460,6	10.132,9	11.928,5	12.460,6	24.389,1
I-VI 2019.	4.924,0	5.495,8	149,8	4.126,6	8.208,0	2.786,6	2.387,5	7.440,0	10.569,6	12.334,6	12.614,1	24.948,6
I-IX 2019.	5.114,2	5.683,8	162,0	4.268,5	8.628,2	2.907,6	2.481,7	7.481,8	10.960,0	12.896,7	12.871,1	25.767,8
stopa rasta g/g												
I-III 2018.	6,6%	31,2%	41,6%	7,5%	18,2%	2,6%	18,6%	1,6%	18,9%	14,4%	4,4%	8,9%
I-VI 2018.	8,0%	23,2%	33,1%	8,3%	18,9%	3,4%	24,3%	2,2%	15,7%	15,1%	5,8%	10,2%
I-IX 2018.	8,8%	19,7%	52,0%	9,1%	21,1%	2,0%	13,4%	3,2%	14,7%	16,9%	4,3%	10,3%
2018.	10,0%	9,7%	64,9%	9,1%	17,9%	5,1%	8,0%	2,6%	10,3%	14,9%	4,4%	9,4%
I-III 2019.	10,1%	0,2%	58,3%	10,2%	11,8%	-34,0%	21,8%	31,3%	5,2%	11,2%	6,9%	9,0%
I-VI 2019.	9,1%	9,4%	52,8%	9,9%	9,9%	-32,7%	17,6%	30,8%	9,7%	9,9%	6,3%	8,1%
I-IX 2019.	8,4%	4,5%	43,9%	8,2%	7,2%	-29,8%	26,2%	30,3%	6,7%	7,5%	8,6%	8,1%

Izvor: CBBiH

Tabela 11: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00			01			02			03			04			05			06		
Opis koda	UKUPAN INDEKS			Hrana i bezalkoholna pića			Alkoholna pića i duvan			Odjeća i obuća			Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti			Namještaj, kućanski aparati i redovno održavanje kuće			Zdravstvo		
Vrsta indeksa	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g
I-IX 2017.	-	-	101,1	-	-	100,7	-	-	104,9	-	-	91,8	-	-	101,3	-	-	98,8	-	-	100,7
I-IX 2018.	-	-	101,3	-	-	100,8	-	-	106,8	-	-	90,0	-	-	102,4	-	-	99,0	-	-	101,7
I-IX 2019.	-	-	100,7	-	-	101,0	-	-	104,8	-	-	89,3	-	-	102,8	-	-	99,6	-	-	101,4
I 2019.	101,2	100,1	101,5	101,1	101,5	100,8	122,5	103,5	105,1	66,4	91,7	89,0	108,6	100,0	103,4	96,9	100,3	99,4	104,57	99,9	102,3
II 2019.	101,6	100,4	100,9	102,5	101,4	101,3	122,5	100,0	105,0	66,6	100,3	89,6	108,5	99,9	102,6	97,0	100,0	99,8	104,65	100,1	102,3
III 2019.	101,7	100,1	100,7	102,7	100,2	100,9	122,5	100,1	103,7	68,1	102,3	89,4	108,1	99,7	102,6	96,5	99,6	99,6	104,84	100,2	102,2
IV 2019.	101,4	99,7	100,8	103,2	100,5	101,1	122,7	100,1	103,9	68,4	100,4	89,5	103,8	96,0	102,9	96,7	100,2	99,9	104,84	100,0	101,9
V 2019	101,6	100,2	100,8	103,7	100,5	101,6	122,7	100,0	103,6	68,1	99,6	89,1	103,8	100,1	103,4	96,7	100,0	99,7	104,66	99,8	101,2
VI 2019.	101,1	99,5	100,3	102,5	98,9	101,1	122,8	100,1	103,8	66,1	97,1	88,2	103,9	100,0	102,7	96,4	99,7	99,4	104,70	100,0	101,0
VII 2019.	100,5	99,4	100,5	101,1	98,6	101,2	125,0	101,8	106,0	63,2	95,5	89,7	104,1	100,2	103,2	96,3	99,9	99,3	104,82	100,1	100,7
VIII 2019	100,2	99,7	100,3	100,2	99,1	100,5	125,1	100,1	105,9	62,9	99,6	89,6	104,3	100,2	102,6	96,3	99,9	99,6	104,83	100,0	100,7
IX 2019	100,7	100,5	100,3	100,6	100,4	100,7	125,2	100,1	106,0	65,5	104,2	90,0	104,6	100,3	101,9	96,6	100,4	99,9	105,05	100,2	100,5

Izvor: BHAS

Tabela 11: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07			08			09			10			11			12																				
Opis koda	Prevoz						Komunikacije						Rekreacija i kultura						Obrazovanje						Restorani i hoteli						Ostala dobra i usluge					
Vrsta indeksa	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g												
I-X 2017.	-	-	106,3	-	-	100,9	-	-	101,1	-	-	100,8	-	-	100,4	-	-	100,4	-	-	-	-	-	-												
I-X 2018.	-	-	108,0	-	-	98,5	-	-	101,2	-	-	100,0	-	-	100,4	-	-	100,4	-	-	-	-	-	-												
I-X 2019.	-	-	101,9	-	-	99,3	-	-	101,1	-	-	100,6	-	-	100,7	-	-	100,7	-	-	-	-	-	-												
I 2019.	108,4	99,0	108,4	96,5	100,0	99,5	103,8	100,0	101,3	101,8	100,0	100,6	101,5	100,2	100,7	98,39	100,3	99,1																		
II 2019.	107,9	99,5	102,6	96,5	100,0	99,5	103,7	99,9	101,2	101,9	100,1	100,6	101,5	100,0	100,5	98,40	100,0	99,0																		
III 2019.	108,0	100,2	102,7	96,4	99,9	99,3	103,6	99,9	101,0	101,9	100,0	100,6	101,6	100,1	100,7	98,31	99,9	99,1																		
IV 2019.	108,6	100,5	102,6	96,1	99,7	99,2	104,2	100,5	101,2	101,9	100,0	100,7	101,7	100,1	100,7	98,37	100,1	99,0																		
V 2019.	109,1	100,5	101,5	96,0	99,9	99,0	104,5	100,4	101,3	101,9	100,0	100,7	101,7	100,0	100,7	98,51	100,1	99,7																		
VI 2019.	108,9	99,8	100,0	96,3	100,3	99,4	105,2	100,7	101,6	101,9	100,0	100,7	101,8	100,0	100,6	98,68	100,2	99,8																		
VII 2019.	108,7	99,8	100,1	96,3	100,0	99,3	106,2	101,0	100,7	101,9	100,0	100,7	101,8	100,1	100,7	98,30	99,6	99,1																		
VIII 2019.	108,5	99,8	100,1	96,3	100,0	99,4	106,1	99,9	100,9	101,9	100,0	100,6	102,1	100,3	100,9	98,23	99,9	99,5																		
IX 2019.	108,8	100,3	99,6	96,3	100,0	99,5	105,5	99,4	101,2	101,9	99,9	100,5	102,4	100,3	101,2	98,68	100,5	100,7																		

Tabela 12: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kreditni opšoj vladi	Kreditni nefinansijskim javnim preduzećima	Kreditni nefinansijskim privatnim preduzećima	Kreditni stanovništvu	Ostali krediti*	Ukupni krediti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
K1 2017.	1 020,9	376,4	7 898,7	8 186,8	97,0	17.579,8
K1-K2 2017.	1 018,9	371,5	8 032,2	8 393,5	114,1	17 930,1
K1-K3. 2017.	973,9	382,3	8 122,4	8 522,0	118,7	18.119,3
K1-K4 2017.	966,5	401,6	8 319,8	8 613,7	120,9	18 422,5
K1 2018.	917,3	385,4	8 510,8	8 749,5	121,9	18 695,1
K1-K2 2018.	1 061,2	410,8	8 565,6	8 993,9	146,5	19 178,0
K1-K3 2018.	1 078,1	411,0	8 537,3	9.154,1	150,9	19.331,4
K1-K4 2018.	1 045,3	421,3	8 623,0	9.241,3	158,4	19 489,3
K1 2019.	1 042,1	415,3	8.755,6	9 405,7	135,5	19.754,1
K1-K2 2019.	1 002,5	417,6	8 973,9	9 661,9	167,4	20 223,3
K1-K3 2019	1.081,9	416,3	8.922,4	9 858,0	163,5	20 442,0
Stopa rasta (g/g)						
K1 2017.	-7,1%	-1,3%	5,2%	4,6%	-39,0%	3,9%
K1-K2 2017.	-0,3%	-0,8%	6,8%	6,0%	5,9%	5,8%
K1-K3. 2017.	-9,2%	-0,9%	8,3%	6,8%	35,9%	6,4%
K1-K4 2017.	0,4%	8,0%	8,0%	6,7%	39,1%	7,1%
K1 2018.	-10,2%	2,4%	7,7%	6,9%	25,6%	6,3%
K1-K2 2018.	4,2%	10,6%	6,6%	7,2%	28,4%	7,0%
K1-K3 2018.	10,7%	7,5%	5,1%	7,4%	27,1%	6,7%
K1-K4 2018	8,2%	4,9%	3,6%	7,3%	31,0%	5,8%
K1 2019.	13,6%	4,9%	2,9%	7,5%	11,1%	5,7%
K1-K2 2019.	-5,5%	1,7%	4,8%	7,4%	14,3%	5,5%
K1-K3 2019.	0,4%	1,3%	4,5%	7,7%	8,3%	5,7%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim finansijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti

Tabela 13: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
K1 2017.	1 773,3	1 300,1	2 749,8	10 875,0	1 403,2	18 104,9
K1-K2 2017.	1 903,7	1 326,4	2 836,3	10 948,5	1 442,8	18 460,7
K1-K3 2017.	2 167,1	1 325,0	3 096,7	11 024,2	1 512,5	19 128,5
K1-K4 2017.	2 216,8	1 384,7	3 329,9	11 271,0	1 466,5	19 668,8
K1 2018.	2 489,5	1 492,0	3 183,8	11 459,0	1 520,8	20 145,0
K1-K2 2018.	2 729,2	1 517,1	3 429,3	11 651,8	1 544,3	20 871,7
K1-K3 2018.	2 799,7	1 482,4	3 723,2	12 146,4	1 598,1	21 749,8
K1-K4 2018.	2 799,7	1 482,4	3 723,2	12 146,4	1 598,1	21 749,8
K1 2019.	2 976,5	1 512,3	3 408,6	12 508,5	1 607,8	22 013,7
K1-K2 2019.	3 073,3	1 499,2	3 587,7	12 709,9	1 640,0	22 510,0
K1-K3 2019.	3 392,4	1 544,3	3 864,8	12 892,4	1 676,0	23 369,9
Stopa rasta g/g						
K1 2017.	23,2%	8,0%	10,4%	7,9%	6,0%	9,5%
K1-K2 2017.	28,3%	12,0%	11,9%	8,1%	6,7%	10,6%
K1-K3 2017.	32,7%	12,9%	12,4%	7,5%	8,5%	11,1%
K1-K4 2017.	29,5%	13,5%	19,4%	5,7%	6,9%	10,8%
K1 2018.	40,1%	14,8%	15,8%	5,4%	8,4%	11,3%
K1-K2 2018.	43,1%	14,4%	20,9%	6,4%	7,0%	13,1%
K1-K3 2018.	27,4%	21,8%	14,2%	7,3%	5,4%	11,6%
K1-K4 2018.	26,3%	7,1%	11,8%	7,8%	9,0%	10,6%
K1 2019.	19,6%	1,4%	7,1%	9,2%	5,7%	9,3%
K1-K2 2019.	12,6%	-1,2%	4,6%	9,1%	6,2%	7,8%
K1-K3 2019.	22,7%	-4,3%	9,3%	9,0%	5,1%	9,5%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 14: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	kreditni preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijetom preko 1 god.				s originalnim dospijetom preko 1 god.						s originalnim dospijetom preko 1 god.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2018.	01.	-	-	-	-	4,12	4,09	4,10	4,41	4,58	6,41	6,42	5,59	6,48
2018.	02.	-	-	6,38	-	4,05	4,05	-	4,14	4,52	6,47	6,49	5,48	6,04
2018.	03.	-	-	6,94	-	3,98	3,98	5,04	4,04	4,35	6,05	6,05	5,68	6,10
2018.	04.	-	-	6,78	-	3,94	3,94	3,57	3,92	4,18	5,99	6,01	5,77	6,06
2018.	05.	-	-	7,27	-	3,75	3,75	-	3,95	3,67	6,39	6,39	5,61	5,97
2018.	06.	-	-	7,28	-	3,92	3,92	5,52	4,17	4,10	6,22	6,22	5,34	5,72
2018.	07.	-	-	6,33	-	3,69	3,69	4,01	4,14	4,08	6,32	6,33	5,79	6,11
2018.	08.	-	-	6,76	-	3,72	3,72	-	3,89	4,12	6,21	6,22	5,32	5,97
2018.	09.	-	-	-	-	3,64	3,64	-	4,18	4,09	6,49	6,50	5,33	5,73
2018.	10.	-	-	-	-	3,63	3,63	3,59	3,99	3,95	6,34	6,36	5,27	5,77
2018.	11.	-	-	-	-	3,77	3,75	-	4,10	3,75	6,77	6,79	5,58	5,52
2018.	12.	-	-	-	-	3,64	3,64	3,17	3,82	4,02	6,63	6,64	5,62	5,47
2019.	01.	-	-	-	-	3,67	3,67	3,47	3,80	3,74	6,52	6,37	5,33	5,79
2019.	02.	-	-	-	-	3,53	3,53	3,46	3,60	3,99	6,56	6,56	5,46	5,89
2019.	03.	-	-	-	-	3,70	3,70	3,76	3,64	3,65	6,21	6,22	5,48	5,60
2019.	04.	-	-	-	-	3,51	3,51	3,22	3,62	4,04	6,11	6,12	5,70	5,58
2019.	05.	-	-	5,42	-	3,44	3,44	-	3,69	3,68	6,19	6,20	5,53	5,60
2019.	06.	-	-	-	-	3,56	3,56	-	3,79	3,81	6,22	6,23	5,69	5,84
2019.	07.	-	-	-	-	3,58	3,58	-	3,932	3,746	6,202	6,154	5,007	5,958
2019.	08.	-	-	-	-	3,58	3,58	-	3,887	3,768	6,310	6,311	5,731	5,963
2019.	09.	6,91	-	-	-	3,74	3,74	3,85	3,765	3,984	6,536	6,538	5,473	5,984

Izvor: Central- banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose - nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 15: Kamatne stope na kredite nefinansijskim preduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	od iznosa od 0,25 miliona EUR			preko 0,25 miliona EUR do 1 milijun- EUR			Preko iznosa 1 milion EUR					
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS		
			s originalnim dospijećem preko 1 god.			s originalnim dospijećem preko 1 god.			s originalnim dospijećem preko 1 god.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2018.	01.	4,47	4,30	4,54	4,26	4,12	4,46	3,81	4,32	3,09	3,09	-	-
2018.	02.	4,71	4,84	4,61	4,24	4,50	4,86	3,42	4,33	3,16	-	-	3,80
2018.	03.	4,30	4,33	4,28	4,75	4,23	4,56	3,96	4,28	4,38	4,38	-	4,04
2018.	04.	4,54	4,74	4,38	4,21	4,29	4,42	3,25	3,47	3,61	3,61	-	-
2018.	05.	4,59	4,66	4,02	4,16	4,10	4,20	3,03	3,71	4,11	3,70	2,53	4,67
2018.	06.	4,24	4,56	4,42	4,52	3,91	3,88	3,11	3,78	3,78	3,78	-	2,73
2018.	07.	4,29	4,39	4,39	3,93	4,04	4,13	3,28	3,99	4,35	4,35	-	3,94
2018.	08.	4,29	4,56	4,34	4,20	4,79	4,85	3,30	4,01	3,84	3,84	-	4,08
2018.	09.	4,13	4,26	4,00	4,26	4,84	4,83	3,04	4,18	3,55	3,55	-	3,15
2018.	10.	4,07	4,27	4,05	4,01	4,25	4,30	3,14	3,74	3,44	3,33	-	3,33
2018.	11.	4,05	4,05	4,00	4,06	4,19	4,19	3,20	3,59	4,79	4,79	-	-
2018.	12.	4,20	4,19	3,91	3,67	3,80	4,16	3,32	3,57	4,48	4,48	2,38	2,53
2019.	01.	4,22	4,37	3,66	4,35	4,08	4,15	3,67	3,58	3,32	3,36	-	-
2019.	02.	4,28	4,28	4,09	4,97	3,91	3,86	3,02	3,80	3,74	3,74	-	-
2019.	03.	4,01	3,91	4,35	4,35	4,08	4,15	3,12	4,10	3,59	3,59	-	-
2019.	04.	4,13	4,01	4,13	4,51	4,06	3,97	3,21	4,20	3,66	3,77	2,57	-
2019.	05.	4,06	4,02	3,78	4,60	4,10	4,26	3,34	4,09	3,51	3,56	-	-
2019.	06.	4,31	4,32	3,91	4,65	3,82	3,75	3,07	3,99	3,16	3,16	-	0,05
2019.	07.	4,00	4,00	3,89	4,17	3,78	3,79	3,03	4,74	3,54	3,54	3,03	3,07
2019.	08.	4,04	4,10	4,05	4,69	4,10	4,27	2,92	-	3,24	3,24	-	3,10
2019.	09.	4,03	4,02	4,55	4,43	4,46	4,52	-	3,84	3,17	3,16	-	-

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove
IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 16: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjem nivou)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospjecom			Depoziti po videnju	s dogovorenim dospjecom			Depoziti po videnju	s dogovorenim dospjecom	Depoziti po videnju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2018	01	0,37	1,39	1,28	0,06	0,32	1,17	1,41	0,06	0,44	0,05
2018	02	0,29	1,45	1,38	0,07	0,27	1,23	1,37	0,06	0,42	0,04
2018	03	0,32	1,24	1,51	0,06	0,27	1,08	1,47	0,06	0,21	0,05
2018	04	0,25	1,15	1,26	0,06	0,32	1,13	1,57	0,06	0,46	0,05
2018	05	0,33	1,23	1,45	0,06	0,24	1,14	1,31	0,06	0,55	0,04
2018	06	0,38	1,18	1,48	0,05	0,24	1,30	1,34	0,06	0,83	0,04
2018	07	0,27	1,31	1,22	0,05	0,67	1,39	1,40	0,06	0,64	0,04
2018	08	0,23	1,25	1,42	0,05	0,25	1,15	1,51	0,06	0,58	0,04
2018	09	0,28	1,27	1,33	0,05	0,26	1,10	1,77	0,06	0,84	0,04
2018	10	0,46	1,12	1,25	0,05	0,35	1,10	1,24	0,06	0,85	0,04
2018	11	0,27	1,22	1,41	0,05	0,23	1,21	1,42	0,06	1,87	0,04
2018	12	0,34	1,26	1,45	0,05	0,25	1,37	1,66	0,05	1,04	0,04
2019	01	0,30	1,05	1,29	0,05	0,23	1,08	1,58	0,06	0,91	0,04
2019	02	0,32	1,13	1,40	0,06	0,30	1,08	1,86	0,06	0,87	0,04
2019	03	0,31	1,08	1,30	0,06	0,28	1,01	1,33	0,05	0,73	0,04
2019	04	0,24	0,99	1,40	0,06	0,29	0,96	1,27	0,05	0,98	0,04
2019	05	0,43	1,01	1,50	0,06	0,30	0,95	1,50	0,05	0,67	0,04
2019	06	0,31	1,02	1,24	0,06	0,35	1,12	1,60	0,05	0,71	0,04
2019	07	0,33	0,94	1,42	0,06	0,39	1,02	1,56	0,05	0,48	0,04
2019	08	0,33	1,13	1,44	0,06	0,78	1,04	1,44	0,05	0,73	0,04
2019	09	0,43	0,94	1,36	0,06	0,39	0,98	1,53	0,05	0,86	0,04
Depoziti nefinansijskih preduzeća											
2018	01	0,77	1,21	-	0,04	0,49	-	-	0,02	-	0,03
2018	02	0,47	1,27	-	0,04	-	-	-	0,03	-	0,04
2018	03	0,60	0,82	1,32	0,03	-	-	1,10	0,02	-	0,03
2018	04	0,46	1,40	1,99	0,04	-	-	-	0,02	-	0,04
2018	05	0,33	0,97	1,58	0,04	-	-	-	0,03	-	0,03
2018	06	0,58	1,02	1,73	0,04	-	-	-	0,02	-	0,03
2018	07	0,62	1,28	1,67	0,03	-	1,08	-	0,04	-	0,03
2018	08	0,42	1,32	1,77	0,04	0,19	-	-	0,04	-	0,03
2018	09	0,53	1,15	1,76	0,04	-	-	-	-2,96	-	-2,97
2018	10	0,51	1,07	1,05	0,04	-	1,43	-	0,05	-	0,06
2018	11	0,45	1,28	1,41	0,04	-	0,85	1,75	0,03	-	0,04
2018	12	0,71	1,14	1,96	0,08	1,00	0,97	-	0,03	-	0,04
2019	01	0,45	1,00	2,06	0,03	0,97	-	-	0,03	-	0,04
2019	02	0,34	0,86	1,98	0,03	-	0,97	-	0,02	-	0,04
2019	03	0,42	1,75	1,77	0,03	0,81	1,15	-	0,03	-	0,04
2019	04	0,43	0,84	1,90	0,08	0,40	1,05	-	0,03	-	0,04
2019	05	0,19	1,27	1,14	0,02	-	-	-	0,03	-	0,05
2019	06	0,52	1,24	1,05	0,03	0,35	-	-	0,03	-	0,03
2019	07	0,86	1,58	1,29	0,03	0,04	-	-	0,02	-	0,04
2019	08	0,72	1,39	1,21	0,03	-	-	-	0,02	-	0,04
2019	09	0,78	1,06	1,83	0,03	0,46	-	-	0,03	-	0,03

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po videnju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjecom se odnose na nove poslove

Depozitu u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

Tabela 17: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji, januar-septembar 2019.

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ						UVOZ						DEFICIT						Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan-Sept 2018		Jan-Sept 2019		2019/2018 promjena %		Jan-Sept 2018		Jan-Sept 2019		2019/2018 promjena %		Jan-Sept 2018		Jan-Sept 2019		2019/2018 promjena %		
	m mil KM	e/mil KM	m mil KM	e/mil KM	e/g	p/p	m mil KM	e/mil KM	m mil KM	e/mil KM	e/g	p/p	m mil KM	e/mil KM	m mil KM	e/mil KM	e/g	p/p	
UKUPNO	8844	8663	14345	14623	-2,0	-2,0	5501	5960	-459	-8,3	8,3	59,2%							
1 ŽIVOTINJE I PR ŽIVOTINJSKOG PORJEKLA	119	110	395	428	-7,7	-0,1	-276	-318	42	15,4	0,77	25,7%							
2 PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORJEKLA	163	152	578	577	-6,9	-0,13	-415	-425	10	2,5	0,19	26,3%							
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORJEKLA I BILJNOG PORJEKLA	86	91	135	141	6,1	0,06	-69	-50	19	-27,3	-0,34	64,5%							
4 PREGRAĐENE PREGAĐE VINE	243	223	1145	1205	-8,1	-0,22	-902	-982	80	8,8	1,45	18,5%							
5 PROIZVODI MINERALNOG PORJEKLA	980	814	2180	2208	-16,9	-1,88	-1200	-1394	194	16,2	3,52	36,9%							
6 PROIZVODI NEKVALIFIKOVANIH IZ SRODNIH INDUSTRIJA	714	689	1325	1314	-3,5	-0,28	-611	-625	14	2,2	0,25	52,4%							
7 PLASTIČNE MASE, GUMI I KAUKČUK	307	381	929	985	-24,1	0,84	-622	-604	18	-2,9	-0,33	38,7%							
8 KOŽA I KRZNO	151	108	345	277	-28,5	-0,49	-194	-169	25	-12,9	-0,45	39,0%							
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVEĆA	585	570	215	242	-2,6	-0,17	370	328	42	-11,4	0,76	235,5%							
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	241	206	335	339	-14,5	-0,40	-94	-133	39	42,1	0,72	60,8%							
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	468	475	933	921	1,6	0,08	-465	-446	19	-4,2	-0,35	51,6%							
12 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPCI I SLIČNI PROIZVODI	563	577	261	289	2,5	0,16	302	288	14	-4,6	0,25	199,7%							
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPS, CEMENTA I SL. MATERIJALA I KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLNI PROIZVODI	65	105	288	302	61,5	0,45	-223	-197	26	-11,7	-0,47	34,8%							
14 BISELNI PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	9	14	13	22	50,5	0,05	-4	-8	4	128,6	0,08	63,6%							
15 BAZINI METALI I PROIZVODI OD BAZINIH METALA	1693	1635	1639	1634	-3,4	-0,66	54	1	53	-98,1	0,96	100,1%							
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I EL. UREĐAJI	1055	1214	1950	2020	15,1	1,80	-895	-806	89	-9,9	-1,62	60,1%							
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIOLOVI I PRIBOR	274	289	1027	1132	5,3	0,17	-753	-843	90	12,0	1,64	25,5%							
18 SAJTOVI, MAJENI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	24	24	220	204	0,0	0,00	-196	-180	16	-8,2	-0,29	11,8%							
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIOLOVI I PRIBOR	119	134	9	10	12,4	0,17	111	124	-13	12,2	-0,25	1340,0%							
20 KAZNI PROIZVODI	948	838	344	363	-11,6	-1,24	604	475	129	-21,3	2,34	230,9%							
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIJONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0	0,00	10,0%							
98 NEKVALIFIKOVANO	0	0	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,0	0,00	0,0%							

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 18: Vanjskotrgovinska razmjena u Bosni i Hercegovini po glavnim trgovinskim partnerima, januar-septembar 2019.

u 000 KM

Zemlje	Jan-Sept 2018				Promjena u %	Jan-Sept 2019				Promjena u %	Jan-Sept 2018				Promjena u %
	Jan-Sept 2018		Jan-Sept 2019			Jan-Sept 2018		Jan-Sept 2019			Jan-Sept 2018		Jan-Sept 2019		
	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	
EU	6.475	73,2%	6.397	73,8%	-1,2%	8.578	59,8%	9.075	62,1%	5,8%	-2.103	38,2%	-2.678	44,9%	27,3%
CEFTA	1.412	16,0%	1.408	16,3%	-0,3%	1.720	12,0%	1.783	12,2%	3,7%	-308	5,6%	-375	6,3%	21,8%
EU ostale zemlje	1.542	17,4%	1.443	16,7%	-6,4%	2.718	18,9%	2.857	19,5%	5,1%	-1.176	21,4%	-1.414	23,7%	20,2%
CEFTA ostale zemlje	513	5,8%	438	5,1%	-14,6%	190	1,3%	197	1,3%	3,7%	323	-5,9%	241	-4,0%	-25,4%
Njemačka	1.304	14,7%	1.274	14,7%	-2,3%	1.697	11,8%	1.775	12,1%	4,6%	-393	7,1%	-501	8,4%	27,5%
Hrvatska	1.091	12,3%	1.072	12,4%	-1,7%	1.380	9,6%	1.528	10,4%	10,7%	-289	5,3%	-456	7,7%	57,8%
Italija	1.004	11,4%	1.007	11,6%	0,3%	1.594	11,1%	1.718	11,7%	7,8%	-590	10,7%	-711	11,9%	20,5%
Srbija	899	10,2%	970	11,2%	7,9%	1.530	10,7%	1.586	10,8%	3,7%	-631	11,5%	-616	10,3%	-2,4%
Slovenija	778	8,8%	756	8,7%	-2,8%	689	4,8%	669	4,6%	-2,9%	89	-1,6%	87	-1,5%	-2,2%
Austrija	756	8,5%	845	9,8%	11,8%	500	3,5%	528	3,6%	5,6%	256	-4,7%	317	-5,3%	23,8%
Turska	251	2,8%	207	2,4%	-17,5%	640	4,5%	708	4,8%	10,6%	-389	7,1%	-501	8,4%	28,8%
Rusija	73	0,8%	84	1,0%	15,1%	770	5,4%	370	2,5%	-51,9%	-697	12,7%	-286	4,8%	-59,0%
Kina	28	0,3%	22	0,3%	-21,4%	991	6,9%	1.077	7,4%	8,7%	-963	17,5%	-1.055	17,7%	9,6%
Ostale zemlje	570	6,4%	545	6,3%	-4,4%	1.588	11,1%	1.610	11,0%	1,4%	-1.018	18,5%	-1.065	17,9%	4,6%
UKUPNO	8.843	100%	8.663	100,0%	-2,0%	14.345,0	100%	14.623	100,0%	1,9%	-5.502	100,0%	-5.960	100,0%	8,3%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 19: Platni bilans Bosne i Hercegovine

PLATNI BILANS BOSNE I HERCEGOVINE u milionima KM	K3 2015	K3 2016	K3 2017	K3 2018	K3 2019	Promjena K3 2019 /K3 2018
TEKUĆI RAČUN	-408	-207	-242	-204	-119	-42%
Roba - saldo	-1.934	-1.796	-1.884	-1.989	-1.965	-1%
Izvoz robe, fob	1.870	1.985	2.491	2.692	2.608	-3%
Uvoz robe, fob	3.804	3.781	4.375	4.681	4.572	-2%
Usluge - saldo	651	647	724	813	811	0%
Potražuje - ukupno	1.008	1.038	1.155	1.236	1.267	3%
Duguje - ukupno	358	391	431	423	456	8%
Primarni dohodak - saldo	-17	13	-77	-46	-28	-38%
Potražuje - ukupno	249	256	256	241	266	11%
Duguje - ukupno	266	242	334	287	295	3%
Sekundarni dohodak - saldo	891	927	993	1.016	1.061	4%
Od čega: Personalni transferi - potražuje	647	658	691	732	760	4%
KAPITALNI RAČUN	83	78	88	86	80	-7%
FINANSIJSKI RAČUN	-209	53	33	31	145	372%
Direktne investicije	-105	-123	-141	-264	-208	-21%
Od čega: Reinvestirane zarade - Pasiva	89	68	140	175	199	13%
Portfolio investicije	77	80	64	82	-25	-130%
Ostale investicije	-558	-596	-637	-342	-4	-99%
Neto finansijska aktiva	-163	-192	-281	-122	216	-276%
Valuta i depoziti	-141	-185	-53	-276	199	-172%
Ostalo	0	-12	12	-2	1	-139%
Neto finansijska pasiva	395	403	356	219	220	0%
Valuta i depoziti	31	-135	-72	-118	-46	-61%
Zajmovi	241	393	281	157	171	9%
Vladin sektor	37	145	54	-55	-22	-60%
Ostali sektori	204	248	227	213	193	-9%
Trgovinski krediti i avansi	136	123	151	159	159	0%
Rezervna aktiva	378	692	747	555	382	-31%
NETO GREŠKE I PROPUSTI	116	182	187	149	185	24%

Izvor: Centralna banka BiH